

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการในการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้ เจตคติ คุณลักษณะ ทักษะ และคุณค่าให้เกิดกับตัวผู้เรียนเป็นรากฐาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาประเทศอยู่ที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ นั่นคือ การจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตสามารถพึ่งตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน ทำให้วิสัยทัศน์หรือการวางแผนอนาคตมีความสำคัญมากขึ้น เพราะวิสัยทัศน์ คือ ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน(วีรวัดน์ พัฒนกุลชัย. ๒๕๔๓ : ๗)

ความเป็นมาของการศึกษาไทยมีลักษณะคล้ายกับประเทศอื่นที่เจริญแล้ว คือ สนองความต้องการของสังคมและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคม (สมหมาย จันทรเรือง. ๒๕๔๔ : ๒๑) ซึ่งถือว่า การศึกษาเป็นการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม โดยเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่คนในสังคมได้รับมา ซึ่งประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากบรรพบุรุษผนวกกับความรู้และประสบการณ์ที่ประสบด้วยตัวของตัวเอง การศึกษาจึงเป็นเสมือนการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามแนวทางแห่งวัฒนธรรมของสังคมนั้น(พนัส หันนาคินทร. ๒๕๒๑ : ๑๓)

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา ๗ ว่า ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. ๒๕๔๒ : ๓)

ดนตรีไทยเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สร้างขึ้นไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีคุณสมบัติที่งามเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาติ แต่เดิมมาวิชาซึ่ดนตรีไทยมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติดนตรีสามกลุ่ม คือ กลุ่มนักดนตรีชาวบ้าน ชาววัด และชาววัง การเรียนการสอนจะใช้วิธีการจำและการปฏิบัติแทน ซึ่งเกิดประโยชน์ในระยะเวลาที่ผู้ถ่ายทอดมีชีวิตรอยู่เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิชาดนตรีไทยจึงไม่แพร่หลายเท่าที่ควรในยุคที่ดนตรีต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ยังมีผู้สืบทอดประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีไทย เพียงแต่ระบบการถ่ายทอดได้เปลี่ยนไปจาก บ้าน-วัด-วัง มาเป็น บ้าน-โรงเรียน-วิทยาลัย(หรือมหาวิทยาลัย) แทน ครูผู้สอนยังคงเป็นครูหรือนักดนตรีไทยผู้มีฝีมืออย่างเดิม

แต่มีการบันทึกการเรียนการสอน โน้ตเพลง ตำรา และบทความต่างๆ เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในสถาบันการศึกษาและสำนักที่เปิดการเรียนการสอนดนตรีไทยต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลน ทั้งครู ตำรา และเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ จึงได้มี ผู้แทนกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาวิชาการดนตรีไทย โดยได้รับความเห็นชอบในปีพ.ศ. ๒๕๓๑ ให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพ ดนตรีไทยขึ้นในระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๓ – ๒๕๓๗ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทยครอบคลุมการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทย ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ สามารถนำเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปใช้สำหรับการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์เข้ารับราชการในตำแหน่งครูหรืออาจารย์ ดนตรีไทย เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยให้มีมาตรฐานและเจริญก้าวหน้าต่อไป (สำนัก มาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ได้แบ่งชั้นของเกณฑ์ออกเป็น ๑๒ ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียม เทียบเท่าการศึกษาระดับก่อนภาคบังคับ ชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ ชั้นที่ ๓ เทียบเท่ากับระดับประโยค ประถมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๔ ชั้นที่ ๕ และชั้นที่ ๖ เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยม บริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๗ ชั้นที่ ๘ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นอนุปริญา ชั้นที่ ๙ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญาตรี ชั้นที่ ๑๐ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญาโท และชั้นที่ ๑๑ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญาเอก โดยผู้ที่จบการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ ควรมีความสามารถ พื้นฐานเพียงพอสำหรับไปประกอบวิชาชีพทางด้านดนตรีไทยได้พอสมควร และได้กำหนดให้เกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ เป็นเกณฑ์ที่กำหนดความรู้ความสามารถก่อนเข้าศึกษาดนตรีไทย ในระดับอุดมศึกษา (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓)

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีประเด็นในการสัมมนาในเรื่องของ ประสบการณ์ในการส่งผลิตทางดนตรีไทยเข้าศึกษาต่อในอุดมศึกษาว่า ผู้เรียนไม่ได้เพลงตามเกณฑ์ที่ กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และมีประเด็นปัญหา คือ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและ เชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้สอน อย่างต่อเนื่อง และควรมีการใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยตั้งแต่การศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓) ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของขวัญใจ ฮีลีย์ (๒๕๓๓) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย” โดยผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมด้านบุคลากรยังขาดผู้สอนดนตรีไทย อุปสรรคและปัญหาของ การจัดการเรียนการสอน คือ ปริมาณนักศึกษาที่สมัครเรียนลดและผู้เข้ามามีความรู้พื้นฐานทางดนตรีน้อย โดยมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาดนตรีศึกษาในประเทศไทย คือ ต้องจัดการศึกษาดนตรีศึกษา ให้มีความต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาโดยจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ทุกระดับชั้น กอปรกับผลการวิจัยของสุภารัตน์ ชาญเลขา (๒๕๔๔) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สถานภาพ การจัดการเรียนการสอนและวิจัยด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์

มีการนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนักร้องไทยไปใช้ พบว่า หลักสูตรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติจึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาดนตรีไทยอันเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะทางดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มี “ผู้สอน” ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะให้สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยดังกล่าว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้ง ประสบการณ์ทางสุนทรียะให้แก่ผู้เรียนได้เข้าถึงได้นั้น การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมด้านการขับร้อง ถือเป็นการจัดการศึกษาดนตรีไทยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องการจัดซื้อหรือจัดหา เครื่องดนตรีไทยเช่นการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆ อีกทั้งผู้สอนดนตรีไทยจำเป็นต้อง มีทักษะการขับร้อง เพื่อนำไปใช้ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทย เป็นการวิจัยที่มุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ในระดับ ชั้นที่ ๖ เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยการวิจัยนี้เริ่มจากการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และ ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาครูดนตรี และบุคคลทั่วไปที่สนใจให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะการปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทย โดยผู้รับการฝึกอบรมจะได้รับการเติมเต็มสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้ครบถ้วนและ สมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้สอนดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทย และพัฒนาวิชาการวิชาชีพนักร้องไทยให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อเป็นข้อมูล ในการดำเนินการฝึกอบรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างเพิ่มพูนคุณลักษณะทางดนตรีให้เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒. ทำให้เกิดหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๓. ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย กำหนดทิศทาง และเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการเตรียมความพร้อมและพัฒนานิสิตครูให้มีคุณลักษณะทางดนตรีให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๔. ทำให้ครูผู้สอนดนตรีไทยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๕. ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนดนตรีไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน อันเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์ เผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทยในระบบการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย รวมทั้งทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทย และพัฒนาวิชาการวิชาชีพดนตรีไทย

๖. เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรที่ได้ไปใช้ในการฝึกอบรมผู้สอนดนตรีไทย ก่อนเข้ารับการประกอบวิชาชีพ หรือเป็นเกณฑ์ในการรับเข้าประกอบอาชีพได้

คำถามหลักในการวิจัย

๑. คุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับใด

๒. หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดอย่างไร

๓. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมีความรู้ความเข้าใจ และคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นหรือไม่

๔. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในระดับใด

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ โรงเรียน ประกอบด้วย

๑.๑ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑ จำนวน ๖๗ โรงเรียน

๑.๒ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๒ จำนวน ๕๒ โรงเรียน

๑.๓ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓(เฉพาะจังหวัดนนทบุรี) จำนวน ๑๘ โรงเรียน

๑.๔ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔(เฉพาะจังหวัดปทุมธานี) จำนวน ๒๑ โรงเรียน

๑.๕ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖(เฉพาะจังหวัดสมุทรปราการ) จำนวน ๒๕ โรงเรียน

๑.๖ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙(เฉพาะจังหวัดนครปฐม) จำนวน ๒๘ โรงเรียน

๑.๗ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐(เฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร) จำนวน ๑๑ โรงเรียน

๒. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ เป็นฐานในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นของการศึกษาดนตรีไทยการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยในชั้นดังกล่าวจะนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

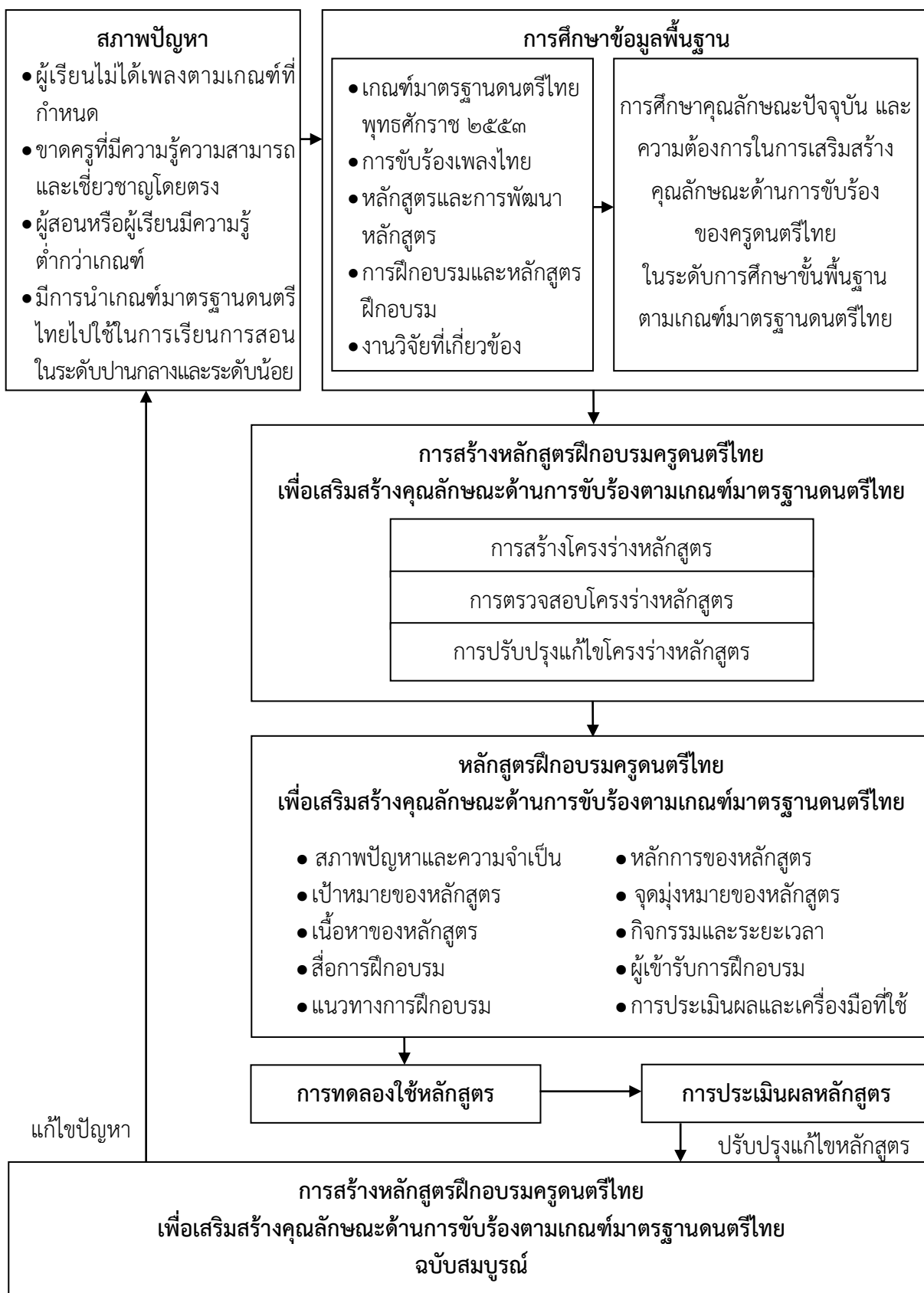
๓. เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้กำหนดเกณฑ์ภาคปฏิบัติโดยได้กำหนดกลุ่มเครื่องดนตรีออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเป่าพาทย์ กลุ่มเครื่องสาย กลุ่มเครื่องกำกับจังหวะ และกลุ่มขับร้อง โดยผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในการวิจัย คือ การขับร้อง เนื่องจากการขับร้องเป็นการจัดการศึกษาดนตรีไทยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเครื่องดนตรีไทย อีกทั้งผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะการขับร้องเพื่อนำไปใช้ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน ซึ่งการกำหนดบทเพลงในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยนั้น แต่ละกลุ่มเครื่องดนตรีมีการกำหนดให้ผู้เรียนศึกษาบทเพลงและหน้าที่ที่กำหนดแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมจากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการสังเคราะห์จากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ เพื่อให้หลักสูตรเกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคัดเลือกเฉพาะบทเพลงทางด้านขับร้องที่กำหนดไว้ควบคู่กับบทเพลงในกลุ่มเป่าพาทย์และเครื่องสาย เพื่อให้ผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ในการสอนควบคู่กับการสอนการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามความถนัดของตน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์บทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ดังนี้

ตารางที่ ๑ บทเพลงที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖

บทเพลงที่กำหนด ในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖	ปีพาทย์	เครื่องสาย	ขับร้อง
เพลงช้าเรื่องสร้อยสน	✓	✓	-
เพลงช้าเรื่องพระรามเดินดง	✓	-	-
เพลงจากเรื่องเพลงฉิ่งพระฉิ่ง ชั้นเดียว	✓	-	-
เพลงเรื่องทำขวัญ	✓	-	-
โหมโรงกระแตไต่ไม้ สามชั้น	✓	-	-
ต้นбрเทศ เถา	✓	-	✓
จีนขิมเล็ก เถา	✓	-	✓
สุดสงวน เถา	✓	✓	✓
ตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น	✓	✓	✓
พระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	✓	✓	✓
เพลงฉิ่งเรื่องมุล่งชั้นเดียว	-	✓	-
โหมโรงเยี่ยมวิมานสามชั้น	-	✓	-
โหมโรงจอมสุรางค์สามชั้น	-	✓	-
แสนสุดสวาท สามชั้น	-	✓	✓
แขกมอญบางขุนพรหม เถา	-	✓	✓
นางครวญ เถา	-	-	✓

จากตารางที่ ๑ ผู้วิจัยกำหนดบทเพลงที่จะใช้ในการฝึกอบรม คือ เพลงสุดสงวน เถา เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น โดยทำนองบทเพลงที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมเป็นทำนองที่ได้จากการถอดทำนองจากแผ่นบันทึกเสียงกลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำเผยแพร่ไว้

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ ๑ กรอบแนวความคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์

การสร้างหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการจัดทำวาระประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่คาดหวัง ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลหลักสูตร

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการจัดการอบรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานทางดนตรีไทยที่ประกอบด้วยเกณฑ์ภาคปฏิบัติ และเกณฑ์ภาคทฤษฎี ขั้นที่ ๖ เฉพาะด้านการขับร้อง ซึ่งเทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย และเป็นเกณฑ์ที่กำหนดความรู้ความสามารถก่อนเข้าศึกษาดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานทางดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ เฉพาะด้านการขับร้อง ประกอบด้วย ๑) เกณฑ์ภาคทฤษฎี หมายถึง ข้อกำหนดองค์ความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ประกอบด้วยกรอบองค์ความรู้ในเรื่องประวัติเครื่องดนตรีและ/หรือขับร้อง องค์ประกอบด้านเครื่องดนตรี องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้บรรเลงและผู้ขับร้อง ประวัติการผสมวง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการบรรเลงและ/หรือขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน แบบแผนกระบวนการฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต และ ๒) เกณฑ์ภาคปฏิบัติ หมายถึง ข้อกำหนดบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ประกอบด้วยเพลงสุุดสงวน เถา เพลงดัมโบรีเรื่องนางนาค สองชั้น และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย หมายถึง มวลประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ ที่จัดให้กับผู้เข้าฝึกอบรมให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖

คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย หมายถึง ลักษณะของครูดนตรีไทยตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ด้านการขับร้อง

คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้อง หมายถึง ลักษณะของครูดนตรีไทยตามสภาพจริงในปัจจุบันตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ด้านการขับร้อง

ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ ด้านการขับร้อง

ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ครูดนตรีไทยที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

๑. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
๒. การฝึกอบรมและหลักสูตรฝึกอบรม
๓. การขับร้องเพลงไทย
๔. เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓
๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียนเป็นเอกสารที่จัดเป็นรูปเล่ม ซึ่งระบุรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนตลอดไปแผนการศึกษาหรือโปรแกรมการเรียนที่สถาบันการศึกษาจัดให้เรียน และยังเป็นหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ รวมถึงประสบการณ์ชีวิตทั้งหมดของผู้เรียน หลักสูตร ยังหมายถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่างๆที่กำหนดให้เรียน รวมทั้งเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลซึ่งได้กำหนดไว้ในแผน(ชมพูนิจ ฤกษ์ชรรณ อยุธยา. ๒๕๔๐ : ๑ - ๔)

หลักสูตร หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติที่จะจัดให้แก่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ หลักสูตรจึงเป็นการศึกษาที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ตลอดจนคุณลักษณะของอาจารย์ วัสดุการศึกษาตำราเรียน สถานที่เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับสังคมแต่ละยุคสมัย(วัชระ เตมียวน. ๒๕๔๘ : ๑๘)

หลักสูตรมีความหมาย ๓ ประการ คือ

๑) หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

๒) หลักสูตร คือ คำโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้สูงขึ้น หรือให้ได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป

๓) หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถาบัน(Good. ๑๙๗๓ : ๑๕๗)

ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่าหลักสูตรที่โพสนอร์(Posner. ๑๙๙๕ : ๔-๗)เสนอไว้ ดังนี้

๑) หลักสูตรคือขอบเขตและลำดับของผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่กำหนดออกมาในรูปของวัตถุประสงค์ว่าผู้เรียนควรทำอะไรได้บ้าง

๒) หลักสูตรคือแผนการเรียนที่จัดให้กับผู้เรียนว่ามีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีหัวข้ออะไรที่ต้องเรียนมีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง รวมทั้งมีวิธีการวัดและประเมินผลว่า ควรดำเนินการอย่างไร

- ๓) หลักสูตรคือรายการหัวข้อที่จัดไว้กับผู้เรียน
- ๔) หลักสูตรคือวัสดุการสอนที่ใช้สำหรับประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- ๕) หลักสูตรคือชุดของรายวิชาที่ต้องเรียน
- ๖) หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดวางแผนไว้กับผู้เรียนซึ่งโรงเรียนเป็นผู้วางแผน

นอกจากนี้ หลักสูตรยังหมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเพื่อให้ได้ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่สถานศึกษาต้องการ โดยหลักสูตรจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และคุณธรรม(วิชัย วงษ์ใหญ่. ๒๕๒๕ : ๒-๓)

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังนี้

๑) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา(Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

๒) จุดหมายของหลักสูตร(Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนรู้จบหลักสูตรไปแล้ว

๓) รูปแบบโครงสร้างหลักสูตร(Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

๔) จุดประสงค์ของวิชา(Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

๕) เนื้อหา(Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มีส่วนร่วมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

๖) จุดประสงค์ของการเรียนรู้(Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

๗) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน(Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

๘) การประเมินผล(Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

๙) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน(Curriculum Materials and Instruction Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา และอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน(อรัญ บัวศรี. ๒๕๔๒ : ๘ - ๙)

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาที่แต่ละสถาบันวางไว้ ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย ตลอดจนเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งผู้สอนจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ทักษะความประพฤตินิยมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ซึ่งความสำคัญของหลักสูตร มีดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. ๒๕๓๕ : ๓๘-๓๙)

๑) หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครูเพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

๒) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาได้

๓) หลักสูตรเป็นแผนดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแล ติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

๔) หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของผู้เรียนตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษา

๕) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤตินี้เป็นประโยชน์ต่อ สังคมอันเป็นการพัฒนากำลัง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

บุญเลี้ยง ทุมทอง(๒๕๔๔: ๓๑) ได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ ๖ ประการคือ

๑) จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานโดยอาจใช้การวิจัยสัมภาษณ์ประชุมและสัมมนาหรือวิธีอื่นที่เห็นว่า จะเป็นประโยชน์ ทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงภายในชุมชน หลังจากนั้นจึงประมวลสภาพปัญหาและ ข้อเท็จจริงที่แท้จริงให้เป็นหมวดหมู่ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการเหล่านั้นไว้ อย่างเป็นระบบ

๒) การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดลำดับความสำคัญ ของความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น

๓) การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้โรงเรียน สามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพิ่มเติม โดยคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นและตัวผู้เรียนเป็นหลัก

๔) การจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาและกิจกรรม อันเป็นการพัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย

๕) การจัดทำแผนการสอนคู่มือและสื่อที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะที่ตรงกับสภาพแวดล้อมและปัญหา ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๖) การปรับปรุงและพัฒนาการนำไปทดลองใช้ และปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์เหมาะสมกับท้องถิ่น และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ อีกความหมายหนึ่งเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย(สงัด อุทรานันท์. ๒๕๒๓ : ๓๐)

ทาบา(Taba, Hilda. ๑๙๖๒) ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ๘ ขั้นตอน ดังนี้

๑) สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม รวมทั้งศึกษาพัฒนาการ ของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย

๒) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งควรเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียน

๓) คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ

๔) จัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ได้ก่อนหรือหลังการเรียน อาจลำดับตามความยากง่าย ความกว้างแคบหรือการเป็นพื้นฐานต่างกัน

๕) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคัดเลือกประสบการณ์ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประสบการณ์นี้จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ด้วย

๖) จัดลำดับขั้นประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับก่อนหลัง เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

๗) ประเมินผล เป็นการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรว่า เนื้อหาหรือประสบการณ์ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

๘) ตรวจสอบความคงที่ และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน โดยการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบเนื้อหาที่จัดขึ้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ ประสบการณ์เรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่ควรจะเป็นหรือไม่

โดยการประเมินผลหลักสูตรเป็นการพิจารณาขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาหลักสูตรว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ หรือไม่ โดยแยกพิจารณาตามองค์ประกอบ คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาวิชา วิธีการและการบริหารหลักสูตร และการประเมินผล

สังกัด อุทรานันท์(๒๕๓๒ : ๓๘ – ๔๓) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

๒) การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

๓) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้

๔) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล เพื่อทราบว่าควรวัดและประเมินผลอะไรบ้าง

๕) การนำหลักสูตรไปใช้ นำไปปฏิบัติ นำไปสู่การเรียนการสอน

๖) การประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

๗) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม

วิชัย วงษ์ใหญ่(๒๕๓๒) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรว่า ประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน ๓ ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้และระบบการประเมินหลักสูตร แต่ละระบบประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

๑) ระบบร่างหลักสูตร

๑.๑) สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตร อาจเริ่มจากการศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม

๑.๒) รูปแบบหลักสูตร เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร ซึ่งรูปแบบหลักสูตรจะประกอบด้วย โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

๑.๓) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วน ก่อนนำไปใช้จริง การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรอาจจะใช้วิธีการประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญผู้มีประสบการณ์ช่วยพิจารณาการทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

๑.๔) การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับแก้หลักสูตรต้องอาศัยการจัดทำข้อมูลที่ชัดเจน อันจะเป็นการทำให้การปรับแก้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

๒) ระบบการใช้หลักสูตร

๒.๑) การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้ว เสนอหน่วยงานบังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบสั่งการ

๒.๒) การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร โดยต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

๒.๒.๑) การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

๒.๒.๒) การเตรียมงบประมาณ

๒.๒.๓) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

๒.๒.๔) วัสดุหลักสูตร

๒.๒.๕) บริการสนับสนุนและอาคารสถานที่

๒.๒.๖) ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา

๒.๒.๗) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

๒.๒.๘) การประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร

๒.๓) ดำเนินการใช้หลักสูตรหรือบริหารหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

๓) ระบบการประเมินหลักสูตร

๓.๑) วางแผนประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง

๓.๒) การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

๓.๓) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลนั้น

๓.๔) การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว โดยใช้การตีความอธิบายสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่างๆ ของหลักสูตรต่อไป

บุญชม ศรีสะอาด(๒๕๔๖ : ๙๕) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสำคัญมาก ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครบวงจรการพัฒนาหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณา เปรียบเทียบ และตัดสิน เกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตร ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อการจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย ผู้ประเมินหลักสูตร อาจจำแนกผู้ประเมินหลักสูตรเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑) การประเมินตนเอง(Self-Evaluation) หมายถึงการประเมินโดยบุคคลที่สร้างหลักสูตรทดลองหลักสูตร หรือใช้หลักสูตรนั้น(ผู้สอน) ตัวอย่างเช่น คณะอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยประเมินหลักสูตรของปริญญาตรี

๒) การประเมินจากภายนอก หมายถึงการประเมินโดยบุคคลที่มีได้ร่วมในการสร้างหลักสูตร ออกแบบหลักสูตร ทดลองหลักสูตรหรือใช้หลักสูตรนั้น การประเมินจากบุคคลภายนอกจะมีความเป็น

ปรนัย อาจได้ความจริงกว่า แต่ทั้งนี้ต้องรู้จักมุ่งหมายและเข้าใจสภาวะการณ์ของหน่วยงานที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรนั้น

สังัด อุทรานันท์(๒๕๓๒ : ๒๗๙ - ๒๘๐) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรให้ครอบคลุมระบบของหลักสูตร ควรประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ

๑) การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะได้นำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

๒) การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรไปใช้โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตร ก็จะทำการแก้ไขโดยทันทีเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากได้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้นๆ ไปแล้ว ทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่า สามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด

๔) การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการเป็นระยะๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของหลักสูตร อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่ต่างกัน และเกิดขึ้นในระยะเวลาต่างกัน เช่น อาจมีสาเหตุมาจากตอนจัดทำ หรือยกร่างหลักสูตร ทำให้ตัวหลักสูตรมีคุณภาพไม่ดี หรือไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีสาเหตุมาจากตอนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นต้น การประเมินหลักสูตรที่ดีจึงต้องตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรจะแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้(Project analysis) สามารถทำได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑) ประเมินหลักสูตรเมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง และองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิชาชีพครู ด้านการวัดผล หรือจะให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์พิจารณาก็ได้

๒) ประเมินหลักสูตรในขั้นทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ขาดตกบกพร่องหรือเป็นปัญหาให้มีความสมบูรณ์ เพื่อประสิทธิภาพในการนำไปใช้ต่อไป

ระยะที่ ๒ การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร (Formative evaluation) ในระหว่างที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด หรือบกพร่องในจุดไหน จะได้แก้ไขให้เหมาะสม

ระยะที่ ๓ การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (Summative evaluation) หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่ง หรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตร ทั้งระบบ ซึ่งได้แก่การประเมินองค์ประกอบด้านต่างๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสาร หลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นควรดำเนินการใช้ต่อไป หรือควร

ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรยกเลิก(สุนีย์ ภูพันธ์. ๒๕๓๗ : ๒๕๑ - ๒๕๒ อ้างอิงจาก ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. ๒๕๓๙ : ๑๙๓)

สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร สามารถแบ่งได้ดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. ๒๕๓๙ : ๑๙๕-๑๙๗)

๑) การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ว่า จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และวิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องเหมาะสม ครอบคลุม และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด ภาษาที่ใช้ สามารถสื่อสารให้เข้าใจและมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ หลักสูตรที่สร้างขึ้น เหมาะสมกับผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และสามารถสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนมากน้อยเพียงใด การประเมินเอกสารหลักสูตรมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) และใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมิน นอกจากนี้ ยังสามารถใช้วิธีอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดรายการและระดับที่ต้องการประเมิน เป็นต้น

๒) การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้กับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถให้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ วิธีประเมินอาจใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้ คือ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น การประเมินอาจประเมินการใช้หลักสูตรทั้งหมด หรือประเมินเพียงบางส่วนก็ได้ เช่น ประเมินเฉพาะประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ หรือบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น

๓) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ(Academic achievement) ได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาการต่างๆ ที่เรียน และสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่ทางวิชาการ(Non-academic achievement) ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

๔) การประเมินระบบหลักสูตร ในการประเมินหลักสูตรหากประเมินแต่ละส่วน อาจทำให้มองเห็นภาพรวมไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง จึงควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งระบบพร้อมกันไป เพราะการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ พัฒนาความรู้ความสามารถคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรประกอบด้วยวัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ตลอดจนคุณลักษณะของอาจารย์ วัสดุการศึกษา ตำราเรียน สถานที่เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย โดยการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน ๓ ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ทั้งนี้ การประเมินหลักสูตรควรดำเนินการเป็นระยะๆ คือ ระยะที่ ๑ การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระยะที่ ๒ การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และระยะที่ ๓ การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

๒. การฝึกอบรมและหลักสูตรฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลากร แต่ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดหรือรูปแบบใดก็ตาม ย่อมมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานฝึกอบรมเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละโครงการ แต่จุดมุ่งหมายโดยรวมย่อมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ฟลิปโป(Flippo, Edwin B. ๑๙๗๐ : ๒๖๘) ได้กล่าวถึงความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั้นถาวร ประกอบด้วย ด้านทักษะ ด้านความรู้ และด้านทัศนคติ

บีช(Beach, Dale S. ๑๙๘๐ : ๑๗) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และฝึกความชำนาญด้านใดด้านหนึ่งตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งขึ้น

เริงลักษณ์ โรจนพันธ์(๒๕๓๙: ๒-๓) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

๑) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๒) เพื่อฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับระบบบริหารด้านปฏิบัติการ อันจะทำให้สามารถลงมือปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อมีเครื่องมือพร้อม

๓) เพื่อสนองต่อความยากและการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของงาน

๔) เพื่อให้ทราบนโยบายหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานให้เข้าใจกฎข้อบังคับระเบียบวิธีการปฏิบัติงานสายการบังคับบัญชาสิทธิประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับจากหน่วยงานนั้นๆ

๕) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ความรู้ต่างๆที่ได้รับจากการฝึกอบรมเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้กว้างขวางและทันเหตุการณ์

๖) เพื่อให้มีเจตคติและกำลังขวัญที่ดีเกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ(๒๕๓๗: ๘-๙) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ ๔ ประการ คือ

๑) พัฒนาคณะให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กรทั้งในด้านการพัฒนาคน ด้านความรู้ทักษะและเจตคติ ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของคนสูงขึ้น

๒) พัฒนางานเนื่องจากกลไกในการทำงานขององค์กร ต้องอาศัยความสามารถของคนเป็นพื้นฐาน การส่งเสริมความรู้และทักษะให้กับคนทุกระดับขององค์กร และสามารถเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ได้ ช่วยให้ทุกคนในองค์กรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น จึงมีผลทำให้งานที่ทำอยู่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นไปด้วย

๓) พัฒนางานเป็นการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรใหม่ทั้งระบบ เพื่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งการฝึกอบรมจะเป็นกลวิธีหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อการพัฒนาองค์กรโดยจะมีผลต่อการพัฒนา ดังนี้

๓.๑) เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานซึ่งมีหลายปัจจัยที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน โดยจะมีผล คือ

๓.๑.๑) เพิ่มพูนความรู้ทักษะหรือเจตคติให้แก่ผู้ปฏิบัติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามลักษณะที่เปลี่ยนแปลงหรือก้าวหน้าไปได้โดยคล่องตัว

๓.๑.๒) เป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ทำงานได้เปลี่ยนบรรยากาศจากการทำงานไปเป็น การศึกษาอบรม ทำให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าและกระตือรือร้นต่อการทำงาน

๓.๑.๓) พัฒนาการหรือลดข้อขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติด้วยกัน เช่น การฝึกอบรม เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานเป็นต้น

๓.๒) เสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการในการทำงาน

๓.๓) ขยายหน่วยงาน การพัฒนาบุคลากรด้านความรู้ความสามารถเป็นความจำเป็น เมื่องาน ของหน่วยงานขยายกว้างออก ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการปฐมนิเทศแล้ว ยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ ต่อนโยบายและแนวทางของการขยายและพัฒนาหน่วยงานด้วย

๓.๔) เพิ่มวิทยฐานะแก่ผู้ปฏิบัติงานการจัดการฝึกอบรมตามความต้องการนี้ เป็นการจัดอย่าง มีเงื่อนไข ผู้เข้าอบรมสามารถใช้ผลจากการฝึกอบรมเพื่อการขอผลงานขอตำแหน่งเลื่อนตำแหน่งหรือเปลี่ยน บทบาทของตนเองไปในทางที่มีการยอมรับกันมากขึ้น

๔) พัฒนาสังคมการจัดฝึกอบรมตามความต้องการนี้เป็นภารกิจโดยตรงของหน่วยงานที่จะต้องจัด แต่บางครั้งก็เป็นการจัดอบรมเพื่อเป็นการเสริมนโยบายการบริการทางวิชาการแก่สังคมก็ได้ หรือเป็น การจัดกระทำขึ้นเพื่อขยายบริการสู่สังคมเป้าหมายของการจัดอบรมจะเป็นดังนี้

๔.๑) ขยายบริการเพื่อการพัฒนาชุมชน

๔.๒) เผยแพร่วิชาการแก่สังคมเป็นการจัดบริการทางวิชาการให้แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป การฝึกอบรมเพื่อเผยแพร่วิชาการจะขึ้นอยู่กับนโยบายและขอบข่ายหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ มากกว่า การจัดประจำโดยเป็นความจำเป็น

เวกเลย์ และลาธัม(Wexley, Kenneth N and Latham Glay P. ๑๙๘๑ : ๔ - ๕) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า

๑) เพื่อปรับปรุง แก้ไข ความรอบรู้และทักษะในด้านการคิดเพื่อการปฏิบัติงาน ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับการทำความเข้าใจกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และหน้าที่รับผิดชอบ การเข้าใจการบริหาร การจัดการให้เข้ากับรูปแบบการบริหาร และภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒) เพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญการตามสาขาวิชาชีพ

๓) เพื่อจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งตามปกติการฝึกอบรมจะเน้นการปรับปรุงแก้ไข ความรอบรู้เพื่อการปฏิบัติงานและเพิ่มทักษะความชำนาญ แต่อาจจะละเลยการจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงาน ในหน้าที่ให้ดีขึ้น การจูงใจบุคลากรจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง

สุเทพ สังข์เพชร(๒๕๓๖: ๑๕) แบ่งประเภทการฝึกอบรมไว้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) แบ่งตามลักษณะเป้าหมาย เช่น

๑.๑) การฝึกอบรมเพื่อเตรียมตัวการปฐมนิเทศและการเสริมทักษะงานสำหรับผู้แรกเข้าทำงาน ก่อนเริ่มปฏิบัติงานจริงที่เป็นงานถาวร

๑.๒) การฝึกอบรมเพื่อแก้ไขและให้การรักษาข้อบกพร่องของพนักงาน ทั้งด้านความรู้ทักษะ เจตคติและพฤติกรรม

๑.๓) การฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมและปรับปรุงเรียกว่าอัพเกรดดิ้ง(Upgrading) รวมทั้งขยาย ทักษะและความรู้เกี่ยวกับงาน

๑.๔) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของพนักงานให้กว้างขวางและ รอบด้านขึ้นรวมทั้งการเตรียมตัวพนักงานในการรับตำแหน่งบริหารหรือตำแหน่งสูงขึ้น

๒) แบ่งตามหลักสูตรของหน่วยงานเช่นหลักสูตรปฐมนิเทศความปลอดภัยในงานด้านเทคนิค มนุษย์สัมพันธ์ เตรียมเป็นหัวหน้างานนักบริหารโครงการพิเศษ รวมทั้งอบรมขณะปฏิบัติงาน การสอนงาน การหมุนเวียนงานการศึกษา และเรียนงานการพัฒนาตนเอง เป็นต้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ(๒๕๓๗ : ๓๕ - ๓๗) ได้กล่าวถึงกระบวนการฝึกอบรมว่ามีขั้นตอน ๕ ขั้นตอน คือ

๑) การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

๒) การสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหา และกำหนดการฝึกอบรม

๓) การเสริมหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดและเลือกวิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม การกำหนดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก การกำหนดและจัดหางบประมาณ

๔) การดำเนินการฝึกอบรม

๕) การประเมินผลและการติดตามผลการฝึกอบรม

ธงชัย สันติวงษ์(๒๕๓๙: ๒๐๑) ได้กล่าวถึงประเภทการฝึกอบรมที่ใช้กระบวนการของการฝึกอบรม เป็นเกณฑ์ไว้ ๓ ประการ คือ วิทยากรเป็นศูนย์กลาง ผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลาง และเทคนิคผสมคือ ผู้เข้าอบรมและวิทยากรเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในการฝึกอบรมจะใช้เทคนิควิธีการใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสม สำหรับกิจกรรมที่ใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรมแบบใด จะใช้ กิจกรรมในการฝึกอบรมคล้ายกัน ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและเทคนิคของวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม กิจกรรมที่สำคัญ มีดังนี้

๑) การบรรยาย(Lecture) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาที่เตรียมไว้แล้วให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยวิธีการพูดของวิทยากร

๒) การอภิปรายเป็นคณะ(Panel discussion) เป็นการสนทนาระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ - ๖ คน ในหัวข้อเรื่องที่กำหนดโดยมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ

๓) การบรรยายเป็นชุด(Symposium) เป็นการบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่มีความสนใจ ในหัวข้อเรื่องจำนวนหลายๆ คนในแง่มุมต่างๆ กัน โดยมีลักษณะเป็นการสนทนา

๔) การสาธิต(Demonstration) เป็นวิธีการที่วิทยากรแสดง(การกระทำ) ให้ผู้เข้าอบรมรู้ถึง กระบวนการหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

๕) การอภิปรายกลุ่มย่อย(Group discussion) เป็นการจัดแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่มย่อยจำนวนระหว่าง ๕ - ๒๐ คน(ขึ้นอยู่กับลักษณะสถานที่หัวข้ออภิปรายและคุณสมบัติของ สมาชิก) เพื่ออภิปรายกันในหัวข้อและเวลาที่กำหนดให้ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่สมาชิกแต่ละ คนในกลุ่มมีมาจนได้ผลสรุปจากกลุ่ม โดยอาจมีการเลือกประธานและเลขานุการกลุ่มหรืออาจมีวิทยากร ประจำกลุ่มคอยเป็นที่ปรึกษาด้วย

๖) การประชุมกลุ่ม(Syndicate) เป็นการประชุมอภิปรายเช่นเดียวกับการอภิปรายกลุ่มย่อยแต่จะ เน้นให้มีการจัดกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีประสบการณ์ต่างๆกัน และไม่เพียงแต่สมาชิกจะอภิปรายกัน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่มีมาเท่านั้น ในการประชุมกลุ่มจะให้กลุ่มทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และมีวิทยากรที่ปรึกษาประจำกลุ่ม เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็นตลอดเวลา การคัดเลือกประธาน และเลขานุการและผลสรุปที่ได้ก็จะต้องจัดทำออกมาในรูปแบบของรายงานเสนอให้กลุ่มใหญ่พิจารณา อภิปรายกันอีกครั้งหนึ่ง

๗) กรณีศึกษา(Case study) เป็นการเสนอเหตุการณ์ซึ่งรวบรวมหรือจำลองมาจากเหตุการณ์จริงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พิจารณาวิเคราะห์อภิปรายและดำเนินการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ โดยวิทยากรอาจเสนอเหตุการณ์ในลักษณะของสิ่งพิมพ์ เทปโทรทัศน์ หรือใช้การเล่าให้ฟังก็ได้ แล้วจึงกำหนดคำถามหรือประเด็นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อภิปรายกัน โดยใช้ข้อมูลในเหตุการณ์นั้นเป็นแนวทางของการอภิปราย ทั้งนี้ วิทยากรจะต้องคอยควบคุมดูแลพยายามให้การอภิปรายอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

๘) การแสดงบทบาทสมมติ(Role playing) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบาทในสถานการณ์เหมือนในชีวิตจริง โดยจะมีการสังเกตประเมินและอภิปรายพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาทในภายหลัง

๙) การระดมสมอง(Brainstorming) เป็นการกระตุ้นให้กลุ่มได้ใช้ความคิดอย่างเสรีในหัวข้อที่กำหนดในเวลาจำกัด เช่น ๕ นาที หรือ ๓๐ นาที เป็นต้น

๑๐) การฝึกปฏิบัติ(Practical exercise) คือ การจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วจากวิทยากรเพื่อตรวจสอบความเข้าใจหรือทักษะในเรื่องนั้นๆ

๑๑) กิจกรรมการเรียนรู้(Game) หมายถึง การจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือทำหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

๑๒) การสอนงาน(Coaching) เป็นการฝึกอบรมแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้มีประสบการณ์ในงานกับผู้ปฏิบัติงานในขณะปฏิบัติงานจริง โดยฝึกอบรมตามความต้องการในงานนั้น และเป็นการสอนอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีการวางแผนกันล่วงหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

๑๓) ใช้บทเรียนสำเร็จรูป(Programmed learning) คือ การจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้ในลักษณะเหมือนกับการสอนตัวเอง คือ เรียนจากบทเรียนที่ได้รับการจัดลำดับเอาไว้เหมาะสม และแต่ละช่วงของบทเรียน จะมีแบบทดสอบให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

เครือวัลย์ ล้อมลิขิต(๒๕๓๑ : ๖๐) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรการฝึกอบรมว่า หลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง โครงการการฝึกอบรม ซึ่งประมวลความรู้และประสบการณ์ที่องค์การการฝึกอบรมจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้

กุลยา ตันติผลาชีวะ(๒๕๓๗ : ๑๐) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมไว้ว่า หลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก(Course content) คือ ชื่อวิชา จุดประสงค์ของวิชา เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอน และชั่วโมงการเรียน ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการให้รายละเอียดนี้ จะช่วยให้ผู้ดำเนินการฝึกอบรมใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการฝึกอบรม และสามารถตรวจสอบความครอบคลุมตามจุดประสงค์การฝึกอบรมและติดตามผลการฝึกอบรมได้

เมธี ปิยะคุณ(๒๕๔๕) กล่าวว่า การจะทำให้หลักสูตรการอบรมมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบการสร้างหลักสูตรสามารถเป็นตัวบอกได้ว่า หลักสูตรนี้มีข้อดีข้อเสีย ข้อบกพร่องอย่างไร ควรปรับปรุงตรงไหนในการจัดการฝึกอบรมแต่ละครั้งส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของการจัดฝึกอบรม คือ หลักการและการสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย

๑) การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรมคือต้องค้นหาและวิเคราะห์ให้แน่ชัดว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรมหรือไม่ ปัญหาที่พบบ่อยเสมอในการบริหารงานฝึกอบรม ก็คือ การนำปัญหาที่ไม่อาจจะแก้ไขได้โดยการฝึกอบรมมาถือว่าเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม

๒) การระบุภารกิจที่เป็นปัญหา เมื่อสามารถระบุปัญหาว่าเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้แล้ว จะต้องวิเคราะห์ต่อไปว่า บุคคลกลุ่มใดเป็นต้นเหตุของปัญหานั้น และการปฏิบัติการของคนในองค์กรได้ เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด เพราะภารกิจที่เบี่ยงเบนนี้เองเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมที่แท้จริง

๓) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม หมายถึง สิ่งที่กำหนดว่าในโครงการฝึกอบรมนั้น จะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เป็นไปในลักษณะและระดับใด จึงจะสามารถ แก้ไขปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้ วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมที่เหมาะสม จะก่อให้เกิดเป็น ประโยชน์แก่การบริหารงานฝึกอบรม กล่าวคือ การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากร ต่างๆในการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง กับโครงการฝึกอบรมทุกฝ่ายเข้าใจและ ปฏิบัติงานไปในแนวเดียวกัน รวมทั้งช่วยให้สามารถกำหนดวิชาเนื้อหาสาระได้อย่างเหมาะสม ช่วยใน การกำหนดระยะเวลาของหลักสูตรระยะเวลาของหัวข้อวิชาเป็นแนวทางในการประเมินติดตามผลโครงการ ได้อย่างชัดเจน ขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม มีดังนี้คือ

- (๑) การกำหนดปัญหาให้ชัดเจน
- (๒) ระบุบุคคลที่จะต้องรับการฝึกอบรม
- (๓) ภารกิจและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเป็นอย่างไร
- (๔) พฤติกรรมที่จะต้องเปลี่ยนแปลงควรเป็นอย่างไร

(๕) อะไรบ้างเป็นสิ่งสนับสนุนให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์และอะไรเป็นอุปสรรคต่อ การดำเนินงานฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์

สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมที่ดี ควรมีลักษณะที่กะทัดรัดชัดเจนใช้ภาษาง่ายๆ และ ต้องระบุว่า ต้องการจะให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดที่มีความเป็นไปได้ และสามารถวัดประเมินได้ โดยจะต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักหรือนโยบายของหน่วยงาน

๔) การใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ภารกิจเพื่อหาระดับความสำคัญนั้น เมื่อได้วัตถุประสงค์ใช้เป็น แนวทางในการกำหนดหัวข้อวิชาวัตถุประสงค์ในการอบรมของแต่ละวิชาระยะเวลาในการอบรม ช่วยให้ ผู้รับผิดชอบในการกำหนดหลักสูตร มีแนวทางที่มีเหตุผลมีกฎเกณฑ์ไม่ใช่ว่าการตัดสินใจโดยขาดหลักการ ที่ชัดเจน การจัดลำดับความสำคัญของภารกิจที่จะต้องทำการฝึกอบรมและเลือกจัดอบรมเฉพาะบางกรณี ที่เป็นปัญหานั้นๆ

๕) การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องมีการกำหนดหัวข้อวิชาการกำหนดหัวข้อวิชานี้ ก็คือเป็น การกำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรมระบุภารกิจที่เป็นปัญหาคำหนดวัตถุประสงค์ในการอบรมไปแล้ว รวมทั้งใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ภารกิจเพื่อหาระดับของความสำคัญ โดยนำทุกภารกิจมาพิจารณาจัดลำดับ ความสำคัญ ถ้าเป็นขั้นตอนในการกำหนดหัวข้อวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระในลักษณะเดียวกันของเรื่อง ที่ต้องการจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ความสามารถ ซึ่งขั้นตอนและหลัก ในการกำหนดหัวข้อวิชา มี ๓ ขั้นตอน คือ

- (๑) การจัดทำตารางในการกำหนดหัวข้อวิชา

(๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในหัวข้อวิชาเดียวกันอาจจะใช้สำหรับหลายภารกิจ ก็ได้

(๓) การกำหนดข้อหวัข้อวิชาควรชัดเจน สะท้อนให้เห็นปัญหาเฉพาะเจาะจงลงไปในส่วนของหวัข้อวิชาที่ได้กำหนดไว้แล้ว ควรมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของความคล้ายคลึง โดยอาจจัดหมวดหมู่โดยพิจารณาจัดตามลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น หมวดทฤษฎี หมวดภาคปฏิบัติ

๖) การกำหนดวัตถุประสงค์หวัข้อวิชานั้นๆ โดยปกติจะมีลักษณะค่อนข้างกว้าง จึงมีความจำเป็นจะต้องจัดทำวัตถุประสงค์รายวิชาให้แน่ชัดลงไปอีก ซึ่งวัตถุประสงค์รายวิชาของทุกๆ วิชาเนี่ย่อมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ของหวัข้อวิชานี้เพื่อสะท้อนให้เห็นปัญหาที่จะทำการฝึกอบรม วิทยาการสามารถเตรียมตัวในการฝึกอบรมในการสอน และถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม ผู้เข้ารับการอบรมสามารถจะรู้แนวทางในการอบรมและความสำเร็จที่ตนพึงได้รับจากวิชานั้นๆ ได้อย่างแท้จริง การเขียนวัตถุประสงค์ของหวัข้อวิชาที่ดีที่สุดก็คือ การเขียนวัตถุประสงค์โดยยึดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมเป็นหลัก เพราะในการฝึกอบรมต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมเป็นประการสำคัญ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

(๑) ระบุได้ว่าจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องอะไร

(๒) จะต้องระบุว่าต้องการจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะใด

(๓) ระบุสถานการณ์เวลาสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเป็นอย่างไร

(๔) เกณฑ์ที่จะวัดระดับของการยอมรับในพฤติกรรมว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงไปในระดับใด เปลี่ยนไปจนทำให้เกิดอะไรขึ้น องค์ประกอบคือ การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เช่น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน จนสามารถที่จะวางแผนในหน่วยงานของตนได้ หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมลักษณะนั้นก็ คือ การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะต้องระบุในวัตถุประสงค์ของหวัข้อวิชา

๗) ขั้นตอนของการกำหนดแนวการอบรม เป็นการกำหนดเวลาภายในวิชานั้นๆ ที่จะประกอบไปด้วยทฤษฎีแนวคิดรายละเอียดของเนื้อหาหวัข้อวิชา เพื่อช่วยให้วิทยากรทราบว่าโดยหลักการแล้วจะต้องเตรียมตัวถ่ายทอดเนื้อหาวิชาทฤษฎีแนวคิดอะไรบ้างให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม จะทำให้วิทยากรบรรยายนำอภิปรายเกิดการไม่ซ้ำซ้อนกันในเรื่องนั้นๆ ตัวอย่างเช่น วิทยากร ก. อบรมวิชามนุษย์สัมพันธ์ ส่วนวิทยากร ข. ซึ่งให้การอบรมสนใจผู้ได้บังคับบัญชาบุคคลที่ ๒ ก็จะพูดถึงทฤษฎีความต้องการของบุคคลเหมือนกันก็ได้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเบื่อหน่ายเกิดความซ้ำซ้อน

๘) กำหนดเทคนิคในการฝึกอบรม ซึ่งเทคนิคในการฝึกอบรม หมายถึง วิธีการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เทคนิคในการฝึกอบรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะทัศนคติได้อย่างรวดเร็ว เทคนิคการฝึกอบรมแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) วิทยากรเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้

(๒) ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลาง

(๓) เป็นการใช้ทั้ง ๒ วิธีผสมผสานกันคือเทคนิคการฝึกอบรม

๙) การกำหนดระยะเวลาของหวัข้อวิชา ส่วนสำคัญของการสร้างหลักสูตร ก็คือ วิชาใดที่มีวัตถุประสงค์ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพิ่มพูนความชำนาญทักษะก็ควรกำหนดเวลาให้นานกว่าวิชาที่ต้องการเพียงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ วิชาใดที่สนองต่อการกิจซึ่งมีระดับความสำคัญสูงควรจะให้เวลามากกว่าวิชาที่ให้สนองต่อการกิจที่ต่ำกว่า

๑๐) การเรียงลำดับหัวข้อวิชาและกำหนดการฝึกอบรม มีหลักในการพิจารณา ดังนี้คือ วิชาใดที่เป็น การให้แนวความคิดหรือหลักการโดยทั่วไป ควรจัดอยู่ในลำดับแรกจากวิชาที่ยากและง่ายในการเรียนรู้ ควร จะสลับกันไปวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรจัดวิชาภาคปฏิบัติให้อยู่ถัดไปจากภาคทฤษฎี

๑๑) การประเมินผลหรือติดตามผลการฝึกอบรม หมายถึง ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถ นำเอาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะและความชำนาญที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติได้จริงเพียงใด อันเป็นการพิจารณาในแง่ของการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่ชีวิตจริง ในการปฏิบัติ ในส่วนของวิธีการจะทำการประเมินปฏิกิริยาการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว และประเมินผลวิธีการที่ได้รับจากการฝึกอบรมโดยติดตามผลผู้ผ่าน การฝึกอบรมหลังจากที่กลับไปปฏิบัติงาน

กริช อัมโภชน (๒๕๔๕) ได้กล่าวถึงหัวใจของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ

- ๑) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งตอบสนองต่อความจำเป็นในการฝึกอบรมที่แท้จริง
- ๒) แนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมหรือที่เรียกว่าหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมและความจำเป็นในการฝึกอบรม
- ๓) โครงการบริหารงานฝึกอบรมที่รัดกุมและละเอียดครบถ้วน

โดยขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ถึงแม้ว่าจะได้มีการวิเคราะห์หาความจำเป็น ในการฝึกอบรมมาแล้วก็ตาม ก่อนจะสร้างหลักสูตรฝึกอบรมจำเป็นจะต้องมีการทบทวนปัญหาที่ได้กำหนดไว้ ว่ามีความจำเป็นในการฝึกอบรมหรือมีปัญหอะไรบ้างและเกี่ยวข้องกับบุคลากรในตำแหน่งงานใด ระดับ ไດบ้าง มีจำนวนเท่าใด เหมาะสมสำหรับการส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมภายนอกหรือมีจำนวนมาเพียงพอ ที่จะจัดการฝึกอบรมในองค์กรหรือหน่วยงานให้โดยเฉพาะ(ดังที่เรียกกันว่า In-house training) เมื่อคิดว่ามีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ารับการฝึกอบรมซึ่งเห็นว่าควรจะต้องจัดขึ้นในจำนวนที่เหมาะสม แล้วจึงเตรียมการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ ๑ ระบุ “ภารกิจ” ที่เป็นปัญหาหรือต้องการพัฒนา

หากต้องการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องตรงกันกับความจำเป็นในการฝึกอบรมของ บุคลากร ซึ่งดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดโดยเฉพาะ เช่น ตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์หรือตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ซึ่งผู้สร้างหลักสูตรจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงความแตกต่างในความหมายของคำว่างงาน หน้าที่และภารกิจเสียก่อน

“งาน” (Job) หมายถึง หน่วยการปฏิบัติงานที่บุคลากรในตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด การถือครองอยู่ ในสายการปฏิบัติงานเป็นสิ่งกำหนดไว้อย่างเป็นทางการและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในองค์กร งานแต่ละ ตำแหน่งจะประกอบไปด้วย “หน้าที่” ตั้งแต่ ๑ หน้าที่ขึ้นไป

“หน้าที่” (Duty) หมายถึง สิ่งที่คุณครอบครองงานจะต้องรับผิดชอบปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ เกิดผลงานซึ่งตรงกับตำแหน่งงานของตน ทั้งนี้ ในหน้าที่แต่ละหน้าที่จะประกอบไปด้วย “ภารกิจ” หลายๆ ภารกิจด้วยกัน

ส่วน “ภารกิจ” (Task) หมายถึง หน่วยการปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดผลงานและเป็นส่วน ของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับใช้วิธีการเทคนิคหรือระเบียบต่างๆ ดังนั้น การปฏิบัติตามภารกิจ นั้น จึงจะต้องใช้ความรู้ความชำนาญและความสามารถด้วย โดยการปฏิบัติงานตามภารกิจนั้นจะประกอบ ไปด้วยรายละเอียดในการปฏิบัติงานตั้งแต่หนึ่งอย่างขึ้นไป

ประเด็นสำคัญในการสร้างหลักสูตร คือ เราพยายามที่จะฝึกอบรมในระดับของภารกิจ(Task) เนื่องจากเป็นหน่วยของงานในระดับที่ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป กล่าวคือ หากฝึกอบรมในระดับของงานหรือหน้าที่ก็มักจะกว้างจนเกินไป แต่ถ้าฝึกอบรมในระดับรายละเอียดของงานก็จะแคบจนเกินไป เมื่อวิเคราะห์ทราบถึงภารกิจต่างๆ ของตำแหน่งงานที่มีความจำเป็นในการฝึกอบรมแล้วจะต้องหาข้อมูลหรือวิเคราะห์ให้ได้ว่าภารกิจใดที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานหรือสิ่งที่มุ่งหวังจนทำให้เกิดปัญหาขึ้นจะได้นำมากำหนดหลักสูตร เพื่อทำการฝึกอบรมให้บุคคลในตำแหน่งงานนั้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้ถูกต้องตรงกับมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาอันเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม

ขั้นที่ ๒ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม

ก่อนที่จะสามารถกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมได้ เราจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเสียก่อน ทั้งนี้ เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมมีความสำคัญ คือ

๑) วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม จะช่วยให้สามารถประสานทรัพยากรในการฝึกอบรม(ได้แก่ กำลังคน เงิน วัสดุและอุปกรณ์) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน

๒) วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม จะช่วยให้วิทยากรและเจ้าหน้าที่ผู้บริหารโครงการฝึกอบรมจะมีความเข้าใจตรงกันและปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกัน ตลอดจนผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจการปฏิบัติงานของวิทยากรและเจ้าหน้าที่

๓) วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม จะช่วยให้สามารถกำหนดหัวข้อวิชาและเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพราะวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมจะช่วยชี้ชัดว่า ต้องการจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมไปในลักษณะใด รวมทั้งช่วยให้สามารถเลือกเทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมและช่วยในการกำหนดระยะเวลาของหลักสูตรและระยะเวลาของหัวข้อวิชาในการฝึกอบรมอีกด้วย

๔) วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม จะสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินผลและติดตามผลโครงการฝึกอบรมประเมินผลการให้การฝึกอบรมของวิทยากร ตลอดจนการประเมินสัมฤทธิ์ผลของการอบรมวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมหมายถึง “สิ่งที่กำหนดว่าในโครงการฝึกอบรมนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เป็นไปในลักษณะใดและระดับใดจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้” ลักษณะวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมที่ดี มีดังนี้

(๑) ควรระบุว่าการทำให้เกิดพฤติกรรมใดขึ้น หรือต้องการแก้ไขปัญหาใดตามความจำเป็นในการฝึกอบรมที่พบ

(๒) มีความเป็นไปได้

(๓) สามารถที่จะวัดหรือประเมินผลได้

(๔) มีความกะทัดรัดและชัดเจน

(๕) ใช้ภาษาง่ายๆ ให้เป็นที่เข้าใจของบุคคลทั่วไป

(๖) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักและนโยบายของหน่วยงาน

(๗) ถ้ามีวัตถุประสงค์หลายอย่างควรจะแยกออกเป็นข้อๆ ตามลักษณะของวัตถุประสงค์

(๘) วัตถุประสงค์ประกอบควรจะเรียงลำดับอยู่ในส่วนท้ายของวัตถุประสงค์ทั้งหมด

ขั้นที่ ๓ การจัดระดับความสำคัญของภารกิจที่เป็นปัญหา

เมื่อเราทราบถึงภารกิจต่างๆ ที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมแล้วนั้น เนื่องจากมักจะมีหลายภารกิจที่ควรจัดฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม ดังนั้น ถ้าเราทราบถึง

ระดับความสำคัญของแต่ละภารกิจดังกล่าวเสียก่อนที่จะกำหนดหัวข้อวิชาที่ควรจัดฝึกอบรม ก็จะทำให้เรามีเครื่องช่วยในการตัดสินใจกำหนดหัวข้อวิชาในหลักสูตรฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ช่วยในการกำหนดว่า ควรจะมีหัวข้อวิชาใดบ้าง ใช้ระยะเวลาเท่าใด ลำดับก่อน-หลังอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารงานฝึกอบรมสามารถใช้ทรัพยากรในการฝึกอบรมได้อย่างคุ้มค่า ทั้งในด้านของเงิน เวลา สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนค่าเสียโอกาสของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและตัวผู้เข้าอบรมเอง

ขั้นที่ ๔ การกำหนดหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระของเรื่องที่ต้องการจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดและความสามารถ การกำหนดหัวข้อวิชาจึงหมายถึง การระบุว่าการฝึกหรือหน้าที่ที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมนั้น ควรจะนำวิชาอะไรมาช่วยแก้ไขปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๑) จัดทำตารางในการกำหนดหัวข้อวิชาขึ้น โดยประกอบด้วยช่องภารกิจหรือหน้าที่ ซึ่งเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมซึ่งระดับความสำคัญของแต่ละภารกิจและช่องหัวข้อวิชา

๒) กรอกรภารกิจหรือหน้าที่โดยเรียงตามลำดับความสำคัญตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว

๓) ทำการพิจารณาว่าภารกิจใดควรจะใช้หัวข้อวิชาใดในการฝึกอบรม โดยมีหลักการปลี่ยนย่อคือ

(๑) หัวข้อวิชาเดียวอาจจะใช้สำหรับหลายๆ ภารกิจได้

(๒) ภายในภารกิจเดียวอาจจะต้องใช้หัวข้อวิชาหลายวิชาก็ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจ ซึ่งมีความสำคัญสูง

(๓) การกำหนดชื่อของหัวข้อวิชา ควรจะมีลักษณะกะทัดรัดชัดเจนและสามารถสะท้อนให้เห็นภาพของงานที่จะต้องทำการฝึกอบรม ถ้าหากหลักสูตรฝึกอบรมที่กำหนดขึ้นประกอบด้วยหัวข้อวิชาจำนวนมาก ควรนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของความคล้ายคลึงกันซึ่งอาจทำได้ ๒ วิธี คือ

ก. จัดหมวดหมู่ตามลักษณะคล้ายคลึงกันของเนื้อหาวิชา เช่น วิชาต่างๆที่มีลักษณะเป็นการปูพื้นฐานอาจารย์รวมอยู่ในหมวดเดียวกันเรียกว่า หมวดพื้นฐานหรือหัวข้อวิชาเกี่ยวกับหลักมนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ การบริหารความขัดแย้ง ฯลฯ อาจารย์รวมเรียกว่า หมวดมนุษยพฤติกรรม เป็นต้น

ข. จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของเทคนิควิธีการฝึกอบรมหรือลักษณะของการอบรมของวิทยากร เช่น หัวข้อวิชาที่เป็นการบรรยายอยู่ในห้องประชุม อาจารย์รวมเรียกว่า เป็นหมวดทฤษฎีหรือภาคทฤษฎีและหัวข้อวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติอาจารย์รวมเรียกว่า หมวดปฏิบัติการหรือภาคปฏิบัติการก็ได้(หรืออาจแบ่งภาคทฤษฎี/ภาคปฏิบัติการออกเป็นหมวดต่างๆตามลักษณะของเนื้อหาวิชาอีกก็ได้)

ขั้นที่ ๕ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา

วัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา หมายถึง ข้อความที่ระบุว่าในวิชาที่ทำการฝึกอบรมนั้น ต้องการให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในลักษณะอย่างไร ภายหลังการฝึกอบรมในวิชานั้นแล้วโดยปกติแล้ว วัตถุประสงค์รายวิชาจะต้องสอดคล้องและเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์รวมของโครงการฝึกอบรมประโยชน์ของวัตถุประสงค์รายวิชา

๑) การเขียนวัตถุประสงค์รายวิชา ทำให้ผู้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมวางแผนการอบรมรายวิชาได้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกัน ตลอดทั้งหลักสูตรหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนของหัวข้อวิชาได้

๒) วัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา ช่วยทำให้วิทยากรเตรียมการสอนและเลือกใช้เทคนิคการอบรมได้อย่างเหมาะสมดังที่มีผู้กล่าวว่าเป็นการช่วยให้ “วิทยากรฝึกอบรมพูดในสิ่งที่ผู้เข้าอบรมต้องการจะฟังไม่ใช่พูดในสิ่งที่ตนเองต้องการจะพูด” นั่นคือเป็นการฝึกอบรมในเรื่องที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมอย่างแท้จริง

๓) วัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมทราบถึงแนวทางในการฝึกอบรมและสิ่งที่ตนพึงได้รับจากวิชานั้นๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และชวนให้ติดตามดูว่าตนเองได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของวิชานั้นๆ หรือไม่เพียงใด อาจเขียนวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาได้ ๔ ลักษณะด้วยกัน คือ

- (๑) วัตถุประสงค์ที่ยึดบทบาทของวิทยากรเป็นหลัก
- (๒) วัตถุประสงค์ที่ยึดเนื้อหาวิชาที่อบรมเป็นหลัก
- (๓) วัตถุประสงค์ที่ยึดกิจกรรมของผู้เข้าอบรมเป็นหลัก
- (๔) วัตถุประสงค์ที่ยึดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมเป็นหลัก

การเขียนวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาที่ยึดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมเป็นหลัก ควรจะมีองค์ประกอบดังนี้

๑) จะต้องระบุว่า จะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคตินิสัยความสามารถหรือความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องอะไร

๒) จะต้องระบุว่า ต้องการจะให้ผู้เข้าอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในลักษณะใด

๓) ระบุสถานการณ์เวลาสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม กล่าวคือ พฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปภายใต้สิ่งแวดล้อมอะไร

๔) ระบุเกณฑ์ที่จะวัดระดับของความยอมรับในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง คือ เป็นการระบุว่า พฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะต้องเปลี่ยนไปในระดับใดหรือต้องเปลี่ยนไปจนทำให้เกิดอะไรขึ้น

ขั้นที่ ๖ การกำหนดแนวการอบรม

แนวการอบรม หมายถึง สิ่งที่จะระบุภายในหัวข้อวิชานั้นประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นปทัชฐานแนวคิดหลักการหรือแนวปฏิบัติใดก็ตามที่จะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคติหรือความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา

๑) ช่วยใหัวิทยากรทราบว่า โดยหลักการแล้วตนจะต้องเตรียมตัวถ่ายทอดเนื้อหาอบรมอะไรบ้างให้แก่ผู้เข้าอบรม

๒) แนวการอบรมมีประโยชน์ที่สำคัญที่สุด คือ ช่วยป้องกันมิให้วิทยากรแต่ละคนทำการบรรยายหรืออภิปรายในเนื้อหาวิชาที่ไม่ซ้ำซ้อน เพราะถึงแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาแล้วก็ตาม แต่บางหัวข้อวิชาอาจมีเนื้อหาใกล้เคียงกัน จนวิทยากรอาจพูดรายละเอียดซ้ำซ้อนกันได้ เช่น หัวข้อหลักมนุษยสัมพันธ์กับหัวข้อการปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาวิทยากร ทั้งสองหัวข้ออาจพูดถึงทฤษฎีความต้องการของบุคคลเหมือนกันก็ได้

ในการกำหนดแนวการอบรมเราควรดำเนินการขั้นตอน ดังนี้

- ๑) พิจารณารายการหน้าที่ซึ่งเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม
- ๒) พิจารณาระดับความสำคัญ
- ๓) พิจารณาชื่อของหัวข้อวิชา
- ๔) พิจารณาวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา
- ๕) กำหนดแนวการอบรม

ขั้นที่ ๗ การกำหนดเทคนิคการฝึกอบรม

ขจรศักดิ์ หาญณรงค์(๒๕๔๐) ได้ให้คำจำกัดความของเทคนิคการฝึกอบรมว่าเป็น วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมและ/หรือเกิดความชำนาญ

ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ เทคนิคการฝึกอบรมจึงเป็นเสมือนเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จเท่านั้น แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญ เพราะถ้าผู้จัดการฝึกอบรมหรือวิทยากรเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคติและความสามารถหรือทักษะได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้เป็นอย่างมาก จึงมีผู้พยายามคิดเทคนิคการฝึกอบรมใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งเทคนิคการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้(Leader-centered techniques) ซึ่งเกิดจากแนวคิดที่ว่า วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่อบรมมากกว่าผู้อื่น ได้แก่ การบรรยาย(Lecture) การอภิปรายเป็นคณะ(Panel Discussion) และการบรรยายเป็นชุด(Symposium) เป็นต้น

๒) เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เน้นกลุ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้(Group-centered techniques) เทคนิคเหล่านี้จะมาจากแนวคิดที่ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่างก็มีความรู้ความสามารถและจะต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างกันเองหรือเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองมากกว่าที่จะได้มาจากวิทยากรเท่านั้น ได้แก่ การสัมมนากลุ่ม(Group Seminar) การประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) การระดมสมอง(Brainstorming) การฝึกปฏิบัติงานในเวลาจำกัด(In Basket Training) เกมการบริหาร(Management Games) การแสดงบทบาทสมมติ(Role-playing) กรณีศึกษา(Case Study) การสาธิต(Demonstration) ฯลฯ

๓) เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เน้นการเรียนรู้เป็นรายบุคคล อาจโดยการใช้สื่อต่างๆ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ขึ้น เทคนิคการฝึกอบรมแบบนี้ไม่ได้ใช้กับการฝึกอบรมในชั้นเรียน (Classroom Training) เหมือนกับเทคนิคฝึกอบรม ๒ ประเภทแรก หากจุดเน้นที่สำคัญของเทคนิคการฝึกอบรมแบบนี้ คือ การที่ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยจังหวะเวลา (Speed) ของตนเอง ได้แก่ การสอนแนะ (Coaching) การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป(Programmed Instruction) และการศึกษาทางไปรษณีย์ (Correspondence Study) ซึ่งเป็นการฝึกอบรมทางไกล (Long Distance Training) แบบหนึ่ง เป็นต้น

๔) เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เน้นการใช้สื่อนวัตกรรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การนำเสนอโดยใช้สไลด์หรือเทป(Slide/Tape Presentation) โทรทัศน์การสอน(Instructional television) การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน(Computer-Aided Instruction) เป็นต้น

ขั้นที่ ๘ การกำหนดระยะเวลาของหัวข้อวิชาและหลักสูตร

ระยะเวลาอบรม หมายถึง ช่วงเวลาที่กำหนดไว้ว่าจะสามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจทัศนคติและทักษะ จนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาหรือหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งหลักในการพิจารณากำหนดระยะเวลาอบรมของหัวข้อวิชา

๑) หัวข้อวิชาใดที่มีวัตถุประสงค์ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเพิ่มพูนความสามารถหรือทักษะ ควรจะให้ระยะเวลานานกว่าหัวข้อวิชาที่ต้องการเพียงจะให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

๒) วิชาใดที่สนองตอบภารกิจหรือหน้าที่ ซึ่งมีระดับความสำคัญสูง และต้องการให้ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติภารกิจนั้นด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว ควรจะให้เวลามากกว่าหัวข้อวิชาที่ตอบสนองภารกิจที่มีระดับความสำคัญต่ำ วิชาใดใช้เทคนิคในการฝึกอบรมแบบกลุ่มเป็นศูนย์กลาง ควรจะให้เวลามากกว่าวิชาที่ใช้เทคนิคแบบวิทยากรเป็นศูนย์กลาง

ขั้นที่ ๙ การเรียงลำดับหัวข้อวิชา

หลักการเรียงลำดับหัวข้อวิชา การกำหนดว่าหัวข้อวิชาใดควรจะทำก่อน และหัวข้อวิชาใดควรจะทำหลัง อันจะทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑) หัวข้อวิชาที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ความเข้าใจและมีเนื้อหาเป็นพื้นฐานต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติหรือทักษะในหัวข้อวิชาอื่นๆ จำเป็นต้องอยู่ในลำดับต้นๆ ของการอบรม

๒) หัวข้อวิชาใดที่มีเนื้อหาวิชาที่สามารถเรียนรู้ได้ง่ายกว่า ควรจะอยู่ในลำดับก่อนหัวข้อวิชาที่มีเนื้อหาวิชาที่เข้าใจยากกว่า สลับซับซ้อนกว่า หรือมีรายละเอียดมากกว่า

๓) หัวข้อวิชาและประเด็นที่เป็นภาคปฏิบัติ ควรจัดให้อยู่ในระดับต่อเนื่องจากภาคทฤษฎี

๔) หัวข้อวิชาที่มีกิจกรรมซ้ำกันหลายชั่วโมง เช่น ใช้เทคนิคการบรรยายหรือการอภิปรายเพียงอย่างเดียว หากสามารถทำได้ควรจัดให้กระจายอยู่ในวันหรือเวลาต่างๆ กัน

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และฝึกความชำนาญ ด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้ประสิทธิภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงขึ้น โดยหลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง โครงการการฝึกอบรมที่จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้พัฒนาตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งองค์ประกอบหลักของหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย ชื่อวิชา จุดประสงค์ของวิชา เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอน และชั่วโมงการเรียน

๓. การขับร้องเพลงไทย

การขับร้อง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งในทางอารมณ์ จิตใจและความรู้สึก เมื่อสังเกตรูปศัพท์ของคำว่า ขับร้อง จะพบอยู่ ๒ คำ ซึ่งเป็นคำไทยนำมาประสมกัน ได้แก่ คำว่า ขับ และคำว่า ร้อง พึงสังเกตว่า คำว่า ขับ มาก่อน คำว่า ร้อง จึงพิเคราะห์ได้ว่า การขับต้องมาก่อนการร้อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ขับ ก. ร้องเป็นทำนอง เช่น ขับกล่อม ขับเสภา

ร้อง ก. เปล่งเสียงดัง,..., (ปาก) ใช้หมายความว่าร้องเพลง, ร้องไห้ ก็มี แล้วแต่คำแวดล้อมบ่งให้รู้ เช่น เพลงนี้คุณร้องได้ไหม นิ่งเสียอย่าร้องไป

เรณู โกศินานนท์(๒๕๑๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ขับ” และ “ร้อง” ไว้ดังนี้

ขับ หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทกวี โดยยึดลำนำเป็นบทสำคัญ มีทำนองตกแต่งบ้างเพียงเล็กน้อย ส่วนเสียงสูงต่ำอนุโลมไปกับเสียงแต่งแห่งถ้อยคำนั้นๆ และไม่กำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะสั้นหรือยาวเพียงไร ส่วนจังหวะก็ไม่สู้จะแน่นอน เช่น การแหล่ ขับซอ แอ่ว เป็นต้น

ร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงที่มีทำนองและจังหวะ การดำเนินเสียงสูงต่ำ ยึดถือเนื้อเพลงเป็นส่วนสำคัญ ถ้อยคำที่มีเสียงสูงต่ำต้องอนุโลมเข้าหาทำนองแห่งเนื้อเพลงนั้นส่วนความสั้นยาวต้องอยู่ในความบังคับของเพลง เสียงที่ร้องนี้ดนตรีสามารถดำเนินตามได้อย่างสมบูรณ์

จันทนา คชประเสริฐ(๒๕๕๓ : ๓ – ๕) ได้กล่าวถึงหลักการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้นว่า การฝึกขับร้องเพลงไทยนั้น ถ้าได้ฝึกไปตามหลักการที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มแรก จะทำให้การพัฒนาการต่างๆ ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้ที่จะเริ่มฝึกปฏิบัติขับร้องเพลงไทยจึงควรที่จะศึกษาหลักการเบื้องต้นของการขับร้องเพลงไทย ดังต่อไปนี้

ท่าทาง

๑) การนั่งขณะขับร้องเพลงไทย นิยมการนั่ง ๒ วิธีคือ การนั่งพับเพียบกับพื้นและการนั่งบนเก้าอี้ ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนั่งตัวตรงอกผายไหล่ผึ่ง ในลักษณะที่ไม่เกร็งซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อเรื่องระบบการหายใจอย่างมาก

๒) การวางสีหน้า ควรวางสีหน้าให้ปกติไม่เหวี่ยงหน้าเหวี่ยงหลัง อันบ่งบอกถึงบุคลิกภาพที่ไม่สุภาพ

๓) การเคาะจังหวะในขณะขับร้อง สามารถใช้มือเคาะเบาๆ และไม่ควรรยกขึ้นสูงจนน่าเกลียด สิ่งที่มีบ่งชี้การดีที่สุดคือการใช้เท้าเคาะจังหวะ

จังหวะ

ผู้ที่ขับร้องเพลงไทยได้ดีจะต้องมีจังหวะดี ดังนั้น การควบคุมจังหวะในขณะขับร้องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้ขับร้องจะต้องระมัดระวังให้มาก จังหวะที่เป็นหลักของดนตรีไทย จะมี ๓ จังหวะ คือ จังหวะอัตรา ๓ ชั้น อัตรา ๒ ชั้น และอัตราชั้นเดียว ทั้ง ๓ อัตรานี้ เพื่อเรียงลำดับและรวมอยู่ในเพลงเดียวกัน เราเรียกว่าเพลงเถาซึ่งเป็นสัดส่วนต่อกัน

เพลงพิเศษบางเพลง อาจดีแต่เสียงที่ดังฉิ่งลั่นๆ หรือฉับลั่นๆ ก็ได้ เพลงสำเนียงจีนหรือญวน มักดีเป็น ฉิ่ง ฉิ่ง ฉับ แต่ดีเป็นการแทรกเสียงฉิ่งพยางค์ที่ ๒ เข้ามาอีกพยางค์หนึ่งเท่านั้น มิได้เป็นจังหวะพิเศษแต่อย่างใด ส่วนเพลงจังหวะพิเศษ เช่น เพลงจำพวก โอ้โลม ชมตลาด และยานี และการตีฉิ่ง มีจังหวะกระชั้นในตอนท้ายประโยค

จังหวะหน้าทับ คือ การถือหน้าทับ เป็นเกณฑ์นับจังหวะ หมายความว่า เมื่อหน้าทับตีจบไปเที่ยวหนึ่งก็นับเป็น ๑ จังหวะ ตีจบไป ๒ เที่ยว ก็นับเป็น ๒ จังหวะ แต่หน้าทับที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดจังหวะนี้ โดยปกติใช้แต่หน้าทับที่เป็นประเภทของเพลงนั้นๆ เช่น พรบไก่ หรือสองไม้ กับอัตราชั้นของเพลง เช่น ๓ ชั้น ๒ ชั้น และชั้นเดียว ส่วนเพลงที่มีหน้าทับพิเศษ ซึ่งมีความยาวมาก ก็มีได้อาหน้าทับประจำเพลง เช่นนั้นมาเป็นเกณฑ์กำหนดจังหวะ เช่น เพลงตระนิมิต (๒ ชั้น) ซึ่งมีหน้าทับตะโพนประจำเพลงอยู่ เวลาบรรเลงตะโพนก็จะตีหน้าทับตระ ซึ่งมีความยาวเท่ากับทำนองเพลง หน้าทับกับทำนองเพลงก็จะจบลงพร้อมกัน แล้วจะถือว่าเพลงตระนิมิตมีจังหวะเดียวได้หรือไม่ หากจะตรวจให้ทราบว่าเพลงตระนิมิตมีกี่จังหวะ ก็จะต้องใช้หน้าทับพรบไก่ ๒ ชั้น กันเกณฑ์ตรวจสอบ เพราะเพลงตระนิมิตเป็นเพลงประเภทหน้าทับพรบไก่ เมื่อนำหน้าทับพรบไก่ดีเข้ากับทำนองเพลงตระนิมิตก็จะตีหน้าทับได้ ๘ เที่ยว

ภาษา

๑) ผู้ขับร้องพึงระมัดระวังเรื่องควบกล้ำ ร ล และ ว ให้มากและสามารถออกเสียงตามสระพยัญชนะ วรรณยุกต์ต่างๆ ได้ถูกต้อง

๒) การแบ่งวรรคตอนของบทร้องควรแบ่งให้เหมาะสม

การหายใจ

เนื่องจากลมหายใจที่ปล่อยออกมากระทบเส้นเสียง จะทำให้เส้นสั่นสะเทือนบังเกิดเป็นเสียงขึ้น ดังนั้น ลมจึงถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการขับร้อง ผู้ขับร้องจะต้องฝึกผ่อนและถอนลมหายใจให้ถูกที่ ซึ่งจะส่งผลให้การขับร้องฟังแล้วนุ่มนวล ไม่รู้สึกขาดเว้นเป็นท้วงๆ ข้อควรระวังอีกประการหนึ่งคือ ในขณะผ่อนหรือถอนลมหายใจนั้น ระวังอย่าให้เกิดเสียงลมหายใจดังและไม่ยกไหล่หรือยกตัวจนน่าเกลียด

การสร้างอารมณ์

เพลงไทยของเรานั้นจัดได้ว่าอยู่ในระดับ “คลาสสิก” ผู้ฟังจะต้องมีความรู้และความเข้าใจถึงจุดสำคัญเกี่ยวกับเพลงไทยพอสมควร จึงจะพอฟังรู้ว่าดีตรงไหนด้อยอย่างไร ไม่ดีอย่างไร จุดสูงสุดของเพลงไทยหรือเพลงคลาสสิกชาติอื่นๆ ก็อยู่ที่ความไพเราะ ความงาม ความเข้าถึงอารมณ์ การสร้างอารมณ์จึงเป็นข้อที่สำคัญมากของการร้องเพลงไทย มิใช่จะเพียงแต่ร้องๆ ให้จบหรือร้องให้ครบจังหวะ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ไม่ควรจัดไว้ในระดับคลาสสิก ดังนั้น จึงควรต้องใส่อารมณ์ลงไปด้วย ปัญหาสำคัญที่มีว่าจะใส่อย่างไร

การใส่อารมณ์ต่างๆ ให้รู้สึกได้ว่าตรงนี้เศร้า ตรงนี้หวาน ตรงนี้รัก หรือโศก อารมณ์ตัดพ้อต้อว่าน้อยใจ ดีใจ เสียใจ ฯลฯ มิใช่จะใส่แบบง่ายๆ เช่นทำหน้าตา ท่าทาง สัมผัสเสียงให้เศร้าๆ เครือๆ เบาๆ ฯลฯ ก็กลายเป็นว่าใส่อารมณ์เพลงแล้ว เพลงไทยจะใส่อารมณ์ได้ดีต้องอาศัยวิธีการต่างๆ การประคับประคองควบคุมเสียง ผ่อนเสียง ฯลฯ ให้เหมาะให้ควร การที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ตามที่ต้องการได้นั้น จะต้องพิจารณาและจดจำให้ได้ว่าในแต่ละที่แต่ละแห่งจะใช้วิธีการอะไรบ้าง

หลักการเอื้อนเสียง

การเอื้อน ถือเป็นทำนองอย่างหนึ่งในการร้องที่มีลักษณะสำคัญที่สุดที่ผู้ขับร้องควรจะทำให้ความสนใจเป็นพิเศษ ความไพเราะของการขับร้องมิได้อยู่ที่มีเสียงดีอย่างเดียว การฝึกเอื้อนให้เกิดความไพเราะได้อารมณ์ ฟังระรื่นหู เป็นวิธีการที่ยากและนับเป็นหัวใจของการขับร้องเพลงไทย และสิ่งที่จะแสดงให้เห็นเด่นชัดในความเป็นเอกลักษณ์ของเพลงไทยในการขับร้องนี้ ก็คือ การเอื้อน

แนวทำนองของการขับร้องส่วนที่นอกเหนือจากคำร้องนั้น เราเรียกว่าการเอื้อนทั้งสิ้น การเอื้อนเป็นต้นเหตุแห่งการทำให้ท่วงทำนองเพลงไทยไม่ซ้ำซากกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากถูกบังคับโดยธรรมชาติของเสียงเอื้อน เนื่องจากเสียงเอื้อนจะประกอบไปด้วยสระเออ เป็นสิ่งสำคัญและมีสระเออ สระอิ สระอุ เข้ามาาร่วมด้วย เพราะฉะนั้นความกว้างแคบในการอำปากก็จะทำได้เท่ากับการออกเสียงสระดังกล่าวเท่านั้น ถ้าอำปากกว้างมากจะกลายเป็นสระอา หรือห่อปากมากไปก็จะกลายเป็นสระโอะหรือสระอุไปได้ ซึ่งถือเป็นการเอื้อนที่ผิดวิธี ส่วนตัวอักษรที่ใช้ในการเอื้อนนั้นจะมีเพียง ตัว อ ง และ ฮ ตัว อ เป็นตัวหลักในการออกเสียงเอื้อน ตัว ง จะใช้เมื่อต้องการทำเสียงนาสิก ส่วนตัว ฮ จะนำมาใส่เมื่อต้องการให้เสียงอ่อนลง และมักใช้ส่วนรอยต่อในการหายใจตรงเอื้อนเสียง เออ นี่เอง

ศัพท์ทางด้านการขับร้องเพลงไทย

๑) เสียงครั่น หมายถึง การทำเสียงร้องให้สะดุ้ง สะเทือน เพื่อให้เกิดความไพเราะ เทคนิคในการร้องเสียงครั่นนี้มีในทุกเพลง การร้องเพลงไทยถ้าไม่มีเสียงครั่นจะฟังเรียบเกินไป

๒) เสียงกระทบ หมายถึง การออกเสียงคำร้องเมื่อเวลาร้องเพลง โดยออกเสียงคำร้องคำเดียวหรือพยางค์เดียวร้องออกเป็นหลายพยางค์ ถ้าร้องเป็น ๒ พยางค์เรียกว่า กระทบคู่ ๒ ถ้าเป็น ๓ พยางค์ เรียกว่า กระทบคู่ ๓

๓) เน้นเสียง การเน้นเสียงนั้นมีในการร้องเพลงไทยทุกเพลง ถ้าต้องการให้เกิดความชัดเจน ข้อความคำร้องใดก็จะเน้นเสียงให้ชัดเจน หรือการเอื้อนทำนองร้องใดที่ต้องการให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ฟังฟังส่วนที่ต้องการนี้ก็ร้องเน้นให้ชัดเจน มิใช่ร้องเน้นตลอดเพลง ควรมีที่เน้นและไม่เน้นจึงจะเกิดความไพเราะ ถ้าเรียบเฉยทั้งเพลงก็ไม่ไพเราะ หรือเน้นทั้งเพลงก็ดูแปลกๆ ไม่ไพเราะเช่นเดียวกัน

การเน้นคำมีมากในบทละคร การร้องให้กับตัวละครนั้นจำเป็นต้องมีการเน้นคำ เพราะเวลากล่าวถึงตัวละครตัวไหน กำลังทำอะไร จะได้ทราบเรื่องราวได้ถูกต้อง

๔) ประคบเสียง ประคบคำ หมายถึง การทำให้เสียงละคำหนักแน่น ไม่โพล่งดังจนเกินไป เช่น ในเพลงสารถี ๓ ชั้นในช่วง “ช่างน่ารัก”

๕) กล่อมเสียง นั้นเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ครูบางท่านบอกว่า ทำเสียงให้นวล ราบรื่น หรือทำให้เสียงเนียน

๖) กลิ้งเสียง นั้นเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการร้องเพลง จะคล้ายๆ กับการกล่อมเสียง แต่การกลิ้งเสียงจะทำเร็วกว่า ในการร้องเพลงไทยที่ต้องการทำให้เกิดความไพเราะเหมาะสม ออกเสียงราบรื่น ไม่สะดุด แต่กระชับชัดเจน มีลีลา การออกเสียงที่ยาวเคลื่อนไหว ตั้งแต่ออกเสียงจนจบคำได้ไพเราะราบรื่นคล้ายกับทำเสียงให้กลิ้งไปจนถึงจุดหมาย

๗) กลิ้งเสียง เทคนิคการกลิ้งเสียงนั้นใช้ในคำร้องเพลงใดก็ตามถ้าต้องการกลิ้งเสียงคำต่างๆ ต้องร้องคำนั้นๆ ให้ชัดเจนในรูปของการร้องมิใช่การอ่านออกเสียง การร้องชัดเจนนี้ต้องค่อยๆ ผันเสียงร้องจากไม่ชัดไปให้ชัดในแต่ละคำคล้ายๆ กับการปั้นคำปั้นเสียง แต่คำที่ต้องการกลิ้งเสียงจะไม่ทำให้เสียงเลื่อนไหล ต้องกลิ้งเสียงให้คงที่ตรงกับทำนองของแต่ละเพลง

๘) กลืนเสียง เทคนิคการกลืนเสียงเวลาร้องเพลงไทยในบางตอนต้องหุบปาก และกลืนเสียงที่ร้องมานั้นลงไปในคอจึงเกิดความไพเราะ เทคนิคการกลืนเสียงนี้ต้องมีการฝึก บางตอนก็ไม่ควรใช้เทคนิคนี้ บางตอนก็ควรใช้แล้วแต่เพลงแล้วแต่ลีลาทำนอง

๙) ขยักขย่อน การทำเสียงขึ้นและลงเสียงนาสิกต่อกับเสียงแท้ได้กลมกลืน เรียกว่า ขยักขย่อนจริงๆ แล้วเทคนิคที่เรียกว่า ขยักขย่อน นี้เหมาะสมกับบางเพลงเท่านั้น ไม่ควรใช้เทคนิคนี้ พร่ำเพรื่อ

๑๐) เสียงครวญ เทคนิคการร้องเสียงครวญนี้ใช้กับเพลงที่มีลีลาทำนองโศกเศร้า สามารถร้องยืดจังหวะได้ เพื่อทำเสียงครวญให้เข้าอารมณ์เพลง โดยทั่วไปเพลงที่ร้องเสียงครวญนั้นจะใช้หน้าทับประเภทสองไม้ ผู้ร้องสามารถร้องยืดจังหวะแต่ต้องไม่คร่อมจังหวะหน้าทับ การทำเสียงครวญนั้น ต้องทำให้เสียงเศร้าเข้ากับอารมณ์ของแต่ละช่วงแต่ละตอน สามารถยืดหยุ่นความสั้นยาวของช่วงการเอื้อนได้ตามต้องการ

๑๑) ควงเสียง แบ่งเป็น ๒ ชนิด ควงขึ้น(ควงสูง)ที่เรียกว่าควงเสียงขึ้นนั้น ต้องใช้เสียงสูง โดยไล่เสียงจากต่ำไปหาสูง เน้นให้เกิดความไพเราะ ควงลง(ควงต่ำ)ที่เรียกว่าควงลงนั้น ใช้วิธีจากร้องจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ

๑๒) ซ้อนเสียง เทคนิคการซ้อนเสียงนั้น ทำได้ยากมากต้องค่อยๆ เปล่งเสียงให้ได้อารมณ์ในบทเพลงโดยออกเสียงมีความดังเบาให้พอเหมาะพอดี และผสมกับต้องเน้นคำร้องด้วย

๑๓) ปั่นเสียง ปั่นคำ ได้แก่การออกเสียงหรือเปล่งเสียงในเนื้อร้อง หรือการเอื้อนให้ค่อยๆ ชัดเจนขึ้นจากไม่ชัดมาชัด โดยค่อยๆ เปล่งเสียงออกช้าๆ

๑๔) เสียงปรับ ได้แก่การเปล่งเสียงเอื้อนในบทเพลงต่างๆ ค่อยๆ เปล่งและสะดุดเพียงเบาๆ เฉพาะบางตอนที่ต้องการให้เกิดความไพเราะ

๑๕) เสียงโพรย ต้องเน้นเรื่องการออกเสียงที่ต้องค่อยๆ ผ่อนน้ำเสียงออกมาช้าๆ ในการเอื้อนและการออกเสียงคำร้อง

๑๖) เสียงผ่าน ได้แก่การเอื้อนทำนองหรือคำร้อง จากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งโดยมีลักษณะผ่านเสียงค่อยเปล่งเสียงขึ้นและลงช้าๆ ให้เกิดความไพเราะ

๑๗) ผันเสียง คือการออกเสียงคำร้องให้ได้ตามวรรณยุกต์ ในเพลงทุกเพลงมีคำร้อง การร้องคำร้องนั้นถ้าออกเสียงไปโดยไม่ตรงตามวรรณยุกต์ความหมายจะเปลี่ยนไป บางครั้งโน้ตบังคับเสียงจะออกให้ตรงกับเสียงของทำนองเพลงได้ยากก็ต้องการมีการผันเสียงคำร้องให้ได้ตรงตามวรรณยุกต์ การผันเสียงนั้นต้อง

ค่อยๆ เปลี่ยนเสียงซ้ำๆ ให้คำค่อยๆ ชัด โดยผันจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง คล้ายกับการผันวรรณยุกต์ กา ก้า ก๊า ก๋า แต่ไม่ใช่ทั้ง ๕ เสียงอาจผันแค่ ๒-๓ เสียง

๑๘) ผ่อนเสียง ต้องออกเสียงตั้งแต่ตั้งและค่อยๆ ผ่อนให้เบาลง แต่เสียงไม่เพี้ยนไปจากเดิม ยังคงตรงตามทำนองเพลง ในการขับร้องเพลงไทย มีเทคนิคการผ่อนเสียงอยู่มาก

๑๙) ม้วนเสียง ม้วนคำ ต้องรวมคำร้องและการเอื้อนขมวดให้กระชับในบางตอน บางทีมีหลายตอนในเพลงหนึ่งๆ บางเพลงก็ไม่ใช่เลยก็มี

๒๐) โยกเสียง เป็นลีลาของการร้องที่มีการเปลี่ยนเสียงการร้องที่มีอยู่ในทำนองเพลงนั้นๆ จากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งแล้วกลับมาร้องเสียงเดิมโดยค่อยๆ ปลดปล่อยเสียงอย่าซ้ำๆ มีการผ่อนเสียงบ้างให้เกิดความไพเราะนุ่มนวลน่าฟังไม่ใช่โยกเสียงให้สะดุดจะไม่เกิดความไพเราะ

๒๑) โยนเสียง หมายถึง การร้องเพลงในช่วงคำร้องและเอื้อนที่ต้องออกเสียงเน้นให้มีน้ำหนัก และกระแทกเสียงในบางตอน แต่ต้องสังเกตลีลาทำนองเพลง ความหนักเบา ช่วงจังหวะให้พอเหมาะพอดี ไม่ใช่โยนเสียงจนเกินจังหวะ การโยนเสียงนี้มักมีมากในเพลงสำเนียงมอญ

๒๒) รวบเสียง หมายถึงการร้องรวบ ๒ เสียงเข้าด้วยกันฟังดูแล้วไม่สะดุดหู การรวบเสียงนี้มีอยู่เสมอในเพลงไทย แต่มีมากในเพลงที่มีสำเนียงจีน

๒๓) ลักจังหวะ ย้อยจังหวะ มีอยู่ในการร้องเพลงไทย การลักจังหวะนั้นเป็นการร้องที่ไม่ให้เสียงลงตามจังหวะ แต่ลงเสียงก่อนจังหวะ ตามปรกติการร้องเพลงนั้นจะลงเสียงตามจังหวะตกของหน้าทับและจังหวะฉิ่ง แต่ในบางเพลงมีการลักจังหวะ ในการร้องต้องลงเสียงก่อนจังหวะจึงจะเกิดความไพเราะ แต่การย้อยจังหวะนั้นการลงเสียงให้หลังจังหวะตกนิดหน่อย เรียกว่าย้อยจังหวะ

๒๔) เลื่อนไหล (ขึ้น ลง) บางทีเรียกว่าเพี้ยน บางครั้งเพี้ยนสูงคือเสียงเลื่อนไหลขึ้นสูงกว่าทำนองจริง บางครั้งเลื่อนไหลลงคือเพี้ยนต่ำกว่าทำนองจริง อย่างนี้ทำให้ไม่น่าฟัง รวมๆ เรียกว่า ”ร้องเพี้ยนเสียง” แต่ในบางเพลงมีความจำเป็นต้องร้องให้เสียงเลื่อนไหลจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง แต่ไม่เรียกว่าเพี้ยนก็มี กลับเป็นเทคนิคการทำเสียงเลื่อนไหลให้เกิดความไพเราะได้อีกอย่างหนึ่ง คล้ายๆ กับการโยกเสียงและโยนเสียงดังที่กล่าวไปแล้ว

๒๕) เสียงสะดุด (หรือ “เสียงปริบ” ซึ่งคือเสียงสะดุดเบาๆ) เป็นวิธีเดียวกับการทำเสียงปริบซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

๒๖) เสียงหนัก เสียงเบา มีอยู่ในเพลงทุกเพลง ทำได้ง่ายมาก คือเสียงหนักก็ออกเสียงให้เสียงดัง บางครั้งต้องกระแทกเสียง ส่วนเวลาเบาก็ออกเสียงให้เบา

๒๗) หางเสียง คือเสียงคำร้องในบทเพลงไทย ตอนท้ายคำต้องลากเสียงให้ยาวกว่าปกติแต่อยู่ในลีลาทำนองของเพลงไม่ให้เพี้ยน

๒๘) เหินเสียง คล้ายๆ กับเสียงเลื่อนไหล แต่เลื่อนไหลไปในทางสูง คือเลื่อนเสียงจากต่ำไปสูงในเสียงเดียวกันหรือคนละเสียงก็ได้

๒๙) โหนเสียง ต้องเปล่งเสียงไปในทางเสียงสูงคล้ายๆ กับเหินเสียง แต่การโหนเสียงนั้นต้องพยายามดันเสียงเหมือนกับจะเสียงไปไม่ถึงแต่ดันไปถึง หรือโหนไปถึง

๓๐) เสียงลอย เวลาร้องทำเสียงจำไม่ลง ครูบางท่านเรียกว่าเสียงตึง ซึ่งต้องทำเสียงสูงแล้วให้ลอยไว้ไม่ลงมาเสียงเป็นเสียงอื่นหรือลงเสียงที่ต่ำลงมา

๓๑) เสียงอาศัย (เสียงผี) ต้องใช้เสียงที่สูงกว่าเสียงจริงออกเสียง โดยเปล่งเสียงออกทางปากและจมูก ทำให้เสียงที่ออกมาแน่นเบากว่าปกติ เสียงอาศัยจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เสียงนี้ซึ่งทำได้ยาก ส่วนมากไม่ค่อยใช้

๓๒) อมเสียง หมายถึง การร้องเพลงที่มีช่วงต่อเนื่องต้องหุบปากแต่ยังมีเสียงอยู่ เรียกว่าอมเสียง

๓๓) เสียงลงทรวง ค่อนข้างยาก ส่วนมากนักร้องชายจะนิยมทำเทคนิคนี้มากกว่านักร้องหญิง เพราะต้องใช้แรงกระแทกเสียงลงไปในลำคอและเลยลงไปถึงทรวงอกให้เกิดความสั่นสะเทือน

๓๔) เสียงพริ้ว คล้ายๆกับการสะบัดเสียงให้พลิ้วไปมาซึ่งการทำเสียงพลิ้วนี้อยู่ในตอนหางเสียง ซึ่งจะต้องสะบัดเสียง ๒-๓ ครั้ง

๓๕) เสียงเครือ โดยธรรมชาตินั้นไม่เหมาะที่จะร้องเพลง แต่เทคนิคการทำเสียงเครือนั้น จำเป็นจะต้องทำในเพลงเศร้าเพียงบางตอน โดยผู้ร้องต้องใส่อารมณ์ในการร้อง เสียงที่ออกมาจะเครือเล็กน้อย ฟังแล้วกินใจ

๓๖) ร่อนใบไม้ร่วง มีไม่มากในการร้องเพลงไทย จะคล้ายๆ กับเทคนิคการร้องควลง แต่ร่อนใบไม้ นี้ จะร้องสะกดที่ละช่วงจากเสียงสูงลงมาเสียงต่ำ

๓๗) สะบัดเสียง จะอยู่ในตอนท้ายการเอื้อน จะมีการสะบัดเสียงในบางตอน เพื่อให้เกิดความไพเราะ ในช่วงการเอื้อน ท้ายการเอื้อนให้ลากเสียงยาวและสับเสียง

๓๘) ทิ้งเสียง มีอยู่ในเพลงฉุยฉาย ซึ่งจะเห็นได้ชัด นิยมร้องเน้นคำ

๓๙) เสียงลอยจังหวะ คล้ายกับการทำเสียงลอย ดังกล่าวไปแล้ว แต่การทำเสียงลอยจังหวะนั้น คนร้องจะให้จังหวะตกตามหน้าทับก่อนจึงขึ้นร้องตอนต่อไป

๔๐) บีบเสียง หมายถึง การทำให้เสียงแหลมเล็กลง บางทีร้องเสียงใหญ่ไม่เหมาะสมกับลีลาของเพลงร้อง

๔๑) กนกคอ ปรมาจารย์บางท่านเรียกการตกแต่งการร้องให้ไพเราะว่า “เม็ดทราย”

๔๒) การประดิษฐ์คำ มีความหมายเช่นเดียวกับการ “ปั้นคำ”

๔๓) กระด้างหู หมายถึงเสียงที่ได้ยินแล้วไม่น่าฟัง ห้วน จ้า หรือเสียงแข็งเกินไป ฟังแล้วกระด้างหู การร้องแบบนี้ไม่เพราะ

๔๔) นุ่มหู หมายถึง การร้องเพลงเมื่อฟังแล้ว นุ่มนวล น่าฟัง มีเสียง หนัก เบา มีการประดิษฐ์คำไม่จำเกินไป(กาญจนา อินทรสุวรรณ์. ๒๕๔๑ : ๑-๓๒)

สรุปได้ว่า การขับร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงที่มีทำนองและจังหวะโดยยึดถือเนื้อเพลงเป็นสำคัญ ซึ่งหลักในการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น ผู้ขับร้องต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ อันได้แก่ ท่าทาง จังหวะ ภาษา การหายใจ การสร้างอารมณ์ และหลักการเอื้อนเสียง โดยในการขับร้องเพลงไทยนั้นมีศัพท์ทางด้านการขับร้องเพลงไทยที่สำคัญๆ ได้แก่ เสียงครั้น เสียงกระทบ เน้นเสียง ประคบเสียง ประคบคำ กล่อมเสียง กลิ้งเสียง กลิ้งเสียง กลิ่นเสียง ขยักขย่อน เสียงครวญ ควงเสียง ซ่อนเสียง ปั่นเสียง ปั่นคำ เสียงปรับ เสียงโปรย เสียงผ่าน ผันเสียง ผ่อนเสียง ม้วนเสียง ม้วนคำ โยกเสียง โยนเสียง รวบเสียง ลักจังหวะ ย้อยจังหวะ เลื่อนไหล (ขึ้น ลง) เสียงหนัก เสียงเบา หางเสียง เหนินเสียง โหนเสียง เสียงลอย เสียงอาศัย(เสียงผี) อมเสียง เสียงลงทรวง เสียงพริ้ว เสียงเครือ ร่อนใบไม้ร่วง สะบัดเสียง ทิ้งเสียง เสียงลอยจังหวะ บีบเสียง กนกคอ กระด้างหู นุ่มหู เป็นต้น

๔. เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(๒๕๕๓) ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ขึ้น โดยมีความเป็นมาของการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังนี้

นับตั้งแต่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ประกาศในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ ๕ ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติด้านการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย จึงได้มีการเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมและการพัฒนาศิลปการดนตรีมากขึ้น โดยเริ่มมีการสัมมนา และประชุมวิชาการดนตรีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๐ ณ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยผลจากการสัมมนาและประชุมวิชาการก่อให้เกิดการรวมตัวของสถาบันอุดมศึกษา ในการพัฒนางานดนตรีไทยเป็นการด่วน โดยมีประเด็น คือ การจัดตั้งห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์ดนตรีขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษา และประชาชนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องของดนตรีมากขึ้น และการพัฒนาและส่งเสริมวิชาการดนตรีไทยระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต่อมาทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและนโยบาย เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านขึ้น เพื่อพิจารณาวางแผนและนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการดนตรีไทย ซึ่งคณะกรรมการได้เสนอโครงการส่งเสริมการดนตรีไทย โดยเห็นควรให้มีการดำเนินการใน ๓ เรื่องก่อน คือ การพัฒนาวิชาการดนตรีไทย การสัมมนาทางดนตรีไทย และการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ต่อมาทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้อนุมัติโครงการส่งเสริมการดนตรีไทย ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความสนใจและสนับสนุนเรื่องการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ นอกจากจะเป็นตัวบทกำหนดแนวทางด้านการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นการยกระดับนักดนตรีไทยที่มีฝีมือแต่ไม่มีโอกาสเรียนวิชาสามัญอีกด้วย

คณะกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้มีการประชุมเพื่อกำหนดเกณฑ์ และยกร่างเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และรวบรวมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการส่งเสริมการดนตรีไทยเพื่อนำเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งต่อมาทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาในการประชุม เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๖ โดยพิจารณาเห็นชอบกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีไทย คือ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทย เพื่อให้วิชาการดนตรีไทยมีมาตรฐานและเจริญก้าวหน้าต่อไป นอกจากนี้ ยังให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย(ก.ม.) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.) เป็นต้น นำเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปใช้สำหรับพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเข้ารับราชการในตำแหน่งครูหรืออาจารย์ดนตรีไทย ซึ่งหน่วยงานข้างต้นได้รับทราบและดำเนินการต่อไปแล้ว

โดยเกณฑ์ในแต่ละระดับการศึกษา มีดังนี้

๑) ระดับอนุบาล เป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยเพื่อการวางรากฐานสำหรับวิชาการดนตรีไทยด้านจังหวะ โสตทักษะ และระเบียบวินัยแห่งนิสัยการดนตรี

๒) ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยเพื่อเป็นพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี ขั้นเตรียมการ โดยเน้นทักษะด้านกายภาพ และทักษะด้านการใช้เครื่องดนตรี

๓) ระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพในระดับที่เหมาะสมได้

๔) ระดับอุดมศึกษา

ปริญญาตรี ให้มีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขา ชั้นวิเคราะห์วิชาการที่เกี่ยวข้อง รู้จักจำแนกความเป็นเหตุผลเชิงวิชาการในวิชาชีพอย่างสมเหตุสมผล ควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำหรับในเรื่องการอนุรักษ์ การพัฒนาวิชาการให้เป็นไปตามหลักสูตรของแต่ละสถาบัน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเป็นแนวทางในการดำเนินการ

ปริญญาโท ให้มีความรอบรู้ลุ่มลึกตามลักษณะแห่งวิชาเอกที่กำหนดในแต่ละสาขา โดยกระบวนการศึกษาวิจัย ในระดับบัณฑิตศึกษา

ปริญญาเอก ให้การศึกษาดนตรีไทยโดยกระบวนการวิจัยเพื่อการค้นคว้าและแสวงหาแนวทางสำหรับก่อให้เกิดวิวัฒนาการเชิงวิชาการ และทักษะที่ลุ่มลึกเชิงปรัชญา สุนทรียศาสตร์

โดยชั้นของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมี ๑๒ ชั้น ได้แก่

ขั้นเตรียม เทียบเท่าการศึกษาระดับก่อนภาคบังคับ(การศึกษาเด็กเล็ก หรือการศึกษาระดับอนุบาล หรือผู้ที่เริ่มฝึกหัดดนตรีไทย)

ขั้นที่ ๑	-
ขั้นที่ ๒	-
ขั้นที่ ๓	เทียบเท่ากับระดับประโยคประถมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย
ขั้นที่ ๔	-
ขั้นที่ ๕	-
ขั้นที่ ๖	เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย
ขั้นที่ ๗	-
ขั้นที่ ๘	เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นอนุปริญญา
ขั้นที่ ๙	เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาตรี
ขั้นที่ ๑๐	เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาโท
ขั้นที่ ๑๑	เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาเอก

เกณฑ์ภาคปฏิบัติ

ตารางที่ ๒ เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติขั้นที่ ๔ – ขั้นที่ ๖

เกณฑ์	กลุ่มเครื่องดนตรี	ขอบเขตของเกณฑ์
ขั้นที่ ๔ – ๖	ปี่พาทย์	๑. การเรียนรู้
ปรับเปลี่ยนความสามารถ	เครื่องสาย	๒. ฝีมือในการใช้กำลังและการบังคับ
การศึกษาและบรรเลงให้	ขับร้อง	เครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
เหมาะสมกับระดับชั้น	เครื่องกำกับจังหวะ	๓. ประสิทธิภาพในการจำ
		๔. พฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตารางที่ ๓ เกณฑ์เพลงและหน้าทับที่กำหนดให้บรรเลงและขับร้อง

เกณฑ์/ ประเภท	ปีพาทย์	หน้าทับ	เครื่องสาย	หน้าทับ	ขับร้อง	หน้าทับ
ขั้นที่ ๖	เพลงช้าเรื่อง	ปรบไก่	เพลงช้าเรื่อง	ปรบไก่	แสนสุดสวาท	ปรบไก่
	สร้อยสน		สร้อยสน		สามชั้น	
	เพลงช้าเรื่อง	ปรบไก่	เพลงฉิ่งเรื่องมุล่ง	-	ต้นประเทศ เถา	สองไม้
	พระรามเดินดง		ชั้นเดียว		จินซิมเล็ก เถา	สองไม้
	เพลงจากเรื่องเพลง	-	โหมโรงเยี่ยมวิมาน	ปรบไก่	นางครวญ เถา	ปรบไก่
	ฉิ่งพระฉั่น ชั้นเดียว		สามชั้น	ปรบไก่	สุดสงวน เถา	ปรบไก่
	เพลงเรื่องทำขวัญ	นั่งกิน	โหมโรงจอมสุรางค์		แขกมอญ	ปรบไก่
	โหมโรงกระแตไต่ไม้	สองไม้	สามชั้น	ปรบไก่	บางขุนพรหม เถา	
	สามชั้น		แสนสุดสวาท		ดัมโบรีเรื่อง	ปรบไก่
	ต้นประเทศ เถา	สองไม้	สามชั้น	ปรบไก่	นางนาค สองชั้น	
	จินซิมเล็ก เถา	สองไม้	สุดสงวน เถา	ปรบไก่	พระอาทิตย์ชิงดวง	ปรบไก่
	สุดสงวน เถา	ปรบไก่	แขกมอญ	ปรบไก่	สองชั้น	
	ดัมโบรีเรื่อง	ปรบไก่	บางขุนพรหม เถา	ปรบไก่		
	นางนาค สองชั้น	ปรบไก่	ดัมโบรีเรื่อง			
	พระอาทิตย์ชิงดวง		นางนาค สองชั้น	ปรบไก่		
	สองชั้น		พระอาทิตย์ชิงดวง			
			สองชั้น			

ตารางที่ ๔ เกณฑ์การปฏิบัติเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องมือ

เกณฑ์	กลุ่มเครื่องดนตรี	ผลสัมฤทธิ์ของเกณฑ์ขั้นที่ ๔ – ขั้นที่ ๖
ขั้นที่ ๔ – ขั้นที่ ๖	ปีพาทย์	๑. ดำเนินการเข้าสู่ระบบการบรรเลงได้ถูกต้องตาม ระเบียบแบบแผนการบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีและ การผสมวง
	เครื่องสาย	
	ขับร้อง	๒. ผลการแสดงพฤติกรรมสะท้อนความสามารถ ประกอบด้วย
	เครื่องกำกับจังหวะหน้าทับ	
		๒.๑ ระบบการจำทำนองเพลง
		๒.๒ ระบบการบังคับเครื่องดนตรี
		๒.๓ ระบบการจำแนกการรับฟัง
		๒.๔ ความแม่นยำในกฎเกณฑ์ทางที่เกี่ยวข้อง
		๒.๕ ความแข็งแกร่งด้านการฝึกฝน
		๒.๖ ผลการพัฒนาจิตใจและอารมณ์

เกณฑ์ภาคทฤษฎี

ตารางที่ ๕ ขอบเขตและลักษณะประสบการณ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี
ขั้นเตรียม – ขั้นที่ ๖

เกณฑ์	กลุ่มเครื่องดนตรี	กรอบองค์ความรู้	ลักษณะประสบการณ์การเรียนรู้
ขั้นเตรียม – ขั้นที่ ๖	ปี่พาทย์ เครื่องสาย ซออู้ เครื่องกำกับ จังหวะหน้าทับ	- ประวัติเครื่องดนตรีและ/หรือ ซออู้ - องค์ประกอบด้านเครื่องดนตรี - องค์ประกอบด้านกายภาพของ ผู้บรรเลงและผู้ซออู้ - ประวัติการผสมวง - ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ - ระบบการบรรเลงและ/หรือซออู้ - แบบแผนการเรียนรู้ - แบบแผนกระบวนการฝึกฝน - แบบแผนกระบวนการฝึกซ้อม - การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ - แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ - ศัพท์สังคีต(ที่เกี่ยวข้องเฉพาะระดับขั้น)	การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับนี้ สร้างโดยบูรณาการองค์ความรู้ภาคทฤษฎีผนวกเข้ากับกรณีศึกษาภาคปฏิบัติตามขอบเขตและพฤติกรรมเฉพาะของการฝึกฝนดนตรีและการบรรเลงแต่ละเครื่องมือและ/หรือซออู้ ตลอดจนสาระของเพลงที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ภาคปฏิบัติเป็นเบื้องต้น

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย(๒๕๔๔ : ๓๔๑ - ๓๕๔) ได้จัดทำเอกสารเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมินโดยกล่าวถึงการซออู้เพลงไทย ดังนี้

๑) ทำนอง

- ๑.๑) อิริยาบถเข้ากับเพลงตามที่กำหนด
- ๑.๒) นั่งพับเพียบอย่างเหมาะสมตามลักษณะเพศและวัย
- ๑.๓) นั่งพับเพียบอย่างเหมาะสมตามลักษณะเพศและเก็บปลายเท้า
- ๑.๔) มือทั้งสองประสานวางอยู่บนหน้าตักอย่างเหมาะสม
- ๑.๕) ลำตัวตรง ไม่ก้มหน้า
- ๑.๖) มีสมาธิ อยู่ในอาการสำรวม ขณะร้องไม่หลุกหลิก
- ๑.๗) วางสีหน้าเป็นธรรมชาติ
- ๑.๘) ไม่ใช้เท้าหรือมือเคาะจังหวะอย่างเปิดเผย
- ๑.๙) ในการประเมินรวมวง ผู้ซออู้ที่นั่งได้ถูกตำแหน่งตามความเหมาะสมของประเภทวง

ดนตรีไทย

๒) วิธีการขับร้อง

๒.๑) ถ้อยคำ หมายถึง จะต้องร้องให้ถูกต้องและชัดเจนตามบทประพันธ์แบ่งถ้อยคำในแต่ละตอนได้ถูกต้องกับวิธีการขับร้อง การอ่านฉันทลักษณ์ รวมทั้งคำควบกล้ำ ร, ล ตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

๒.๑.๑) อ่านหรือท่องบทร้องตามเกณฑ์ได้ถูกต้อง

๒.๑.๒) อ่านหรือท่องบทร้องตามเกณฑ์โดยแบ่งได้ถูกต้องตามวรรคตอนของการประพันธ์ แต่คำควบกล้ำอาจยังออกเสียงได้ไม่สมบูรณ์

๒.๑.๓) อ่านหรือท่องบทร้องตามเกณฑ์ และ/หรือเพลงอื่นๆ โดยแบ่งได้ถูกต้องตามวรรคตอนของการประพันธ์รวมทั้งคำควบกล้ำ และถูกต้องตามจังหวะของเพลง

๒.๑.๔) อ่านทำนองเสนาะได้ถูกต้องตามลักษณะของโคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน

๒.๑.๕) ขับร้องโดยประดิษฐ์ถ้อยคำ และใช้เสียงได้อย่างเหมาะสมและประณีต

๒.๒) การเปล่งเสียง หมายถึง การออกเสียงจากลำคอ ทรวงอก ท้อง และนาสิกได้ถูกต้องเต็มเสียงอย่างสม่ำเสมอ และรักษาระดับเสียงได้คงที่ ซึ่งหมายถึงเสียงไม่สูงหรือต่ำกว่าระดับเสียงดนตรีที่ต้องการ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๒.๒.๑) เปล่งเสียงไล่ระดับเสียงขึ้น-ลงตามมาตรฐานระดับเสียงดนตรีไทยโดยไม่เพี้ยน

๒.๒.๒) เปล่งเสียงไต่ยาว ๑ ช่วงของจังหวะฉิ่งฉับในอัตราสองชั้น และหายใจระหว่าง การเปลี่ยนแต่ละระดับเสียงภายหลังจังหวะฉับ

๒.๒.๓) ไล่ระดับเสียงขึ้น-ลงหนึ่งช่วงเสียงตามมาตรฐานระดับเสียงดนตรีไทย โดยไม่หายใจ

๒.๒.๔) เปล่งเสียงไต่ยาว ๑ ช่วงของจังหวะฉิ่งฉับในอัตราสามชั้นและหายใจระหว่าง การเปลี่ยนแต่ละระดับเสียงภายหลังจังหวะฉับ

๒.๒.๕) เปล่งเสียงยาวได้ความดังคงที่หนึ่งช่วงลมหายใจ(ตริงเสียง, ตึงเสียง หรือกลิ้งเสียง)

๒.๒.๖) ไล่ระดับเสียงขึ้นหรือลง ได้เกิน ๑ ช่วงเสียงโดยไม่หายใจ

๒.๒.๗) เปล่งเสียงได้ตรงตามเสียงเครื่องดนตรี หรือเสียงร้องนำ

๒.๒.๘) การเปล่งเสียงกลุ่มคำที่ทำให้เกิดทางเอื้อน

ผู้ขับร้องจะต้องเอื้อนทำนองโดยใช้เสียง เออ เอย อี อือ เอ้ย เออะ เฮอ ฮือ ฮี หือ เอิงเออ และเอิงเอย และด้วยเหตุที่โดยทั่วไปการฝึกหัดขับร้องเป็นการเลียนเสียงครูผู้ฝึกโดยอัตโนมัติ รายละเอียดการวิเคราะห์กลไกการเปล่งเสียงต่างๆ ดังต่อไปนี้ จึงอาจช่วยให้ครูสอนขับร้องเพลงไทยนำไปอธิบายเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาการเปล่งคำของผู้ฝึกหัดขับร้องให้ดียิ่งขึ้น

๒.๒.๘.๑) วิธีการทำเสียง เออ

ใช้น้ำหนักเสียงลึกลงอยู่ที่โคนลิ้น บังคับคอให้แข็ง เผยอริมฝีปาก เล็กน้อยแล้วเปล่งเสียงออกจากคอ โดยตรงโดยไม่ขยับคางและไม่หุบปาก ออกเสียงเออโดยไล่เสียงจากต่ำไปหาสูงในลักษณะ ดังนี้

ก. จากทรวงอก(เสียงระดับต่ำ)

ข. จากลำคอ(เสียงระดับกลาง)

ค. จากนาสิก(เสียงระดับสูง)

๒.๒.๘.๒) วิธีการทำเสียง เอย

มีวิธีเช่นเดียวกับเสียง “เออ” จนเมื่อจะออกเสียง “เอย” ให้ขยับโคนลิ้นกระดกขึ้นหาเพดานปากเล็กน้อย ให้ขอบลิ้นสองข้างกระทบเพดานปากแล้วแยกมุมปากออกเล็กน้อยให้เกิดเป็นเสียง “อี” ที่ไม่ชัดเจนนักเมื่อสุดทางเสียงควบล้ำตามเสียง เอย ออกมาร่วมด้วย นิยมใช้เมื่อสิ้นสุดการเอื้อนก่อนถึงคำร้องหรือสิ้นสุดวรรคของการเอื้อน

๒.๒.๘.๓) วิธีการทำเสียง อือ

เผยอริมฝีปากจากกันเล็กน้อย เปล่งเสียงออกจากคอโดยตรง บังคับค้างไว้ให้นิ่งแล้วยกโคนลิ้นขึ้นเล็กน้อย เพื่อเปลี่ยนทางลมให้มากระทบเพดานปาก และเปล่งเสียงให้ออกมาทั้งทางจมูก(เสียงขึ้นนาสิก) และทางปาก

๒.๒.๘.๔) วิธีการทำเสียง อี

หลักการเหมือนการเปล่งเสียง “อือ” แต่ทำให้สะกดสั้นลง มักใช้ในการกล่าวกับคำเสียงอื่น โดยไม่เปล่งออกมาชัดเจน

๒.๒.๘.๕) วิธีการทำเสียง เอย์

เหมือนการทำเสียง “เอย” แต่ผันเสียงให้สูงขึ้นโดยไม่หุบปาก เปลี่ยนน้ำหนักเสียงในช่วงทางเสียงให้ออกทางจมูก(เสียงขึ้นนาสิก)

๒.๒.๘.๖) วิธีการทำเสียง เอะอะ

เปล่งเหมือนเสียง “เออ” แต่สะกดเสียงให้สั้นลง

๒.๒.๘.๗) วิธีการทำเสียง เฮอ

ต้องเปล่งเสียงออกจากคอ บังคับให้น้ำหนักเสียงมาอยู่ที่เพดานและขึ้นนาสิก เปล่งเสียงให้กระทบทั้งสองทาง แต่ผ่านทางปากมากกว่าทางจมูก

๒.๒.๘.๘) วิธีการทำเสียง ฮือ

เหมือนกับการเปล่งเสียง “เฮอ” แต่ต้องออกเสียงให้น้ำหนักขึ้นนาสิกแรงกว่าปกติ โดยยกโคนลิ้นกระดกขึ้นหาเพดานปาก แต่ไม่ชิด เมื่อตามด้วยเสียง “เออ” มักจะมีเสียง “ง” ติดออกมาด้วย อันเป็นลักษณะการเอื้อนอย่างหนึ่งของไทย แต่ถ้าใช้ “เออ” คู่กับเสียง “ฮือ” จะไม่มีเสียง “ง” ติดมา

๒.๒.๘.๙) วิธีการทำเสียง ฮี

หลักการเหมือนการเปล่งเสียง “ฮือ” แต่ทำให้เสียงสะกดสั้นลง

๒.๒.๘.๑๐) วิธีการทำเสียง “หือ”

เผยอริมฝีปากเล็กน้อย เปล่งเสียง “ฮือ” ผ่านออกมาช้าๆ พร้อมกับผันเสียงขึ้นสูงให้เสียงออกมาทางจมูก การเปล่งเสียงจะออกคำไม่ชัดเจน เมื่อจวนสุดเสียงต้องค่อยๆ ลดกำลังทีละน้อยจนสุดทางเสียง ใช้ปนในบางช่วงของการเอื้อน

๒.๒.๘.๑๑) วิธีการทำเสียง เอิงเออ

เริ่มต้นด้วยการเปล่งเสียง “เออ” แล้วกระดกโคนลิ้นขึ้นไปสัมผัสชิดเพดานปาก เสียงจะออกทางจมูกและเกิดเสียง “เอิง” แล้วเปล่งเสียงต่อเหมือน “เออ” โดยติดเสียง “ง” มาด้วย

๒.๒.๘.๑๒) วิธีการทำเสียง เอ็งเงอ

เริ่มต้นด้วยการเปล่งเสียง “เออ” แล้งกระดกโคนลิ้นขึ้นไปสัมผัสซัดเพดานปาก เสียงจะออกทางจมูก และเกิดเสียง “อิง” แล้วเปล่งเสียงต่อเหมือน “เอย” โดยติดเสียง “เงอ” มาด้วย

๒.๒.๙) เอื้อนตามทำนองของเพลงตามเกณฑ์ได้ชัดเจน โดยไม่เอื้อนเสียงเป็นช่วง

๒.๒.๑๐) วิธีการร้องแบบต่างๆ

ศัพท์สังคีตการขับร้องเพลงไทย ศัพท์ที่ใช้ในวิธีการขับร้องแบบต่างๆ มี ๒ ประเภท คือ ศัพท์ที่เป็นกลุ่มกลวิธีการขับร้องที่คล้ายคลึงกัน และศัพท์ที่มีกลวิธีขับร้องเฉพาะแบบ

๒.๒.๑๐.๑) ศัพท์ที่เป็นกลุ่มกลวิธีการขับร้องคล้ายคลึงกัน

กลุ่มที่ ๑ รวมเสียง สะบัดเสียง

- รวบเสียง

หมายถึง วิธีการร้องและการเอื้อน ตั้งแต่ ๒ เสียงขึ้นไปให้กระชับ เน้นและตรงจังหวะเพื่อแสดงอารมณ์เพลง ส่วนมากใช้ในบทเพลงที่มีจังหวะเร็ว เพลงไทยที่แสดงออกถึงอารมณ์เพลงเช่น เพลงสิงห์โลดลิลลาน เป็นการรวมเสียงและรวบคำให้กระชับขึ้น

- สะบัดเสียง

หมายถึงการทำให้เสียงตั้งแต่ ๓ เสียงขึ้นไปในตอนท้ายบางช่วงของการเอื้อนให้ติดต่อกันอย่างรวดเร็ว

กลุ่มที่ ๒ ลักจังหวะ ย้อยจังหวะ คร่อมจังหวะ ล่วงหน้า

- ลักจังหวะ

หมายถึง การร้องซึ่งดำเนินไปไม่ตรงกับจังหวะ เสียงที่หนักหรือว่าน่าจะลงตรงกับจังหวะก็ทำให้ตกลงกับที่อื่นไม่ลงตามจังหวะ แต่การกระทำนี้เป็นการทำโดยเจตนาเพื่อให้เกิดความไพเราะหรือเร้าอารมณ์

- ย้อยจังหวะ

หมายถึง วิธีการขับร้องโดยเจตนาออกเสียงคำร้องหรือเอื้อนหลังจังหวะตกเพื่อให้เกิดความไพเราะ ส่วนมากจะใช้ในคำร้องหรือการเอื้อนท้ายวรรคเพลง

- คร่อมจังหวะ

หมายถึง วิธีการขับร้องโดยเจตนาร้องให้ไม่ตรงกับจังหวะ เพื่อความไพเราะแสดงออกถึงอารมณ์ในบางเพลง

- ล่วงหน้า

หมายถึง การร้องซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะต้องตกลงกับจังหวะไปตกก่อนจังหวะ

กลุ่มที่ ๓ ม้วนเสียงและม้วนคำ ทางเสียง

- ม้วนเสียงและม้วนคำ

หมายถึง การร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียง แสดงเด่นชัดของคำร้องและการเอื้อนเช่นเดียวกับการซ่อนเสียง โดยเพิ่มละเอียดยของท่วงทำนอง ลักษณะนี้มักใช้ในตอนจบท่อนของเพลง

- หางเสียง

หมายถึง การลากเสียงให้สูงขึ้นจากเสียงเดิมเพียงเล็กน้อยในท้ายของคำร้องหรือการเอื้อน เพื่อให้คำชัดเจนและไพเราะยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ ๔ ครั้น กระทบ สะดุด ปรับ โปรย

- ครั้น

หมายถึง การทำเสียงร้องให้สะดุด สะเทือนเพื่อให้เกิดความไพเราะ เสียงนี้จะออกมาคล้ายการกระแอม แต่กระแอมจะลึกกว่า การครั้นแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ ครั้นที่ทำนองและครั้นที่คำร้อง

ครั้นที่ทำนอง หมายถึง การลากเสียงอื้อ หรือเสียงอื่นโดยสะเทือนเสียงขึ้นที่นาสิก แล้วสะดุดเสียง

ครั้นที่คำร้อง หมายถึง การทำเสียงในลักษณะเดียวกับการครั้นที่ทำนอง การสะดุดสะเทือนที่เสียงสระของคำร้อง

- กระทบ

หมายถึง การลากเสียงยาว มาสัมผัสกับเสียงสั้นแล้วกลับไปเสียงเดิม เอ - เฮอะ - เอ เสียงกระทบนี้อาจทำได้หลายครั้งต่อเนื่องกัน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ขับร้อง

- เสียงสะดุด

หมายถึง การทำเสียงให้กระทบกันเพียงเบาๆ ในระหว่างที่ว่างเล็กๆ น้อยๆ สำหรับใช้สอดแทรกหรือปรุงแต่งให้มีวรรคดียิ่งขึ้น เสียงคล้ายกระทบแต่เบากว่า

- ปรับ

หมายถึง การลากเสียงอื้อ หรือเสียงอื่นโดนสะเทือนเสียงขึ้นเพดานขึ้นนาสิกแล้วสะดุดเสียง มีลักษณะเดียวกับการครั้นแต่เสียงสั้นกว่า เสียงปรับจะเบากว่าเสียงสะดุด ความแตกต่างของเสียงปรับกับเสียงสะดุดอยู่ที่เสียงสะดุดจะขาดออกจากกัน เสียงปรับจะไม่ขาด เสียงปรับจึงเบาที่สุดในกระบวนการของเสียงสะดุดและเสียงกระทบ คนที่เสียงเล็กและเบาจะทำเสียงปรับนี้ได้ดี

- โปรย

หมายถึง ลีลาของการร้องที่เน้นถ้อยคำ โดยการโรยเสียงจากสูงลงมาหาต่ำ

กลุ่มที่ ๕ เน้นเสียงและเน้นคำ ปั่นเสียง ประคบเสียง ปั่นคำ ประคบคำ ประดิษฐ์คำ

- เน้นเสียงและเน้นคำ

หมายถึง การให้ความสำคัญกับเสียงเอื้อนหรือคำร้อง โดยเพิ่มน้ำหนักเสียงหรือเน้นคำให้เป็นพิเศษ จะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องการร้องเพลง ละครต้องเน้นเสียงเน้นคำใช้เสียงหนักเสียงเบาให้สอดคล้องกับละคร

- ปั่นเสียง

หมายถึง การบังคับเสียงร้องออกจากลำคอให้กลมกล่อมชัดเจนเพื่อใส่อารมณ์ในน้ำเสียงให้เกิดความไพเราะได้อารมณ์ยิ่งขึ้น

- ประคบเสียง

หมายถึง การเปล่งเสียงร้องทั้งอักขระและทำนองให้นุ่มนวล ไพเราะตรงกับความหมายของคำ และอักขระวิธี โดยเสียงที่ออกมานั้นจะต้องพอดีไม่มากเกินไปและสื่อความหมายได้อารมณ์ดี

- ปั่นคำ

หมายถึง การบังคับเสียงตกแต่งคำร้อง อักขระ ให้กลมกล่อม ชัดเจน ลักษณะคล้ายการเน้นเสียงแต่เน้นไปที่คำมากกว่า

- ประคบคำ

หมายถึง การทำเสียงและคำร้องให้ชัดเจน ตรงความประสงค์ หรือทำนองโดยไม่ดังหรือเบาจนเกินไป

- ประดิษฐ์คำ

หมายถึง วิธีการออกเสียงคำร้องโดยวิธีการตกแต่งถ้อยคำให้เกิด ความไพเราะคล้ายการปั่นคำ

กลุ่มที่ ๖ กล่อมเสียง กลิ้งเสียง กลิ้งเสียง อมเสียง ช้อนเสียง

- กล่อมเสียง

หมายถึง การทำเสียงให้นวลเนียนราบรื่น มีลักษณะคล้ายกับ ประคบเสียงแต่ขึ้นอยู่กับเทคนิคและลีลาผู้ร้อง

- กลิ้งเสียง

หมายถึง การทำเสียงในลักษณะที่คล้ายกับการครั้นแต่จะนุ่มกว่ามีการโหนเสียงเข้ามาผสมเล็กน้อย จะใช้เสียงต่อเนื่องกัน มีการต่อเนื่องของเสียงมากกว่า ๒ เสียงขึ้นไป

- กลิ้งเสียง

หมายถึง การกล่อมทำนองร้องมาผสมกับคำร้อง

- กลืนเสียง

หมายถึง การร้องโดยเพื่อยปากเล็กน้อยทำเสียงให้ผ่านลงลำคอ แล้วเปล่งเสียงกลับออกมาใหม่คล้ายการกลิ้งเสียง เสียงร้องจะหมดที่ท้ายคำในส่วนที่เป็นทำนอง เสียงจะอยู่ในลำคอเป็นเสียงที่ค่อนข้างต่ำ ต้องใช้เสียงอื้อ จึงจะกลืน มักพบในสำเนียงมอญ

- อมเสียง

หมายถึง การออกเสียงเป็นเสียงอื้อ หรือเสียงอื้อ ในช่วงที่ร้องลูกเท่า ลักษณะการร้องของคำบางคำที่ต้องใช้วิธีการหุบปาก เก็บเสียงแล้วระบายเสียงออก จากจมูกเป็นบางส่วน เพื่อไม่ให้เสียงขาดและทำให้เกิดอารมณ์

- ช้อนเสียง

หมายถึง การขับร้องที่ทำให้เสียงอ่อนลงมา แล้วย้อนเสียงขึ้นไป เพื่อให้คำชัดเจนนุ่มนวล

กลุ่มที่ ๗ ครวญ โหน พลั่ว กนกคอ โยกเสียง โยนเสียง ขยัก

ชย่อน

- ครวญ

หมายถึง ลักษณะท่วงทำนองเพลงขับร้องที่แสดงถึงอารมณ์โศกเศร้าโดยผ่อนเสียงให้เบาลงแล้วประดิษฐ์ทำนองให้อารมณ์โศก นิยมใช้ในการแสดงโขนละครและเพลงประเภทเพลงทยอย

- โหนเสียง

หมายถึง การทำเสียงเอื้อนให้เลื่อนไหลจากระดับเสียงเดิมให้สูงขึ้นไปอีก พร้อมกับทำให้เกิดอารมณ์เศร้าต้องใช้กำลังมาก และอาจต่อเนื่องกับการเลื่อนไหลด้วย เช่น เอื้อนตอนท้ายเพลงมอญร้องไห้ที่ร้องเท่ากับปี

- เสียงพลั่ว

หมายถึง วิธีการขับร้องให้หางเสียงเกิดการสั้นไหว และแผ่วลงเล็กน้อยเป็นเทคนิคการทำเสียงเพื่อให้ถ้อยคำชัดเจนไพเราะขึ้นคล้ายสะบัดแต่เบาและนุ่มนวลกว่า

- กนกคอ

หมายถึง วิธีการขับร้องที่ใช้เอื้อนลูกคอที่มีความไพเราะ เหมือนเป็นกลเม็ดอย่างหนึ่ง

- โยกเสียง

หมายถึง การทำเสียงสูงๆ ต่ำ ๆ ในระดับเสียงเดิมกลับไปกลับมา หลายครั้งจนกว่าจะหมดทำนอง เช่นการขับร้องที่ใช้เสียงเอื้อนตั้งแต่ ๒ เสียงขึ้นไปเอื้อนไปมาจากเข้าไปหาเร็ว เช่นทำนองใช้เพลงเชิดนอก ทำนองเอื้อนตอนต้นของเพลงเชิดฉิ่ง

- โยนเสียง

หมายถึง การทำเสียงแกว่งไปแกว่งมาจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง และกลับมาเสียงเดิมให้ลงตามจังหวะ เช่น เพลงไอ้ปี่ เพลงทยอย เพลงประเพณีหน้าทับสองไม้ โยนเสียงนี้มีไว้เพื่อเป็นที่พักของเพลงบางตอน และเปิดโอกาสให้ผู้ร้องหรือผู้แต่งเพลงได้ประดิษฐ์ทำนองดัดแปลงออกไปได้ตามความพอใจจะสั้นหรือยาวก็ได้ เพียงแต่เมื่อถึงที่สุดของการพลิกเพลงแล้ว ให้เสียงตกอยู่ที่เสียงเดิมเท่านั้น

- ขยักขย่อน

หมายถึง การเปล่งเสียงเอื้อน ที่ยืนเสียงอยู่เสียงเดียว โดยการปรุงแต่งเสียงให้สละสลวยตรงตามทำนองหลัก

กลุ่มที่ ๘ ผ่อนเสียง ผ่านเสียง เหนินเสียง เลื่อนไหล

- ผ่อนเสียง

หมายถึง วิธีการออกเสียงโดยการลากเสียงให้ยาวแล้วค่อยๆ เบาลงเพื่อให้เกิดความนุ่มนวล มีวิธีการ คือ ก่อนจะร้องต้องสูดลมหายใจเข้าให้เต็มที แล้วค่อยๆ ผ่อนเสียง ผ่อนลมอีกทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอ แม้จะต้องทำเสียงที่มีช่วงยาวตามกำหนดจังหวะหนึ่งฉับหนึ่งฉับก็ตาม ทำได้ทั้งทำนองและการเอื้อนวิธีนี้ช่วยชะลอกำลังไว้ให้มีมากพอและผ่อนใช้ได้อย่างไพเราะเหมาะสมพอดี

- ผ่านเสียง

หมายถึง การขับร้องที่ใช้การเอื้อนจากเสียงหนึ่งอย่างต่อเนื่องไปยังอีกเสียงหนึ่ง การเลื่อนไหลและผ่านเสียงมีความสัมพันธ์กัน มีหน่วยเสียงที่เรียงลำดับกัน การผ่านเสียงจะอาศัยการเลื่อนไหลโดยให้เลื่อนไหลบนเสียงต่างๆ ซึ่งเสียงจะต่อเนื่องกันจนไม่ขาดเสียง

- เหนเสียง

หมายถึง การทำเสียงให้เลื่อนไหลจากต่ำไปหาสูงมีลักษณะคล้ายกับซ็อนเสียง แต่ใช้กำลังมากกว่าโดยใช้การเพิ่มแรงดันลมหายใจให้มากขึ้นและยาวขึ้น แต่ยังคงความสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง

- เลื่อนไหล

หมายถึง การเอื้อนเสียงเปล่าไปตามทำนองเพลงเป็นวิธีการร้องที่เอื้อนหรือเจตนาลากเสียงจากระดับเสียงต่ำไปหาเสียงสูง หรือจากระดับเสียงสูงไปหาเสียงต่ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน ส่วนมากใช้ในเพลงสำเนียงมอญ

กลุ่มที่ ๙ ควงเสียง ผั่นเสียง ร่อนไปไม้ร่วง

- ควงเสียง

หมายถึง การขับร้องที่ทำเสียงสูงควงลงมาหาเสียงต่ำ หรือเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงในเวลาเดียวกัน แบ่งเป็นควงเสียงสูงและควงเสียงต่ำ

ควงเสียงสูง หมายถึง การร้องที่ต้องใช้การม้วนเสียง โดยเริ่มจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงให้เสียงต่อเนื่องกันแล้วสลับในตอนท้าย

ควงเสียงต่ำ หมายถึง การร้องที่ต้องใช้ม้วนเสียง จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ โดยให้เสียงต่อเนื่องกัน แล้วกระทบเสียงในตอนท้าย เช่น เกริ่นลาว เป็นต้น

- การผั่นเสียง

หมายถึง การประดิษฐ์หางเสียง ที่ถ้อยคำให้เป็นการใส่หางเสียงที่ถ้อยคำนั้นๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นในเสียงอักขระ

- ร่อนไปไม้ร่วง

มีความหมายเป็น ๒ อย่างคือ

หมายถึงสิ่งที่ค่อยๆ เลื่อนไหลจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ไปสู่เสียงทำนองหลัก และหมายถึงการขับร้องที่ใช้วิธีการสลับเสียงเป็นช่วงๆ โดยเริ่มจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ หรือจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยลากเสียงตัวสุดท้ายของแต่ละช่วงให้ยาว

๒.๒.๑๐.๒) ศัพท์ที่มีกลวิธีการขับร้องเฉพาะแบบ

- เสียงลอย (เสียงลอยจังหวะ)

หมายถึง การร้องที่มีการลากเสียงยาวหรือโหนเสียงขึ้นไปแล้วหยุดรอจังหวะหน้าทับ จึงร้องต่อไปให้เข้ากับจังหวะเดิม เป็นความสามารถสูงสุดของนักร้องนิยมใช้กับเพลงหน้าทับทยอย

- เสียงอาศัย (เสียงผี)

หมายถึง ความพยายามในการใช้เสียงของผู้ขับร้อง ที่จะใช้เสียงที่สูงกว่าเสียงจริงของแต่ละคน โดยเปล่งเสียงออกจากปากและจมูก ทำให้เสียงที่ออกมานั้นเบากว่าปกติแล้วไปสัมผัสผิวด้านอ่อนด้านลึก จะใช้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น (Falsetto)

- เสียงลงทรวง

หมายถึง วิธีการขับร้องที่เกิดจากการออกเสียงจากลำคอลงทรวงอกแล้วเปล่งออกมาเพื่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ นิยมใช้ในสำเนียงมอญและเพลงแหล่

- ทิ้งเสียง

หมายถึงวิธีการขับร้องที่เน้นคำร้องเป็นคำๆ แต่ให้มีความไพเราะ จบคำร้องโดยไม่มีเสียงเอื้อนต่อท้าย

- ปีบเสียง

หมายถึง วิธีการขับร้องที่เกิดจากการเกร็งกราม หรือช่วงท้อง เพื่อแก้ปัญหาการขับร้องให้เสียงตรงกับที่ต้องการ จะคล้ายเสียงอาศัยหรือผี

- ร่อนผิวลม

หมายถึง เสียงที่ใช้สอดแทรกในระหว่างเสียงที่เป็นเสียงเบาว่า ครั้นแทรกอยู่ในเสียงปรีบ เพียงเล็กน้อยหรืออย่างแผ่วเบา

๒.๓) การหายใจ หมายถึง การหายใจได้ถูกต้องตามวรรคตอนของการเอื้อนทำนอง และคำร้องโดยไม่ขัดกับลีลาของเพลง ซึ่งมีหลักการและวิธีการ ดังนี้

๒.๓.๑) ต้องพยายามหายใจเข้าให้ลึกเต็มที่โดยหายใจเข้าทางจมูกอย่างไม่เกิดเสียงและเป็นไปตามธรรมชาติ

๒.๓.๒) การผ่อนลม ค่อยๆ ผ่อนลมให้ออกจากปากขณะที่ขับร้อง ประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะตัวจะช่วยให้ผู้ขับร้องสามารถผ่อนลมออกจากปอดได้นาน จึงร้องได้วรรคยาวในแต่ละช่วงการหายใจ

๒.๓.๓) การหายใจถูกต้องวรรคตอนของทำนองและเนื้อเพลง เนื่องจากการขับร้องเพลงไทย การดำเนินทำนองอยู่ที่การเอื้อน ดังนั้น ในการเอื้อนที่ไพเราะเหมาะสม ผู้ร้องจะต้องหายใจให้ถูกที่ ซึ่งส่วนใหญ่ช่วงการหายใจเข้าจะอยู่หลังจังหวะฉับของการตีฉิ่ง

๒.๓.๔) การลักหายใจ หมายถึง การหายใจสั้นๆ แทรกระหว่างการเอื้อนที่ยาวๆ โดยผู้ฟังไม่อาจสังเกตได้ เพื่อให้ได้ลมหายใจเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้การขับร้องไม่สะดุด และไม่ขาดทางเสียงหรือความไพเราะ

ซึ่งเกณฑ์การประเมินการขับร้องเพลงไทย ประกอบด้วยหัวเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑) ท่วงทำนอง

๒) วิธีการขับร้อง

๓) คุณภาพเสียง และรสเสียง

๔) ความแม่นยำของทำนองหลัก

๕) ความแม่นยำในการขับร้องตามทำนองทางร้องที่กำหนดไว้และแนวทางการดำเนินทำนอง

๖) การเปลี่ยนทำนองประโยค และการทำทางเปลี่ยนของทางร้อง

๗) ชีตความสามารถ และสุนทรียะ

โดยในการประเมินการขับร้องเพลงไทยเฉพาะในขั้นที่ ๖ ประกอบด้วยเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

๑) การเปล่งเสียง เปล่งเสียงกลุ่มที่ ๕ คือ เน้นเสียง และประคบบเสียง และกลุ่มที่ ๖ คือ กล่อมเสียง ได้ตามที่ผู้ประเมินทำตัวอย่างไว้ และระบุข้อกวดวิธีการขับร้องที่สาธิตไว้ในตัวอย่างได้ถูกต้องถูกตำแหน่ง

๒) วิธีการร้องแบบต่างๆ แสดงการออกเสียงต่อไปนี้ได้ แต่อาจไม่สมบูรณ์ ได้แก่

กลุ่มที่ ๑

- รวบเสียง

กลุ่มที่ ๒

- ลักจังหวะ
- ย้อยจังหวะ
- คร่อม

กลุ่มที่ ๓

- ม้วนเสียง ม้วนคำ
- หางเสียง

กลุ่มที่ ๔

- เสียงสะกด
- เสียงปริบ
- เสียงโปรย

กลุ่มที่ ๕

- ปั่นเสียง

กลุ่มที่ ๖

- กลิ้งเสียง
- กลิ้งเสียง
- กลืนเสียง
- ซ้อนเสียง

กลุ่มที่ ๗

- เสียงครวญ
- โหนเสียง
- โยกเสียง
- โยนเสียง
- ขยักขย่อน

กลุ่มที่ ๘

- ผ่อนเสียง

กลุ่มที่ ๙

- ควงเสียง

ศัพท์ที่มีกลวิธีขับร้องเฉพาะแบบ

- เสียงลอย
- เสียงอาศัย(เสียงผี)
- เสียงร่อนผิวลม

๓) การหายใจ

การประเมินการหายใจ หายใจและผ่อนลมได้ถูกต้องตามเกณฑ์ในหัวข้อการลักหายใจ

สรุปได้ว่าเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ กำหนดเกณฑ์ระดับการศึกษาไว้ ๔ ระดับ คือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น ๑๒ ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียม(เทียบเท่าการศึกษาระดับก่อนภาคบังคับ หรือผู้ที่เริ่มฝึกหัดดนตรีไทย) ชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ ชั้นที่ ๓(เทียบเท่ากับระดับประโยคประถมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย) ชั้นที่ ๔ ชั้นที่ ๕ ชั้นที่ ๖ (เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย) ชั้นที่ ๗ ชั้นที่ ๘(เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นอนุปริญญา) ชั้นที่ ๙(เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาตรี) ชั้นที่ ๑๐(เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาโท) และชั้นที่ ๑๑(เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาเอก) โดยในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ ภาคปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์เพลงในการขับร้อง คือ เพลงแสนสุสดาวท สามชั้น เพลงต้นประเทศ เถา เพลงจีนขิมเล็ก เถา เพลงนางครวญ เถา เพลงสุดสงวน เถา เพลงแขกมอญ บางขุนพรหม เถา เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น โดยกำหนดผลสัมฤทธิ์ของเกณฑ์ คือ ดำเนินการเข้าสู่ระบบการบรรเลงได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนการบรรเลง และแสดงพฤติกรรมสะท้อนความสามารถประกอบด้วย ระบบการจำทำนองเพลง ระบบการบังคับเครื่องดนตรี ระบบการจำแนกการรับฟัง ความแม่นยำในกฎเกณฑ์ทางที่เกี่ยวข้อง ความแข็งแกร่งด้านการฝึกฝน และผลการพัฒนาจิตใจและอารมณ์ และกำหนดกรอบองค์ความรู้ภาคทฤษฎี คือ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้องแบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน แบบแผนกระบวนการฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต นอกจากนี้ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมินการขับร้อง ในหัวข้อ ๑) ท่วง ๒) วิธีการขับร้อง ครอบคลุมหัวข้อ ๒.๑) ถ้อยคำ ๒.๒) การเปล่งเสียง และ ๒.๓) การหายใจ

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาเรียม นิลพันธุ์(๒๕๓๖) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ การวิจัย เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร โดยการวิเคราะห์หลักสูตรวัฒนธรรม การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องสำรวจความรู้พื้นฐานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำรวจชุมชนพื้นที่ภาคสนามสำหรับการวิจัย คือชุมชนเขาสมอคอน อำเภอนาทวี จังหวัดสตูล ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนาเป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน หลังจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและให้มีการปรับเนื้อหาของหลักสูตร และนำข้อมูลจากการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรมาปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไป

ทดลองใช้ต่อไป ขั้นตอนที่ ๓ การวิจัยเป็นการทดลองใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับผู้เข้าอบรมซึ่งเป็นข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยจัดให้มีการอบรมหลักสูตรภาคทฤษฎีระยะแรกที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หลังจากนั้นเป็นการฝึกปฏิบัติการภาคสนาม ในสนามวิจัยที่ชุมชนเขาสมอคอน แล้วจึงมีการอบรมหลักสูตรภาคทฤษฎี ระยะที่ ๒ ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ขั้นตอนที่ ๔ การพัฒนา เป็นการประเมินผลหลักสูตรโดยเป็นการประเมินผล ในขณะที่ใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร รวมทั้งผลกระทบของการใช้หลักสูตร พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยวัฒนธรรมมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาของหลักสูตรภาคทฤษฎี ควรให้มีการอบรม หลักสูตรภาคทฤษฎีนอกสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรเพิ่มระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามให้มากกว่าเดิม มีปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมการใช้หลักสูตรได้แก่ ความเอาใจใส่ของวิทยากร ความสนใจและตั้งใจของผู้เข้าอบรม ความร่วมมือและความช่วยเหลือของผู้นำชาวบ้านในชุมชนที่เป็นสนามวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการทดลองใช้หลักสูตรก็คือ ช่วงเวลาที่อบรมขาดความเหมาะสม ผู้เข้าอบรม ภาคทฤษฎีบางคนไม่สามารถออกฝึกปฏิบัติการภาคสนามได้ สำหรับการประเมินผลงานการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ควรปรับปรุงการนำเสนอข้อมูล การใช้ภาษาในการเขียนรายงาน

สมบุญ ตันยะ(๒๕๒๔) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา กระบวนการวิจัยประกอบด้วย ขั้นแรก สำรวจความต้องการของครูประจำการระดับประถมศึกษาในการที่สร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอน ขั้นที่สอง พัฒนาโครงสร้างของหลักสูตรโดยอาศัยพื้นฐานจากความต้องการของครูประจำการระดับประถมศึกษาที่ได้จากการสำรวจในขั้นที่หนึ่ง และขั้นสุดท้ายของกระบวนการวิจัยเป็นการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมาในขั้นที่สองโดยอาศัยความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำการระดับประถมศึกษามีความต้องการที่จะสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของตนเองจำนวน ๒๑ สมรรถภาพย่อย ในสมรรถภาพด้านการสอนสี่กลุ่ม ยกเว้นสมรรถภาพด้านการวางแผนการเรียนการสอน โดยที่ครูประจำการระดับประถมศึกษาที่มีวุฒิทางวิชาชีพครูแตกต่างกัน

วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (๒๕๕๑) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่น และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับปัญหาท้องถิ่นสำหรับครูที่สอนสาระวิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ ๓ โดยมีวิธีดำเนินการ ๔ ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบและสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยการดำเนินการใน ๒ ขั้นตอนแรก ทำให้สามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรที่ผ่านการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่านพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน โดยหลักสูตรที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครูวิทยาศาสตร์ที่สอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ ๓ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์ เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ ๗๕ ความรู้ความคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการออกแบบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ความสามารถด้านการออกแบบและจัดทำบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เจตคติของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก ความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์ เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมมากที่สุด นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสามารถในการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อธิบายภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๖๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนโดยใช้บทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดี

สาคร พุทธิปวน(๒๕๓๔ : ๖๓ - ๖๕) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างและพัฒนา โครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ ๔ การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงาน สาธารณสุขมูลฐานมีองค์ประกอบสำคัญคือ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาการอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม วิธีการประเมินผลเข้ารับการ อบรม โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ครอบคลุมความรู้ในการป้องกันการใช้ยาผิดและ ยาเสพติด ซึ่งองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบสามารถยืดหยุ่นได้ตามพื้นฐานและความพร้อมของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม

ไชยรัตน์ ปราณี(๒๕๔๗) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติการเรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ระดับสถานศึกษากับครูอาจารย์ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัด นครสวรรค์ อุทัยธานี และชัยนาท จำนวน ๒๗ คน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่ได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ นอกจากนี้ ผลการประเมินโครงการฝึกอบรมยังพบว่า ความคิดเห็น ต่อหลักสูตรฝึกอบรมและการดำเนินการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

ศิริมงคล ทนทอง(๒๕๕๓) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์สำหรับเด็กปฐมวัย และ

เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเรียนและความรู้สึภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย จากการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๕ ห้องเรียน คือ โรงเรียนบ้านตอกตรา โรงเรียนบ้านวังปลัด โรงเรียนบ้านทับทัน โรงเรียนบ้านเสรียง โรงเรียนบ้านสนบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต ๓ ใช้ระยะเวลาทดลองรวม ๔ สัปดาห์ จัดกิจกรรม ๒๐ หน่วยการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ นำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปขยายผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๒ จำนวน ๒ ห้องเรียน จากโรงเรียนบ้านตาแตรว พัทธและโรงเรียนหนองโสนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต ๓ แล้วปรับปรุงหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์ประกอบด้วย ๕ กลุ่มเนื้อหา คือ กลุ่มที่ ๑ การประกอบอาชีพประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ทำนาปลูกข้าว หน่วยการเรียนรู้ทอผ้าไหม หน่วยการเรียนรู้ทำเครื่องเงิน และหน่วยการเรียนรู้จักสาน กลุ่มที่ ๒ พิธีกรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีประกอบด้วย หน่วยเรียนรู้งานบุญประเพณี บุญบั้งไฟ บุญสงกรานต์ และหน่วยเรียนรู้บุญบั้งไฟ กลุ่มที่ ๓ อาหารพื้นบ้านประกอบด้วย หน่วยเรียนรู้ขนมบายกริม หน่วยเรียนรู้ขนมเนยล หน่วยเรียนรู้ขนมนางเล็ด และหน่วยเรียนรู้ขนมดอกกล้วยแจ็ก กลุ่มที่ ๔ ศิลปะและการละเล่นประกอบด้วย หน่วยเรียนรู้ของเล่นเด็ก หน่วยเรียนรู้พื้นบ้าน หน่วยเรียนรู้ช่างสุรินทร์ และหน่วยเรียนรู้การถักทอ และกลุ่มที่ ๕ แหล่งโบราณสถานและบุคคลสำคัญประกอบด้วย หน่วยเรียนรู้จังหวัดของหนู หน่วยเรียนรู้สุรินทร์รักดีศรีณรงค์ จางวาง หน่วยเรียนรู้เก็บน้ำห้วยเสนง และหน่วยเรียนรู้ปลูกดอกตูโล ผลการศึกษาพัฒนาการด้านการเรียนและความรู้สึภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัยพบว่า เนื้อหาและกิจกรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นของตนเองส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้ครบทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขมีความสนใจในกิจกรรมและต้องการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นสุรินทร์

กนกกร ปราชญ์นคร (๒๕๕๐) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้ เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด และเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้ เพื่อเอาชนะยาเสพติด ขั้นตอนการวิจัย มี ๕ ขั้นตอนคือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตร ประเมินผลหลักสูตรทดลองใช้ การติดตามผลสรุปและประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการฝึกอบรมและผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ๘๐/๘๐ (E๑/E๒) พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทุกหัวข้อวิชามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในและทักษะของผู้เข้ารับการทดลองภายหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๕ ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากการติดตามประเมินผลได้ดำเนินการเป็น ๒ ลักษณะ คือ การติดตามประเมินผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว ๑ เดือนว่า ผู้รับการฝึกอบรมมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด โดยใช้รูปแบบการประเมินผล ๓๖๐ องศา กล่าวคือ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และประชาชน ผลการประเมินในภาพรวมทุกมิติมีสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมาก

(คะแนนเฉลี่ย ๓.๒๒-๔.๖๗) มีสมรรถนะด้านยุทธวิธีในการเข้าถึงประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด(คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๕-๔.๖๗) รองลงสมรรถนะด้านคุณธรรมและจริยธรรม (คะแนนเฉลี่ย ๔.๑๒-๔.๔๗) ทั้งนี้ บุคคลทั้ง ๔ กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ข้าราชการที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะ ข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เอาชนะยาเสพติดมีความสามารถเชิงสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ คืออยู่ในระดับมากและนำผลการประเมินสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็น ในการปรับปรุงหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ ให้ทันสมัยกระชับ เพื่อการนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับนโยบาย สถานการณ์สภาพพื้นที่

ขวัญใจ ฮีลีย์(๒๕๓๓) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย โดยศึกษาสถาบันของรัฐบาล ที่มีการเปิดโปรแกรมดนตรีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนทักษะส่วนใหญ่เป็นการสอนตัวต่อตัว วิชาทฤษฎีสามารถเปิดสอนได้ตามสมควร ความพร้อมด้านบุคลากรยังขาดผู้สอนทั้งดนตรีไทยและดนตรี ตะวันตก ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนมีเครื่องดนตรีเพียงพอแต่ด้อยคุณภาพ อุปสรรคและปัญหาของ การจัดการเรียนการสอน คือ ปริมาณนักศึกษาที่สมัครเรียนลดและผู้ที่จะเข้ามามีความรู้พื้นฐานทางดนตรีน้อย โดยมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาดนตรีศึกษาในประเทศไทย คือ ต้องจัดการศึกษาดนตรีศึกษาให้มีความต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาโดยจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องทุกระดับชั้น และควรมีการจัดสัมมนาในระหว่างสถาบันการศึกษาที่มีการจัดสอนดนตรีศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อหา ข้อตกลงให้มีการจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน

สุภารัตน์ ชาญเลขา(๒๕๔๙) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพภาพการจัดการเรียนการสอนและวิจัย ด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอน สำนวนงานวิจัย สำนวนการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนครไทยไปใช้ในการเรียนการสอนด้านดนตรีไทย ในระดับอุดมศึกษา และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนครไทยมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนอาจารย์ส่วนใหญ่ สอนทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี และส่วนหนึ่งสอนเฉพาะภาคปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มเครื่องเป่าให้ ความสำคัญด้านความแม่นยำตามลักษณะจังหวะ กลุ่มเครื่องสายเน้นวิธีการบรรเลง กลุ่มขับร้องให้ ความสำคัญกับวิธีสอนที่เน้นในเรื่องถ้อยคำ การเปล่งเสียง การหายใจ การเอื้อน และจังหวะถูกต้อง ผลการสำรวจงานวิจัยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกจากแบบสอบถามพบว่า อาจารย์มีผลงานวิจัย ด้านดนตรีไทยเพียงร้อยละ ๒๕ ส่วนที่สองเป็นผลจากการอ่านภาพเดนโดรแกรม แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มการประยุกต์วิชาดนตรีไทย และกลุ่มระเบียบวิธี การประพันธ์เพลงไทยวิเคราะห์เพลงไทยและอัตชีวประวัติของปรมาจารย์ทางดนตรีไทย ผลการสำรวจ การนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนครไทยไปใช้ในการเรียนการสอนพบว่า อาจารย์ทุกคนมีการนำเกณฑ์ มาตรฐานไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลางและระดับน้อย นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนครไทยไปใช้ พบว่า หลักสูตรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติจึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์ สื่ออุปกรณ์และ สถานที่ไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน

แมนแนน มุฮัมหมัด อับดุล(Mannan, Muhammad Abdul. ๑๙๖๗ : ๖๘) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการค้นหาหลักการฝึกอบรมครูประจำการระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ครู จำนวน ๕๐ คน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนที่จะนำมาใช้ควรขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ควรนำวิธีการสอนที่หลากหลายตามความเหมาะสม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรได้รับการฝึกหัดในการเตรียมคู่มือครู แผนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ควรมีการไปเยี่ยมชมโรงเรียนและทำแบบฝึกหัดหลังจากการเยี่ยมชม กิจกรรมในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในส่วนของการปฏิบัติครูควรได้รับการโอกาสในการลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การประเมินผลโครงการควรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูประจำการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

ซองปีแอร์ บ็อบบี้ โอเบอร์เฮาเซอร์ คาริน และฟรีแมน แครอล(Jeanpierre, Bobby. Oberhauser, Karen. & Freeman, Carol. ๒๐๐๕ : ๖๖๘ - ๖๙๐) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องผลของการฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพในรัฐมินเนโซตาและรัฐเท็กซัส ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเตรียมกิจกรรมโดยใช้พื้นฐานของการสืบเสาะหาความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทั้งด้านเนื้อหาและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นยังช่วยกระตุ้นให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยกำหนดขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ๒) การสร้างหลักสูตรเป็นการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) ให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ ๑ และนำหลักสูตร(ฉบับร่าง) ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) และนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง) ก่อนนำไปทดลองใช้ ๓) การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาในขั้นตอนที่ ๒ มาทดลองใช้ เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และ ๔) การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบผลที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะไปใช้ในการพัฒนาครูดนตรีไทยต่อไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยนี้ เป็นการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างหลักสูตร เป็นการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) ให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ ๑ และนำหลักสูตร(ฉบับร่าง) ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) และนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง) ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาในขั้นตอนที่ ๒ มาทดลองใช้เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบผลที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะไปใช้ในการพัฒนาครูดนตรีไทยต่อไป

การดำเนินงานตามขั้นตอนการสร้างหลักสูตรทั้ง ๔ ขั้นตอนดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการการจัดฝึกอบรม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เป็นครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ

และปริมาณพล จำนวน ๒๒๒ คน(โรงเรียนละ ๑ คน) ซึ่งสถานศึกษาจำนวน ๒๒๒ โรงเรียน(ข้อมูลสถานศึกษา. ๒๕๕๖ : ออนไลน์) ประกอบด้วย

๑. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑ จำนวน ๖๗ โรงเรียน

๒. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๒ จำนวน ๕๒ โรงเรียน

๓. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓(เฉพาะจังหวัดนนทบุรี) จำนวน ๑๘ โรงเรียน

๔. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔(เฉพาะจังหวัดปทุมธานี) จำนวน ๒๑ โรงเรียน

๕. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖(เฉพาะจังหวัดสมุทรปราการ) จำนวน ๒๕ โรงเรียน

๖. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙(เฉพาะจังหวัดนครปฐม) จำนวน ๒๘ โรงเรียน

๗. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐(เฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร) จำนวน ๑๑ โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะของครูคนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานคนไทย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครู และเกณฑ์มาตรฐานคนไทย

๒. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครู และเกณฑ์ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากเกณฑ์มาตรฐานคนไทย

๓. สร้างแบบสอบถามคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูคนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานคนไทย

๔. ประเมินค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ คือ

๔.๑ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	อินทรสุนานนท์
๔.๒ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ	เหลือบุญชู
๔.๓ รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร	เสรีรัตน์
๔.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทนา	คชประเสริฐ
๔.๕ อาจารย์ ดร.พัฒน์	พร้อมสมบัติ

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านดังกล่าว ได้ทำการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความถามและภาษาที่ใช้ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา คำนวณได้จากสูตร(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. ๒๕๓๑ : ๑๒๔)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC)

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา (สำเร็จ บัญเรื่องรัตน์. ๒๕๒๙ : ๙๕)

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕ ถือว่าไม่มีความสอดคล้อง ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

หรือตัดทิ้ง

ซึ่งผลการประเมินแสดงได้ดังตาราง

ตารางที่ ๖ ค่าดัชนีความสอดคล้องและการแปลความหมายของดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

รายการประเมิน	IOC	ความหมาย
ภาคทฤษฎี		
๑. ประวัติการขับร้อง	๑	สอดคล้อง
๒. องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง	๑	สอดคล้อง
๓. ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ	๐.๘	สอดคล้อง
๔. ระบบการขับร้อง	๑	สอดคล้อง
๕. แบบแผนการเรียนรู้	๑	สอดคล้อง
๖. แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม	๑	สอดคล้อง
๗. การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ	๐.๖	สอดคล้อง
๘. แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๑	สอดคล้อง
๙. ศัพท์สังคีต	๑	สอดคล้อง
ภาคปฏิบัติ		
๑๐. มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม	๑	สอดคล้อง
๑๑. มีความสามารถในการจำ	๑	สอดคล้อง
๑๒. มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๐.๖	สอดคล้อง
๑๓. มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	๑	สอดคล้อง
๑๔. บทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย		
๑๔.๑ เพลงแสนสุทศวาท สามชั้น	๐.๘	สอดคล้อง
๑๔.๒ เพลงต้นบรเทศ เถา	๑	สอดคล้อง
๑๔.๓ เพลงจีนขิมเล็ก เถา	๐.๖	สอดคล้อง
๑๔.๔ เพลงนางครวญ เถา	๐.๘	สอดคล้อง
๑๔.๕ เพลงสุตสงวน เถา	๑	สอดคล้อง
๑๔.๖ เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา	๐.๘	สอดคล้อง

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

รายการประเมิน	IOC	ความหมาย
๑๔.๗ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น	๑	สอดคล้อง
๑๔.๘ เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	๑	สอดคล้อง

๕. นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสอบถามตามผลการประเมินและข้อเสนอแนะ
๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนดนตรีไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔๔๘

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ ฉบับ(โรงเรียนละ ๑ ฉบับ) แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย(Means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยนั้น ใช้ในการศึกษาถึงคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยใช้สูตร(บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๕ : ๑๐๕)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของค่าของข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

มีเกณฑ์การแปลความหมาย(บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๕ : ๑๐๓) ดังนี้

การแปลความหมายจากการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทย
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน
ดนตรีไทยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทย
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน
ดนตรีไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายจากการศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของ
ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง
ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง
ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง
ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง
ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง ความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง
ของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ในการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อทราบถึงการกระจายของ
ข้อมูลนั้น ใช้สูตรดังนี้(บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๕ : ๑๐๖)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน คะแนนแต่ละคน
N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum$ แทน ผลรวม

มีการแปลความหมายของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(ชูศรี วงศ์รัตนะ. ๒๕๔๔ : ๗๕) ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๐๐-๐.๙๙ หมายถึง มีการกระจายของข้อมูลไม่แตกต่างกันมาก

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๐๐ ขึ้นไป หมายถึง มีการกระจายของข้อมูลแตกต่างกันมาก

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยในลักษณะของการพัฒนา โดยสร้างหลักสูตรจากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ และผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ มากำหนดหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย(ฉบับร่าง)

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

วิธีดำเนินการ

การสร้างหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๓ ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) การตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. การสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง)

๑.๑ นำข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ ๑ และจากการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ มาใช้ในการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) กำหนดเนื้อหา และรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรทั้งหลักสูตรภาคทฤษฎี และหลักสูตรภาคปฏิบัติ

๑.๒ ทำการพัฒนาหลักสูตร(ฉบับร่าง) ประกอบด้วย

๑.๒.๑ หลักการของหลักสูตร

๑.๒.๒ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๑.๒.๓ เนื้อหาสาระ

๑.๒.๔ กิจกรรมฝึกอบรม

๑.๒.๕ การวัดและประเมินผล

ในส่วนที่เป็นเนื้อหาของหลักสูตรภาคทฤษฎี ประกอบด้วย

- ประวัติการขับร้อง
- องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง
- ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ
- ระบบการขับร้อง
- แบบแผนการเรียนรู้
- แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม
- การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ
- แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ศัพท์สังคีต

ในส่วนที่เป็นเนื้อหาของหลักสูตรภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยการฝึกอบรมการขับร้องเพลงไทย ในเพลงสดสวณ เถา ตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น โดยทำนองบทเพลงที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมเป็นทำนองที่ได้จากการถอดทำนองจากแผ่นบันทึกเสียงกลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำเผยแพร่ไว้

๒. การตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง)

การตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องก่อนนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ประเด็นในการประเมิน

๒.๑.๑ ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร(ฉบับร่าง) เพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

๒.๑.๒ ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) เพื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันหรือไม่

๒.๒ ผู้ประเมินหลักสูตร(ฉบับร่าง) กำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรหรือ การฝึกอบรม จำนวน ๑ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหรือการจัดการศึกษาดนตรีไทย จำนวน ๓ คน และผู้เชี่ยวชาญด้านขับร้องเพลงไทย จำนวน ๑ คน โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

๒.๒.๑ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทยและการจัดการศึกษา

ดนตรีไทย

๒.๒.๒ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู ผู้เชี่ยวชาญด้านเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทยและการจัดการศึกษา

ดนตรีไทย

๒.๒.๓ รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนา หลักสูตรและการฝึกอบรม

๒.๒.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทนา คชประเสริฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา ดนตรีไทย

๒.๒.๕ อาจารย์ ดร.พัฒน์ พร้อมสมบัติ ผู้เชี่ยวชาญด้านขับร้องเพลงไทย

๓. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง)

นำผลจากการประเมินหลักสูตร(ฉบับร่าง) มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้ หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยโดยนำหลักสูตรที่ได้ประเมินและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแล้วนำไปทดลอง ใช้หลักสูตรด้วยการนำไปปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรโดยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือ ครูดนตรีไทย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๑๕ คน เพื่อนำไปสู่การประเมินผลการใช้หลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๑๕ คน โดยสุ่มเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

๑. เป็นครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีความสนใจที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยเฉพาะการปฏิบัติการขับร้องเพลงไทย
๒. มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป
๓. มีประสบการณ์การสอนทั้งทฤษฎี และปฏิบัติดนตรีไทยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย และยินดีเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร

๑. เอกสารประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เอกสารประกอบการฝึกอบรม เป็นต้น
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย
  - ๒.๑ แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
  - ๒.๒ แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
  - ๒.๓ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
  - ๒.๔ แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

วิธีดำเนินการ

๑. เตรียมการใช้หลักสูตร โดยการประสานงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และวิทยากรในประเด็นต่างๆ
๒. เตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร เช่น วิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สถานที่ งบประมาณ เอกสาร หลักสูตร และสื่ออุปกรณ์ เป็นต้น
๓. ชี้แจงข้อมูลให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบแนวทาง กิจกรรม และการดำเนินงานในการฝึกอบรม
๔. ทำการประเมินความรู้ความเข้าใจ และคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
๕. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่สร้างขึ้น
๖. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนขณะที่ทดลองใช้หลักสูตรเป็นระยะๆ
๗. ทำการประเมินความรู้ความเข้าใจ และคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๘. นำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม

๙. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องหลังจากการทดลองใช้หลักสูตร เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

วิธีดำเนินการ

๑. ผู้วิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตร ดังนี้

๑.๑ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการพรรณนาวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม

๑.๒ ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรมจำแนกเป็นรายบุคคล และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test dependent sample

๑.๓ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) โดยแปลความหมายจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังนี้(บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๕ : ๑๐๓)

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๑.๔ ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) โดยแปลความหมายจากการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังนี้(บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๔๕ : ๑๐๓)

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๒. การพิจารณาผลการประเมินผลหลักสูตร พิจารณาจาก

๒.๑ ด้านความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี ซึ่งประเมินโดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นหลังการฝึกอบรม

๒.๒ ด้านคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม ร้อยละ ๗๐ ของคะแนนเต็ม

๒.๓ ด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความคิดเห็นต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็นตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๒.๔ ด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งประเมินโดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความพึงพอใจต่อรายการประเมินในระดับความพึงพอใจตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๓. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ที่สมบูรณ์

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยนี้ เป็นการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ ๒ ผลการสร้างหลักสูตร

ตอนที่ ๓ ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ตอนที่ ๔ ผลการประเมินผลหลักสูตร

ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เป็นการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ คน(โรงเรียนละ ๑ คน) ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาจากผู้วิจัย จำนวน ๑๗๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๗๓ โดยผลการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแสดงได้ดังตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ภาคทฤษฎี				
๑.	ประวัติการขับร้อง	๒.๘๒	๐.๙๑	ปานกลาง
๒.	องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง	๓.๐๗	๐.๘๓	ปานกลาง
๓.	ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ	๓.๒๐	๐.๙๕	ปานกลาง
๔.	ระบบการขับร้อง	๓.๑๕	๐.๙๔	ปานกลาง
๕.	แบบแผนการเรียนรู้	๓.๑๑	๐.๙๓	ปานกลาง
๖.	แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม	๓.๑๗	๑.๐๓	ปานกลาง
๗.	การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ	๓.๐๗	๑.๐๒	ปานกลาง
๘.	แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๓.๓๑	๐.๙๐	ปานกลาง

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๙.	ศัพท์สังคม	๓.๓๓	๐.๘๒	ปานกลาง
รวมภาคทฤษฎี		๓.๑๔	๐.๙๓	ปานกลาง
ภาคปฏิบัติ				
๑๐.	มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม	๓.๒๐	๐.๘๕	ปานกลาง
๑๑.	มีความสามารถในการจำ	๓.๒๘	๐.๘๓	ปานกลาง
๑๒.	มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตาม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๓.๓๑	๐.๘๔	ปานกลาง
๑๓.	มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	๓.๕๔	๐.๙๐	มาก
๑๔.	บทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทย			
๑๔.๑	เพลงแสนสุดสวาท สามชั้น	๒.๕๔	๑.๐๗	ปานกลาง
๑๔.๒	เพลงต้นบรเทศ เถา	๒.๙๘	๑.๑๒	ปานกลาง
๑๔.๓	เพลงจีนขิมเล็ก เถา	๒.๘๒	๑.๑๑	ปานกลาง
๑๔.๔	เพลงนางครวญ เถา	๒.๗๗	๑.๑๑	ปานกลาง
๑๔.๕	เพลงสุดสงวน เถา	๒.๘๒	๑.๐๒	ปานกลาง
๑๔.๖	เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา	๒.๘๒	๑.๐๙	ปานกลาง
๑๔.๗	เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น	๒.๘๑	๑.๑๑	ปานกลาง
๑๔.๘	เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	๒.๗๒	๑.๑๒	ปานกลาง
รวมภาคปฏิบัติ		๒.๙๗	๑.๐๑	ปานกลาง
ภาพรวม		๓.๐๔	๐.๙๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๗ พบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๐๔$, S.D. = ๐.๙๗) จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๔$, S.D. = ๐.๙๓ และ $\bar{X} = ๒.๙๗$, S.D. = ๑.๐๑ ตามลำดับ) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากเพียงหนึ่งรายการ คือ มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๙๐) นอกจากนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ คือ คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี ได้แก่ ศัพท์สังคม ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๐.๘๒) แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๙๐) ประวัติศิลป์ต้นแบบที่สำคัญ ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๐.๘๕) แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม ($\bar{X} = ๓.๑๗$, S.D. = ๑.๐๓) ระบบการขับร้อง ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๙๔) แบบแผนการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๓.๑๑$, S.D. = ๐.๙๓) องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ($\bar{X} = ๓.๐๗$, S.D. = ๐.๘๓) การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ

($\bar{X}$ = ๓.๐๗, S.D. = ๑.๐๒) ประวัติการขับร้อง($\bar{X}$ = ๒.๘๒, S.D. = ๐.๙๑) และคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติ ได้แก่ มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง($\bar{X}$ = ๓.๓๑, S.D. = ๐.๘๔) มีความสามารถในการจำ($\bar{X}$ = ๓.๒๘, S.D. = ๐.๘๓) มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม($\bar{X}$ = ๓.๒๐, S.D. = ๐.๘๕) ซึ่งคุณลักษณะด้านการขับร้องในบทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกบทเพลงอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ เพลงต้นบรเทศ เกา($\bar{X}$ = ๒.๙๘, S.D. = ๑.๑.๒) เพลงสวดสงวน เกา($\bar{X}$ = ๒.๘๒, S.D. = ๑.๐๒) เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เกา($\bar{X}$ = ๒.๘๒, S.D. = ๑.๐๙) เพลงจีนขิมเล็ก เกา($\bar{X}$ = ๒.๘๒, S.D. = ๑.๑๑) เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาคสองชั้น($\bar{X}$ = ๒.๘๑, S.D. = ๑.๑๑) เพลงนางครวญ เกา($\bar{X}$ = ๒.๗๗, S.D. = ๑.๑๑) เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น($\bar{X}$ = ๒.๗๒, S.D. = ๑.๑๒) และเพลงแสนสุสวาท สามชั้น($\bar{X}$ = ๒.๕๔, S.D. = ๑.๐๗)

ตารางที่ ๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
ภาคทฤษฎี				
๑.	ประวัติการขับร้อง	๔.๐๑	๐.๘๕	มาก
๒.	องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง	๔.๐๒	๐.๘๓	มาก
๓.	ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ	๓.๙๘	๐.๙๓	มาก
๔.	ระบบการขับร้อง	๓.๙๘	๐.๗๙	มาก
๕.	แบบแผนการเรียนรู้	๓.๙๗	๐.๗๓	มาก
๖.	แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม	๓.๙๖	๐.๙๑	มาก
๗.	การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ	๓.๕๔	๐.๙๐	มาก
๘.	แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ	๓.๙๕	๐.๙๐	มาก
๙.	ศัพท์สัทศิลป์	๔.๐๓	๐.๘๓	มาก
รวมภาคทฤษฎี		๓.๙๔	๐.๘๕	มาก
ภาคปฏิบัติ				
๑๐.	มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม	๔.๐๘	๐.๘๓	มาก
๑๑.	มีความสามารถในการจำ	๔.๐๑	๐.๗๙	มาก
๑๒.	มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๓.๕๔	๐.๙๐	มาก
๑๓.	มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	๔.๐๔	๐.๗๘	มาก
๑๔.	บทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
	๑๔.๑ เพลงแสนสุสวาท สามชั้น	๓.๘๗	๐.๘๙	มาก
	๑๔.๒ เพลงต้นบรเทศ เกา	๓.๙๐	๐.๙๐	มาก

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความต้องการ
๑๔.๓	เพลงจีนขิมเล็ก เกา	๓.๙๗	๐.๘๕	มาก
๑๔.๔	เพลงนางครวญ เกา	๓.๙๓	๐.๙๑	มาก
๑๔.๕	เพลงสุตสวงน เกา	๔.๐๗	๐.๗๗	มาก
๑๔.๖	เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เกา	๓.๘๔	๐.๙๓	มาก
๑๔.๗	เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น	๔.๐๕	๐.๘๕	มาก
๑๔.๘	เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	๔.๐๖	๐.๘๕	มาก
รวมภาคปฏิบัติ		๓.๙๕	๐.๘๕	มาก
ภาพรวม		๓.๙๔	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๘ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.85) จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.85 และ $\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85 ตามลำดับ) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกรายการอยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี ได้แก่ ศัพท์สังคีต ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.83) องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83) ประวัติการขับร้อง ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.85) ระบบการขับร้อง ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.79) ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.93) แบบแผนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.73) แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.91) แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.90) การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.90) และความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติ ได้แก่ มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.83) มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.78) มีความสามารถในการจำ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.79) มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.90) ซึ่งความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องในบทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกบทเพลงอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ เพลงสุตสวงน เกา ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.77) เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.85) เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.85) เพลงจีนขิมเล็ก เกา ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.85) เพลงนางครวญ เกา ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.91) เพลงต้นบรเทศ เกา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.90) เพลงแสนสุตสวาท สามชั้น ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.89) และเพลงแขกมอญบางขุนพรหม เกา ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.93)

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยพบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี โดยสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งพบว่า ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี จึงถือเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยนำไปปรับใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยต่อไป

ตอนที่ ๒ ผลการสร้างหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ผลการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) ผลการตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) และผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง)

๒.๑ ผลการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ในตอนที่ ๑ โดยนำข้อมูลจากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎีทุกรายการมาใช้ในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากมีความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะในระดับมากทุกรายการ และในส่วนเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติ นั้น เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาและความเป็นไปได้ในการฝึกอบรม ประกอบกับประโยชน์ในการนำไปใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงคัดเลือกบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรม คือ เพลงสุดสงวน เถา เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น เพลงดัมโบรีเรื่องนางนาค สองชั้น ซึ่งเป็น ๓ บทเพลงที่สอดคล้องกับบทเพลงที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ล่วงหน้า แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบกับการศึกษาข้อมูลตามขอบเขตของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งหลักสูตร(ฉบับร่าง)มีรายละเอียด ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (ฉบับร่าง)

๑. สภาพปัญหาและความจำเป็น

การศึกษาเป็นกระบวนการในการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้เจตคติคุณลักษณะทักษะและคุณค่าให้กับตัวผู้เรียนเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาประเทศอยู่ที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพนั้นคือ การจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตสามารถพึ่งตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบันทำให้วิสัยทัศน์หรือการวางแผนอนาคตมีความสำคัญมากขึ้นเพราะวิสัยทัศน์คือภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน(วีรวัดน์ พัฒนกุลชัย. ๒๕๔๓ : ๗)

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา๗ ว่า ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. ๒๕๔๒ : ๓)

ดนตรีไทยเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สร้างขึ้นไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีคุณสมบัติที่งามเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาติ แต่เดิมมาวิชาชีพนครไทยมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติดนตรีสามกลุ่ม คือ กลุ่มนักร้องคนตรีชาวบ้าน ชาววัด และชาววัง การเรียนการสอนจะใช้วิธีการจำและการปฏิบัติแทน ซึ่งเกิดประโยชน์ในระยะเวลาที่ผู้ถ่ายทอดมีชีวิตอยู่เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิชานครไทยจึงไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

ในยุคที่ดนตรีต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ยังมีผู้สืบทอดประกอบอาชีพเป็นนักร้องคนตรีไทยเพียงแต่ระบบการถ่ายทอดได้เปลี่ยนไปจาก บ้าน-วัด-วัง มาเป็น บ้าน-โรงเรียน-วิทยาลัย(หรือมหาวิทยาลัย) แทน ครูผู้สอนยังคงเป็นครูหรือนักร้องคนตรีไทยผู้มีฝีมืออย่างเดิม แต่มีการบันทึกการเรียนการสอน โน้ตเพลง ตำรา และบทความต่างๆ เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในสถาบันการศึกษาและสำนักที่เปิดการเรียนการสอนคนตรีไทยต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนทั้งครู ตำรา และเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในปี พ.ศ.๒๕๓๐ จึงได้มีผู้แทนกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาวิชาการดนตรีไทย โดยได้รับความเห็นชอบในปี พ.ศ.๒๕๓๑ โดยได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพนครไทยขึ้นในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๓ – ๒๕๓๗(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนครไทยครอบคลุมการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ สามารถนำเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปใช้สำหรับการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์เข้ารับราชการในตำแหน่งครูหรืออาจารย์คนตรีไทย เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยให้มีมาตรฐานและเจริญก้าวหน้าต่อไป(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

เกณฑ์มาตรฐานคนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ได้แบ่งชั้นของเกณฑ์ออกเป็น ๑๒ ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียม เทียบเท่าการศึกษาระดับก่อนภาคบังคับ ชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ ชั้นที่ ๓ เทียบเท่ากับระดับประโยค

ประถมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๔ ชั้นที่ ๕ และชั้นที่ ๖ เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยม บริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๗ ชั้นที่ ๘ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นอนุปริญญา ชั้นที่ ๙ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาตรี ชั้นที่ ๑๐ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาโท และชั้นที่ ๑๑ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาเอก โดยผู้ที่จบการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ ควรมีความสามารถ พื้นฐานเพียงพอสำหรับไปประกอบวิชาชีพทางด้านดนตรีไทยได้พอสมควร และได้กำหนดให้เกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ เป็นเกณฑ์ที่กำหนดความรู้ความสามารถก่อนเข้าศึกษาดนตรีไทย ในระดับอุดมศึกษา(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓)

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีประเด็นในการสัมมนาในเรื่องของ ประสบการณ์ในการส่งผลิตทางดนตรีไทยเข้าศึกษาต่อในอุดมศึกษาว่า ผู้เรียนไม่ได้หลงตามเกณฑ์ที่ กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และมีประเด็นปัญหา คือ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและ เชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้สอน อย่างต่อเนื่อง และควรมีการใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓)

ซึ่งการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้ง ประสบการณ์ทางสุนทรีย์ให้แก่ผู้เรียนได้เข้าถึงได้โดยง่ายนั้น การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ด้านการขับร้องถือเป็นการจัดการศึกษาดนตรีไทยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัด เรื่องการจัดซื้อหรือจัดหาเครื่องดนตรีไทยเอกเช่นการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆ อีกทั้งผู้สอน ดนตรีไทยจำเป็นต้องมีทักษะการขับร้อง เพื่อนำไปใช้ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายใน โรงเรียน

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) และมีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากทุกรายการ

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาดนตรีไทยอันเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะทางดนตรีไทย ให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มี “ผู้สอน” ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะให้สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยดังกล่าว การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ดนตรีไทย จะนำไปสู่การพัฒนาครูดนตรีและบุคคลทั่วไปที่สนใจให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะ การปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยผู้รับการฝึกอบรมจะได้รับการเติมเต็มสมรรถนะตาม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้สอน ดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทย และพัฒนาวิชาการ วิชาชีพดนตรีไทยให้คงอยู่สืบไป

๒. หลักการของหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีหลักการ ดังนี้

๒.๑ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ขั้นที่ ๖ เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยในขั้นดังกล่าวจะนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒.๒ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒.๓ หลักสูตรเน้นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี กล่าวคือ เน้นให้ผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติการขับร้องในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ โดยคัดเลือกเฉพาะบทเพลงทางด้านขับร้องที่กำหนดไว้ควบคู่กับบทเพลงในกลุ่มปีพาทย์และเครื่องสาย เพื่อให้ผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ในการสอนควบคู่กับการสอนการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามความถนัดของตน

๒.๔ การฝึกอบรมใช้รูปแบบการฝึกอบรม โดยมีกิจกรรมหลัก คือ การฝึกอบรมภาคทฤษฎีในชั้นเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมการบรรยาย การสาธิต และการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมการสาธิต และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติแบบกลุ่ม และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติแบบกลุ่มย่อย

๓. เป้าหมายของหลักสูตร

๓.๑ ครูดนตรีไทยที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน

๓.๒ ครูดนตรีไทยที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติการขับร้องเพลงดัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น พร้อมทั้งสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้จริง

๔. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้

๔.๑ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ขั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลป์ต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้องแบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต

๔.๒ มีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ขั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงดัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

๕. เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาสาระของหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหา ๒ ส่วน คือ เนื้อหาหลักสูตรภาคทฤษฎี และเนื้อหาหลักสูตรภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ๒ หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

๕.๑ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย ๘ หน่วยย่อย คือ

- ๕.๑.๑ หน่วยย่อยที่ ๑ ประวัติการขับร้อง
 ๕.๑.๒ หน่วยย่อยที่ ๒ องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง
 ๕.๑.๓ หน่วยย่อยที่ ๓ ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ
 ๕.๑.๔ หน่วยย่อยที่ ๔ ระบบการขับร้อง
 ๕.๑.๕ หน่วยย่อยที่ ๕ แบบแผนการเรียนรู้ และแบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม

- ๕.๑.๖ หน่วยย่อยที่ ๖ การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ
 ๕.๑.๗ หน่วยย่อยที่ ๗ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 ๕.๑.๘ หน่วยย่อยที่ ๘ ศัพท์สังคีต

๕.๒ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย ๓ หน่วยย่อย คือ

- ๕.๒.๑ หน่วยย่อยที่ ๙ การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น
 ๕.๒.๒ หน่วยย่อยที่ ๑๐ การฝึกหัดขับร้องเพลงสุตสวงน เถา
 ๕.๒.๓ หน่วยย่อยที่ ๑๑ การฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

๖. กิจกรรมและระยะเวลา

๖.๑ จัดการฝึกอบรมโดยวิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการตามเนื้อหาของหลักสูตร จำนวน ๒๘ ชั่วโมง ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี **จำนวน ๓ ชั่วโมง**

- ประวัติการขับร้อง จำนวน ๑๕ นาที
- องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง จำนวน ๒๕ นาที
- ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ จำนวน ๓๐ นาที
- ระบบการขับร้อง จำนวน ๒๕ นาที
- แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อมจำนวน ๓๐ นาที
- การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ จำนวน ๑๐ นาที
- แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ จำนวน ๑๕ นาที
- ศัพท์สังคีต จำนวน ๓๐ นาที

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ **จำนวน ๒๕ ชั่วโมง**

- การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น จำนวน ๙ ชั่วโมง
- การฝึกหัดขับร้องเพลงสุตสวงน เถา จำนวน ๙ ชั่วโมง
- การฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น จำนวน ๗ ชั่วโมง

๖.๒ จัดการฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการแสดงความคิดเห็น ชักถาม

๖.๓ จัดการฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการขับร้องจริง

๗. สื่อการฝึกอบรม

๗.๑ เอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วย

๗.๑.๑ เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม

๗.๑.๒ เอกสารความรู้ประกอบการฝึกอบรม

๗.๒ สื่อการนำเสนอของวิทยากร อาทิ แผ่นบันทึกเสียงบทเพลง ฯลฯ

๗.๓ ครุภัณฑ์วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม

๗.๔ เครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรม

๘. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๓๐ คน

๙. แนวทางการฝึกอบรม

การฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีกระบวนการฝึกอบรมดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๒ กระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทย
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ฉบับร่าง

๑๐. การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้

การวัดและประเมินผล พิจารณาจาก

๑๐.๑ ความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี โดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๑๐.๒ คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม

๑๐.๓ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครุดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๑๐.๔ ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย”

เกณฑ์การประเมิน

๑. ด้านความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งประเมินโดยแบบสอบถามปลายเปิด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังการฝึกอบรม

๒. ด้านคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีค่าคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม ร้อยละ ๗๐ ของคะแนนเต็ม

๓. ด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความคิดเห็นต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็นตั้งแต่ ๓.๕ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๔. ด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินโดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความพึงพอใจต่อรายการประเมินในระดับความพึงพอใจตั้งแต่ ๓.๕ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๒.๒ ผลการตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง)

การตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้นำหลักสูตร(ฉบับร่าง) ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน พิจารณา ซึ่งผลการตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีดังนี้

๒.๒.๑ ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร(ฉบับร่าง) รายละเอียดปรากฏในตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของหลักสูตร(ฉบับร่าง)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
การประเมินหลักสูตร(ฉบับร่าง)			
สภาพปัญหาและความจำเป็น โดยประเมินจาก			
๑. ความจำเป็นที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรม	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
๒. ความเป็นเหตุเป็นผลที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรม	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓. ปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติงาน	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๔. แนวทางการแก้ปัญหาโดยการฝึกอบรม	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
หลักการของหลักสูตร โดยประเมินจาก			
๑. ความเหมาะสมของหลักการในการสร้างหลักสูตร	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
๒. หลักการที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
เป้าหมายของหลักสูตร โดยประเมินจาก			
๑. เป้าหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
๒. เป้าหมายของหลักสูตรครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยประเมินจาก			
๑. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเป็นไปได้	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	๔.๖๐	๐.๕๕	มากที่สุด
เนื้อหาของหลักสูตร โดยประเมินจาก			
๑. เนื้อหาของหลักสูตรตอบสนองและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. เนื้อหาของหลักสูตรมีการลำดับเนื้อหาสาระเหมาะสม	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
กิจกรรมและระยะเวลา โดยประเมินจาก			
๑. ความเป็นไปได้ของกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินการตามจุดมุ่งหมาย	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
๒. ความเหมาะสมของกิจกรรมและระยะเวลา	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓. การนำไปจัดการฝึกอบรมได้จริง	๔.๐๐	๐.๐๐	มาก
สื่อการฝึกอบรม โดยประเมินจาก			
๑. ความเหมาะสมของสื่อการฝึกอบรม	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๒. สื่อการฝึกอบรมสามารถช่วยให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายได้	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยประเมินจาก			
๑. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณสมบัติตรงกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวนที่เหมาะสม	๓.๘๐	๐.๘๔	มาก
แนวทางการฝึกอบรม โดยประเมินจาก			
๑. แนวทางการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. แนวทางการฝึกอบรมมีความชัดเจน	๔.๖๐	๐.๕๕	มากที่สุด
การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ โดยประเมินจาก			
๑. การประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายได้	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๒. ความเป็นไปได้ของการประเมินผล	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
การประเมินหน่วยการเรียนรู้			
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้าง			
คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
ภาคทฤษฎี โดยประเมินจาก			
๑. ความชัดเจนของจุดมุ่งหมาย	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓. ความเหมาะสมของเนื้อหาการฝึกอบรมที่ช่วยให้สามารถบรรลุ	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม			
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้าง			
คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
ภาคปฏิบัติ โดยประเมินจาก			
๑. ความชัดเจนของจุดมุ่งหมาย	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒. ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๓. ความเหมาะสมของเนื้อหาการฝึกอบรมที่ช่วยให้สามารถบรรลุ	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม			

จากตารางที่ ๙ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๘๐ - ๔.๖๐ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง ๐.๐๐ - ๐.๘๔ แสดงว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยรายการประเมินของ องค์ประกอบของหลักสูตรที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = ๐.๕๕) และแนวทางการฝึกอบรมมีความชัดเจน($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = ๐.๕๕) ซึ่งรายการประเมินขององค์ประกอบของหลักสูตรที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ แนวทาง การแก้ปัญหาโดยการฝึกอบรม($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) หลักการที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) เนื้อหา ของหลักสูตรตอบสนองและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) เนื้อหาของ หลักสูตรมีการลำดับเนื้อหาสาระเหมาะสม($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณสมบัติ ตรงกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) แนวทางการฝึกอบรมมีความเหมาะสม($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของหน่วย การเรียนรู้ที่ ๑($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความเหมาะสมของเนื้อหาการฝึกอบรมที่ช่วยให้สามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความชัดเจนของ จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความเหมาะสมของเนื้อหาการฝึกอบรมที่ช่วยให้สามารถ บรรลุจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๕๕) ความเป็นเหตุ

เป็นผลที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรม($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติงาน($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) เป้าหมายของหลักสูตรครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเป็นไปได้($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ความเหมาะสมของกิจกรรมและระยะเวลา($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ความเหมาะสมของสื่อการฝึกอบรม($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) สื่อการฝึกอบรมสามารถช่วยให้กิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายได้($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) การประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายได้($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ความเป็นไปได้อของการประเมินผล($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.45$) ความจำเป็นที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรม($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.00$) ความเหมาะสมของหลักการในการสร้างหลักสูตร($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.00$) เป้าหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.00$) ความเป็นไปได้อของกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินการตามจุดมุ่งหมาย($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.00$) การนำไปจัดการฝึกอบรมได้จริง($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.00$) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวนที่เหมาะสม($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.84$)

๒.๒.๒ ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) รายละเอียดปรากฏในตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ ค่าดัชนีความสอดคล้องและการแปลความหมายของดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตร (ฉบับร่าง)

รายการประเมิน	IOC	ความหมาย
การประเมินหลักสูตร(ฉบับร่าง)		
๑. สภาพปัญหาและความจำเป็นในการสร้างหลักสูตรกับหลักการของหลักสูตร	๑	สอดคล้อง
๒. สภาพปัญหาและความจำเป็นในการสร้างหลักสูตรกับเป้าหมายของหลักสูตร	๑	สอดคล้อง
๓. สภาพปัญหาและความจำเป็นในการสร้างหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	๑	สอดคล้อง
๔. เป้าหมายของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	๐.๘	สอดคล้อง
๕. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตร	๑	สอดคล้อง
๖. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	๑	สอดคล้อง
๗. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับแนวทางการฝึกอบรม	๑	สอดคล้อง
๘. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้	๐.๘	สอดคล้อง
๙. เนื้อหาของหลักสูตรกับกิจกรรมและระยะเวลา	๑	สอดคล้อง
๑๐. เนื้อหาของหลักสูตรกับสื่อการฝึกอบรม	๐.๘	สอดคล้อง
๑๑. เนื้อหาของหลักสูตรกับหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	๑	สอดคล้อง
๑๒. เนื้อหาของหลักสูตรกับหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	๑	สอดคล้อง
๑๓. จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้กับเนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	๑	สอดคล้อง
๑๔. จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้กับเนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	๑	สอดคล้อง

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ๐.๘ – ๑.๐๐ แสดงว่า หลักสูตร(ฉบับร่าง) มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

๒.๒.๓ ผลการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย รายละเอียดปรากฏในตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเที่ยงตรง
แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
๑) การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒) ประเด็นการประเมินสื่อความหมาย ตรงประเด็น	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๓) ประเด็นการประเมินครอบคลุมเนื้อหาสาระ	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๔) การเรียงลำดับประเด็นการประเมิน	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๕) การกำหนดระดับการวัดคุณลักษณะที่เป็นตัวเลือก	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๖) ความสามารถในการวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๗) ประเด็นการประเมินมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัดและประเมินผล	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๘) สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
รวม	๔.๓๕	๐.๕๓	มาก
แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม			
๑) การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒) ประเด็นการประเมินสื่อความหมาย ตรงประเด็น	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓) ประเด็นการประเมินครอบคลุมเนื้อหาสาระ	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๔) การเรียงลำดับประเด็นการประเมิน	๔.๒๐	๐.๘๔	มาก
๕) การกำหนดระดับการวัดคุณลักษณะที่เป็นตัวเลือก	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๖) ความสามารถในการวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๗) ประเด็นการประเมินมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัดและประเมินผล	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๘) สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
รวม	๔.๓๐	๐.๕๕	มาก

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเที่ยงตรง
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตร ฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
๑) การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒) ข้อคำถามสื่อความหมาย ตรงประเด็น	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๓) ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ	๔.๒๐	๐.๔๕	มาก
๔) การเรียงลำดับข้อคำถาม	๔.๒๐	๐.๘๔	มาก
๕) การกำหนดระดับการวัดความคิดเห็นที่เป็นตัวเลือก	๔.๐๐	๐.๗๑	มาก
๖) ความสามารถในการวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๗) ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัดและประเมินผล	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๘) สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
รวม	๔.๒๘	๐.๕๘	มาก
แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อ การฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย			
๑) การใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๒) ข้อคำถามสื่อความหมาย ตรงประเด็น	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๓) ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาสาระ	๔.๒๐	๐.๘๔	มาก
๔) การเรียงลำดับข้อคำถาม	๔.๒๐	๐.๘๔	มาก
๕) การกำหนดระดับการวัดความคิดเห็นที่เป็นตัวเลือก	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๖) ความสามารถในการวัดและประเมินได้ตามสภาพจริง	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๗) ข้อคำถามมีความเป็นไปได้ที่ใช้วัดและประเมินผล	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
๘) สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและสะดวก	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก
รวม	๔.๓๕	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า ผลการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมีค่าความเที่ยงตรงอยู่ในระดับมากทุกรายการ ($\bar{X} = ๔.๐๐ - ๔.๔๐$, S.D. = $๐.๔๕ - ๐.๘๔$) จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ได้แก่ แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ($\bar{X} = ๔.๓๕$, S.D. = ๐.๕๓) แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

($\bar{X} = ๔.๓๕$, S.D. = ๐.๖๒) แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๕๕) และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๕๘) ซึ่งแสดงว่า เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีความเหมาะสมเที่ยงตรงเพียงพอสำหรับการใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒.๓ ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง)

จากข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นในการปรับปรุงและการดำเนินการปรับปรุงของผู้วิจัยได้ดังนี้

๑) สภาพปัญหาและความจำเป็น ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับปรุงภาษาและการเขียนความจำเป็นที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) หลักการของหลักสูตร ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับปรุงภาษาและการเขียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) กิจกรรมและระยะเวลา ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหลักสูตรที่ต้องการเน้นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ จึงได้ดำเนินการปรับแก้รูปแบบของกิจกรรม และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากจำนวน ๓๐ คน เป็นจำนวน ๑๕ คน

๔) การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ ได้ดำเนินการปรับปรุงภาษาในการวัดและประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้ชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ซึ่งหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงหลักสูตรตามประเด็นดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ในการทดลองใช้ มีรายละเอียด ดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ฉบับทดลองใช้

๑. สภาพปัญหาและความจำเป็น

การศึกษาเป็นกระบวนการในการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้เจตคติคุณลักษณะทักษะและคุณค่าให้กับตัวผู้เรียนเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้า เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาประเทศอยู่ที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพนั้นคือ การจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตสามารถพึ่งตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีขึ้นอย่างรวดเร็ว

ของโลกในปัจจุบันทำให้วิสัยทัศน์หรือการวางแผนอนาคตมีความสำคัญมากขึ้นเพราะวิสัยทัศน์คือภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน(วิวัฒน์ พัฒนกุลชัย. ๒๕๔๓ : ๗)

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๕เป็นหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา๗ ว่า ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. ๒๕๔๒ : ๓)

ดนตรีไทยเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สร้างขึ้นไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีคุณสมบัติที่งามเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาติ แต่เดิมมาวิชาชีพนครไทยมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่มผู้ปฏิบัติดนตรีสามกลุ่ม คือ กลุ่มนักดนตรีชาวบ้าน ชาววัด และชาวงวัง การเรียนการสอนจะใช้วิธีการจำและการปฏิบัติแทน ซึ่งเกิดประโยชน์ในระยะเวลาที่ผู้ถ่ายทอดมีชีวิตอยู่เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิชาดนตรีไทยจึงไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

ในยุคที่ดนตรีต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ยังมีผู้สืบทอดประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีไทยเพียงแต่ระบบการถ่ายทอดได้เปลี่ยนไปจาก บ้าน-วัด-วัง มาเป็น บ้าน-โรงเรียน-วิทยาลัย(หรือมหาวิทยาลัย) แทน ครูผู้สอนยังคงเป็นครูหรือนักดนตรีไทยผู้มีฝีมืออย่างเดิม แต่มีการบันทึกการเรียนการสอน โน้ตเพลง ตำรา และบทความต่างๆ เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในสถาบันการศึกษาและสำนักที่เปิดการเรียนการสอนดนตรีไทยต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนทั้งครู ตำรา และเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในปี พ.ศ.๒๕๓๐ จึงได้มีผู้แทนกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเสนอแนะต่อทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาวิชาการดนตรีไทย โดยได้รับความเห็นชอบในปี พ.ศ.๒๕๓๑ โดยได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพนครไทยขึ้นในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๓ – ๒๕๓๗(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนครไทยครอบคลุมการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ สามารถนำเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปใช้สำหรับการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์เข้ารับราชการในตำแหน่งครูหรืออาจารย์ดนตรีไทยเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีไทยให้มีมาตรฐานและเจริญก้าวหน้าต่อไป(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓ : คำนำ)

เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ได้แบ่งชั้นของเกณฑ์ออกเป็น ๑๒ ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียม เทียบเท่าการศึกษาระดับก่อนภาคบังคับ ชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ ชั้นที่ ๓ เทียบเท่ากับระดับประโยคประถมศึกษาของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๔ ชั้นที่ ๕ และชั้นที่ ๖ เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมศึกษาของการศึกษาดนตรีไทย ชั้นที่ ๗ ชั้นที่ ๘ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นอนุปริญญา ชั้นที่ ๙ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาตรี ชั้นที่ ๑๐ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาโท และชั้นที่ ๑๑ เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา ชั้นปริญญาเอก โดยผู้ที่จบการศึกษาวินครไทย ชั้นที่ ๖ ควรมีความสามารถ

พื้นฐานเพียงพอสำหรับไปประกอบวิชาชีพทางด้านดนตรีไทยได้พอสมควร และได้กำหนดให้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ เป็นเกณฑ์ที่กำหนดความรู้ความสามารถก่อนเข้าศึกษาดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓)

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีประเด็นในการสัมมนาในเรื่องของประสบการณ์ในการส่งผลิตทางดนตรีไทยเข้าศึกษาต่อในอุดมศึกษาว่า ผู้เรียนไม่ได้เพลงตามเกณฑ์ที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และมีประเด็นปัญหา คือ ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้สอนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยตั้งแต่การศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญใจ ฮีลีย์(๒๕๓๓) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย” โดยผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมด้านบุคลากรยังขาดผู้สอนดนตรีไทย อุปสรรคและปัญหาของการจัดการเรียนการสอน คือ ปริมาณนักศึกษาที่สมัครเรียนลดและผู้ที่จะเข้ามามีความรู้พื้นฐานทางดนตรีน้อย โดยมีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาดนตรีศึกษาในประเทศไทย คือ ต้องจัดการศึกษาดนตรีศึกษาให้มีความต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาโดยจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องทุกระดับชั้น กอปรกับผลการวิจัยของสุภารัตน์ ชาญเลขา(๒๕๔๙) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สถานการณ์การจัดการเรียนการสอนและวิจัยด้านดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา” โดยผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มีการนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทยไปใช้ พบว่าหลักสูตรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติจึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ซึ่งการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมทางดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ทางสุนทรียะให้แก่ผู้เรียนได้เข้าถึงได้โดยง่ายนั้น การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมด้านการขับร้องถือเป็นการจัดการศึกษาดนตรีไทยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องการจัดซื้อหรือจัดหาเครื่องดนตรีไทยเช่นการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทต่างๆ อีกทั้งผู้สอนดนตรีไทยจำเป็นต้องมีทักษะการขับร้อง เพื่อนำไปใช้ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) และมีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากทุกรายการ

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาดนตรีไทยอันเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะทางดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีไทยนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง “ผู้สอน” ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะให้สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยดังกล่าว

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย จะนำไปสู่การพัฒนาครูดนตรีและบุคคลทั่วไปที่สนใจให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะ การปฏิบัติการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยผู้รับการฝึกอบรมจะได้รับการเติมเต็มสมรรถนะตาม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้สอน ดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทย และพัฒนาวิชาการ วิชาชีพดนตรีไทยให้คงอยู่สืบไป

๒. หลักการของหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย มีหลักการสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๒.๑ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ขั้นที่ ๖ เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมบริบูรณ์ของการศึกษาดนตรีไทย การสร้างหลักสูตร ฝึกอบรมครูดนตรีไทยในขั้นดังกล่าวจะนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

๒.๒ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของ ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๒.๓ หลักสูตรเน้นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี กล่าวคือ เน้นให้ผู้สอนที่เข้ารับ การฝึกอบรมสามารถปฏิบัติการขับร้องในบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ขั้นที่ ๖ โดยคัดเลือก เฉพาะบทเพลงทางด้านขับร้องที่กำหนดไว้ควบคู่กับบทเพลงในกลุ่มเป๊พาทย์และเครื่องสาย เพื่อให้ผู้สอนที่เข้า รับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ในการสอนควบคู่กับการสอนการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามความถนัดของตน ซึ่งบทเพลงที่จะใช้ในการฝึกอบรม คือ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลง พระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

๒.๔ การฝึกอบรมใช้รูปแบบการฝึกอบรม โดยมีกิจกรรมหลัก คือ การฝึกอบรมภาคทฤษฎี ในชั้นเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมการบรรยาย การสาธิต และการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย กิจกรรมการสาธิต และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติแบบกลุ่ม และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติแบบกลุ่มย่อย

๒.๕ ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม พิจารณาจากความรู้ความเข้าใจ คุณลักษณะด้านการขับร้องของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์ มาตรฐานดนตรีไทย ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๓. เป้าหมายของหลักสูตร

๓.๑ ครูดนตรีไทยที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน

๓.๒ ครูดนตรีไทยที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติการขับร้องเพลงดัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุตสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น พร้อมทั้งสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้จริง

๔. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้

๔.๑ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลป์ต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้าง พัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพทสังคีต

๔.๒ มีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงดัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุตสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

๕. เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาสาระของหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหา ๒ ส่วน คือ เนื้อหาหลักสูตรภาคทฤษฎี และเนื้อหาหลักสูตรภาคปฏิบัติ ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ๒ หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

๕.๑ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย ๘ หน่วยย่อย คือ

๕.๑.๑ หน่วยย่อยที่ ๑ ประวัติการขับร้อง

๕.๑.๒ หน่วยย่อยที่ ๒ องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง

๕.๑.๓ หน่วยย่อยที่ ๓ ประวัติศิลป์ต้นแบบที่สำคัญ

๕.๑.๔ หน่วยย่อยที่ ๔ ระบบการขับร้อง

๕.๑.๕ หน่วยย่อยที่ ๕ แบบแผนการเรียนรู้ และแบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม

๕.๑.๖ หน่วยย่อยที่ ๖ การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ

๕.๑.๗ หน่วยย่อยที่ ๗ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๕.๑.๘ หน่วยย่อยที่ ๘ ศัพทสังคีต

๕.๒ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย ๓ หน่วยย่อย คือ

๕.๒.๑ หน่วยย่อยที่ ๙ การฝึกหัดขับร้องเพลงดัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น

๕.๒.๒ หน่วยย่อยที่ ๑๐ การฝึกหัดขับร้องเพลงสุตสงวน เถา

๕.๒.๓ หน่วยย่อยที่ ๑๑ การฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น

๖. กิจกรรมและระยะเวลา

๖.๑ จัดการฝึกอบรมโดยวิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการตามเนื้อหาของหลักสูตร จำนวน ๒๘ ชั่วโมง ดังนี้

**หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตาม
เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี**

	จำนวน ๓ ชั่วโมง
- ประวัติการขับร้อง	จำนวน ๑๕ นาที
- องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง	จำนวน ๒๕ นาที
- ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ	จำนวน ๓๐ นาที
- ระบบการขับร้อง	จำนวน ๒๕ นาที
- แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อมจำนวน ๓๐ นาที	
- การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ	จำนวน ๑๐ นาที
- แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ	จำนวน ๑๕ นาที
- ศัพท์สังคีต	จำนวน ๓๐ นาที

**หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตาม
เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ**

	จำนวน ๒๕ ชั่วโมง
- การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น	จำนวน ๙ ชั่วโมง
- การฝึกหัดขับร้องเพลงสุดสงวน เถา	จำนวน ๙ ชั่วโมง
- การฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	จำนวน ๗ ชั่วโมง

๖.๒ จัดการฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการแสดงความคิดเห็น ชักถาม

๖.๓ จัดการฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการขับร้องจริง

๗. สื่อการฝึกอบรม

๗.๑ เอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วย

๗.๑.๑ เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม

๗.๑.๒ เอกสารความรู้ประกอบการฝึกอบรม

๗.๒ สื่อการนำเสนอของวิทยากร อาทิ แผ่นบันทึกเสียงบทเพลง ฯลฯ

๗.๓ ครุภัณฑ์วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม

๗.๔ เครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรม

๘. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๑๕ คน

๙. แนวทางการฝึกอบรม

การฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีกระบวนการฝึกอบรมดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ ๓ กระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ฉบับทดลองใช้

๑๐. การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้

การวัดและประเมินผล พิจารณาจาก

๑๐.๑ ความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี โดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๑๐.๒ คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม

๑๐.๓ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

๑๐.๔ ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย”

เกณฑ์การประเมิน

๑. ด้านความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งประเมินโดยแบบสอบถามปลายเปิด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังการฝึกอบรม

๒. ด้านคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีค่าคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม ร้อยละ ๗๐ ของคะแนนเต็ม

๓. ด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความคิดเห็นต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็นตั้งแต่ ๓.๕ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๔. ด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินโดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความพึงพอใจต่อรายการประเมินในระดับความพึงพอใจตั้งแต่ ๓.๕ ขึ้นไป(ระดับมาก)

ตอนที่ ๓ ผลการทดลองใช้หลักสูตร

รายละเอียดการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย มีดังนี้

๑. การลงทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการลงทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖ เวลา ๘.๓๐ น. ณ ห้องปฏิบัติการดนตรีไทย(๒๙๓๑) อาคาร ๒๙ ชั้น ๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน ๑๕ คน

๒. ระยะเวลาการฝึกอบรม ดำเนินการระหว่างวันที่ ๒๙ กรกฎาคม - วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ โดยทำการฝึกอบรมจำนวน ๔ วัน วันละ ๗ ชั่วโมง

๒.๑ การอบรมเนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี จัดอบรมในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เวลา ๙.๓๐ น. - ๑๒.๓๐ น.

๒.๒ การอบรมเนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ จัดอบรมในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. - ๑๗.๓๐ น. และวันที่ ๓๐ กรกฎาคม - วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เวลา ๙.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น.

๓. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรม ประกอบด้วย

๓.๑ ห้องเรียน ๒๙๓๒ อาคาร ๒๙ ชั้น ๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ใช้สำหรับการฝึกอบรมเนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี

๓.๒ ห้องปฏิบัติการดนตรีไทย(ห้อง ๒๙๓๑) อาคาร ๒๙ ชั้น ๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ใช้สำหรับการฝึกอบรมเนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ

ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ในการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด เนื้อหา และรูปแบบการฝึกอบรม แก่วิทยาการล่วงหน้า เพื่อให้วิทยาการได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูลเนื้อหาของหลักสูตร และได้ทวนทางเพลงให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งมีการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย วิทยาการ และผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งปรากฏว่าการกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นในแต่ละเนื้อหาของแต่ละหน่วยย่อย แต่กำหนดให้ระยะเวลาการฝึกอบรมในภาพรวมเป็นไปตามที่กำหนดเช่นเดิม คือ การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี จำนวน ๓ ชั่วโมง และการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒๕ ชั่วโมง และได้เพิ่มระยะเวลาในการทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรม และให้วิทยาการเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ในช่วงเวลา ๘.๓๐ น. - ๙.๓๐ น. ของวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖ และเพิ่มระยะเวลาในการทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการฝึกอบรม และให้วิทยาการเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องปฏิบัติตามบทเพลงที่กำหนดในการฝึกอบรมร่วมกับวงดนตรีไทย เพื่อสร้างประสบการณ์ในการขับร้องเพลงไทยที่กำหนดร่วมกับวงดนตรีไทย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนดนตรีไทยภาคปฏิบัติได้จริง รวมทั้งกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ในช่วงเวลา ๑๗.๐๐ น. - ๑๘.๐๐ น. ของวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

สำหรับการจัดสถานที่ในการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้จัดห้องเรียนแบบบรรยายสำหรับการฝึกอบรม เนื้อหาหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้อง ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี โดยจัดโต๊ะให้วิทยากรเป็นผู้บรรยายบริเวณด้านหน้าของ ห้องเรียน และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั่งในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นและได้ยินการบรรยายและการสาธิต จากวิทยากรอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดห้องปฏิบัติการดนตรีไทย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นั่งฝึกปฏิบัติ การขับร้องตามขนบโบราณ และสามารถใช้เครื่องดนตรีไทยที่อยู่ภายในห้องปฏิบัติการดนตรีไทย ในการเรียนรู้และฝึกซ้อมเพิ่มเติมก่อนและหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประสานงานการฝึกอบรมและเป็นผู้สังเกตการณ์ตลอด ระยะเวลาการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านสามารถใช้เวลาในการปรับตัวและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่างมีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะจากการฝึกอบรมอย่างเต็มที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะมาร่วมกันฝึกซ้อมบทเพลงที่ได้รับ การถ่ายทอด ก่อนการฝึกอบรมตั้งแต่เวลา ๗.๓๐ น. และผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางท่านจะอยู่ฝึกซ้อม เพิ่มเติมร่วมกับวงดนตรีไทยของนิสิตภายหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน และระหว่างการฝึกอบรมผู้เข้ารับ การฝึกอบรมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายซักถาม และแลกเปลี่ยนทรรศนะกับวิทยากรทั้งภายใน และภายนอกห้องฝึกอบรม ในส่วนของการกิจกรรมและระยะเวลาในการฝึกอบรมตามหลักสูตรนั้น พบว่า ระยะเวลาสำหรับการทดลองใช้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒๕ ชั่วโมง ประกอบด้วย การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น จำนวน ๙ ชั่วโมง การฝึกหัดขับร้องเพลงสุตสงวน เถา จำนวน ๙ ชั่วโมง และการฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น จำนวน ๗ ชั่วโมง เป็นระยะเวลายาวนานเกินไป เนื่องจากสื่อที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งครอบคลุมถึงโน้ตทำนองร้อง และ แผ่นบันทึกเสียงบทเพลงที่กำหนดนั้น เป็นส่วนสนับสนุนให้การฝึกอบรมในแต่ละบทเพลงเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว จึงควรปรับระยะเวลาในการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้นี้ให้คงเหลือ จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ประกอบด้วยการฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น จำนวน ๗ ชั่วโมง การฝึกหัดขับร้องเพลงสุตสงวน เถา จำนวน ๗ ชั่วโมง และการฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น จำนวน ๖ ชั่วโมง และต้องกำหนดกิจกรรมในการขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยให้เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการฝึกอบรม ภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดประสบการณ์การขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยก่อน มีการประเมินรายบุคคล โดยกำหนดกิจกรรมดังกล่าวไว้ท้ายการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จำนวน ๒ ชั่วโมง แล้วจึงเข้าสู่กิจกรรมการประเมินหลังการใช้หลักสูตรตามปกติ

ตอนที่ ๔ ผลการประเมินผลหลักสูตร

๑. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินความรู้ความเข้าใจตามหัวข้อในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของ

ผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้และแบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีตมากกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม โดยทราบถึงเนื้อหาและรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อมากยิ่งขึ้น

๒. ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้วิทยากรประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังจากเสร็จสิ้นการอบรมเป็นรายบุคคล ในประเด็นการประเมินคุณลักษณะ คือ ๑) ทำนอง ๒) วิธีการขับร้อง ๓) การเปล่งเสียง คุณภาพเสียง และรสเสียง ๔) การหายใจและผ่อนลม และ ๕) ความแม่นยำในการขับร้องตามทำนองทางร้องที่กำหนดไว้ และแนวทางการดำเนินทำนอง ซึ่งผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีผลการประเมินร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป (คะแนนเฉลี่ย ๘.๕๓ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน) ซึ่งผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรมจำแนกเป็นรายบุคคล สามารถแสดงได้ดังตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรมจำแนกเป็นรายบุคคล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คนที่	ผลการประเมินคุณลักษณะ		ความแตกต่างของ ระดับคะแนน (หลังการฝึกอบรม - ก่อนการฝึกอบรม)
	ก่อนการฝึกอบรม (คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน)	หลังการฝึกอบรม (คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน)	
๑	๓	๙	๖
๒	๘	๑๐	๒
๓	๒	๗	๕
๔	๕	๗	๒
๕	๕	๘	๓
๖	๕	๗	๒
๗	๑	๗	๖
๘	๒	๑๐	๘
๙	๘	๑๐	๒
๑๐	๕	๘	๓
๑๑	๗	๑๐	๓
๑๒	๙	๑๐	๑
๑๓	๗	๙	๒
๑๔	๗	๙	๒
๑๕	๔	๗	๓
ค่าเฉลี่ย	๕.๒๐	๘.๕๓	๓.๓๓

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง ๒ - ๘ คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย ๕.๒๐ คะแนน และผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง ๗ - ๑๐ คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย ๘.๕๓ คะแนน ซึ่งมีความแตกต่างของระดับคะแนนหลังการฝึกอบรมเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกอบรมอยู่ระหว่าง ๑ - ๘ คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๓๓ คะแนน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม รายละเอียดแสดงดังตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การประเมินคุณลักษณะด้านการรับรอง ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย	n	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	๑๕	๕.๒๐	๒.๔๕๕	๖.๔๙**
หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	๑๕	๘.๕๓	๑.๓๐๒	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกัน โดยผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลการประเมินคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓. ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ซึ่งผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกรายการ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
๑. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนด	๔.๔๐	๐.๖๓	มาก
๒. เนื้อหาในการจัดการฝึกอบรม	๔.๖๐	๐.๖๓	มากที่สุด
๓. กิจกรรมในการจัดการฝึกอบรม	๔.๖๐	๐.๕๑	มากที่สุด
๔. การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ช่วยให้คุณมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ เสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต	๔.๕๓	๐.๕๒	มากที่สุด
๕. การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ช่วยให้คุณมีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุตสวงน เถา และ เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น	๔.๕๓	๐.๖๔	มากที่สุด
๖. การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้คุณนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน	๔.๔๐	๐.๖๓	มาก
๗. การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้คุณได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมท่านอื่นๆ	๔.๖๗	๐.๖๒	มากที่สุด
๘. การบรรยายและการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	๔.๙๓	๐.๒๖	มากที่สุด
๙. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม	๔.๙๓	๐.๒๖	มากที่สุด
๑๐. สถานที่จัดการฝึกอบรม	๔.๔๐	๐.๗๔	มาก
๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	๔.๓๓	๐.๗๒	มาก
๑๒. สื่อและเอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรม	๔.๖๐	๐.๕๑	มากที่สุด
๑๓. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม	๔.๘๐	๐.๔๑	มากที่สุด
๑๔. การวัดและประเมินการฝึกอบรม	๔.๖๐	๐.๕๑	มากที่สุด
๑๕. การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	๔.๖๐	๐.๕๑	มากที่สุด
๑๖. ความคุ้มค่าของทรัพยากร งบประมาณ เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	๔.๗๓	๐.๔๖	มากที่สุด
รวม	๔.๖๐	๐.๕๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๑๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.54) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การบรรยายและการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.41) ความคุ้มค่าของทรัพยากร งบประมาณ เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้ท่านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมท่านอื่นๆ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.62) กิจกรรมในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) สื่อและเอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) การวัดและประเมินการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) เนื้อหาในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.63) การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ช่วยให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52) การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ช่วยให้ท่านมีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) และรายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้ท่านนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) สถานที่จัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) และระยะเวลาในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72)

๔. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกรายการ รายละเอียดแสดงได้ดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความพึงพอใจ			
๑. กระบวนการและขั้นตอน	๔.๕๓	๐.๕๒	มากที่สุด
๒. สถานที่ในการจัดการฝึกอบรม	๓.๘๗	๐.๗๔	มาก
๓. ระยะเวลาในการจัดการฝึกอบรม	๔.๔๐	๐.๖๓	มาก
๔. ผู้ให้บริการ	๔.๖๐	๐.๖๓	มากที่สุด
๕. คุณภาพการให้บริการ	๔.๕๓	๐.๖๔	มากที่สุด
ด้านความรู้ความเข้าใจ			
๑. ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ	๔.๕๓	๐.๕๒	มากที่สุด
๒. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	๔.๘๐	๐.๔๑	มากที่สุด
ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์			
๑. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้	๔.๕๓	๐.๖๔	มากที่สุด
๒. มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	๔.๓๓	๐.๗๒	มาก
รวม	๔.๔๖	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๑๕ พบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๖๑) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ($\bar{X} = ๔.๘๐$, S.D. = ๐.๔๑) ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = ๐.๖๓) กระบวนการและขั้นตอน ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๕๒) ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๕๒) คุณภาพการให้บริการ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๖๔) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๖๔) และรายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๖๓) มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D. = ๐.๗๒) และสถานที่ในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D. = ๐.๗๔)

นอกจากนี้ ในการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. เป็นการฝึกอบรมที่ดีมาก ควรจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

๒. การฝึกอบรมเป็นประโยชน์มาก ช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการขับร้อง และการสอนการขับร้องให้นักเรียน

๓. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ตั้งแต่เกณฑ์มาตรฐานขั้นที่ ๑ - ขั้นที่ ๕

๔. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านอื่น เช่น ด้านปี่พาทย์ ด้านเครื่องสาย หรือเน้นในเครื่องดนตรีต่างๆ

๕. กิจกรรมมีความน่าสนใจ วิทยาการมีทักษะที่ดี สอนเก่ง สอนสนุก

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลการใช้หลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะของวิทยาการและผู้เข้ารับการฝึกอบรม กอปรกับข้อมูลจากการประเมินผลหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร โดยดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรในหัวข้อกิจกรรมและระยะเวลา โดยปรับเปลี่ยนการกำหนดระยะเวลาของการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติให้คงเหลือ จำนวน ๒๐ ชั่วโมง และเพิ่มเติมกิจกรรมการขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดประสบการณ์การขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทย จำนวน ๒ ชั่วโมง ทั้งนี้ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำเสนอไว้ในภาคผนวก ค

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เป็นการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย
๒. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ขอบเขตของงานวิจัย

๑. การศึกษาคุณลักษณะปัจจุบัน และความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ โรงเรียน ประกอบด้วย

๑.๑ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑ จำนวน ๖๗ โรงเรียน

๑.๒ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๒ จำนวน ๕๒ โรงเรียน

๑.๓ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓(เฉพาะจังหวัดนนทบุรี) จำนวน ๑๘ โรงเรียน

๑.๔ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔(เฉพาะจังหวัดปทุมธานี) จำนวน ๒๑ โรงเรียน

๑.๕ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖(เฉพาะจังหวัดสมุทรปราการ) จำนวน ๒๕ โรงเรียน

๑.๖ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙(เฉพาะจังหวัดนครปฐม) จำนวน ๒๘ โรงเรียน

๑.๗ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐(เฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร) จำนวน ๑๑ โรงเรียน

๒. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ เป็นฐานในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่เทียบเท่ากับระดับประโยคมัธยมศึกษาของการศึกษาดนตรีไทยการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ครุฑดนตรีไทยในชั้นดังกล่าวจะนำไปสู่การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

๓. เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้กำหนดเกณฑ์ภาคปฏิบัติโดยได้กำหนดกลุ่มเครื่องดนตรีออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปี่พาทย์ กลุ่มเครื่องสาย กลุ่มเครื่องกำกับจังหวะ และกลุ่มขับร้อง ซึ่งในแต่ละกลุ่มเครื่องดนตรีก็ได้กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาบทเพลงและหน้าทับที่กำหนดแตกต่างกัน เพื่อให้หลักสูตรเกิดประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงกำหนดเนื้อหาในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติคือการขับร้อง เนื่องจากการขับร้องเป็นการจัดการศึกษาดนตรีไทยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเครื่องดนตรีไทย อีกทั้งผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะการขับร้องเพื่อนำไปใช้ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกำหนดบทเพลงที่ใช้ในการฝึกอบรมจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการสังเคราะห์จากเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ โดยคัดเลือกเฉพาะบทเพลงทางด้านขับร้องที่กำหนดไว้ควบคู่กับบทเพลงในกลุ่มปี่พาทย์และเครื่องสาย เพื่อให้ผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ในการสอนควบคู่กับการสอนการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามความถนัดของตน คือ เพลงสดสวณ เถา เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น โดยทำนองบทเพลงที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมเป็นทำนองที่ได้จากการถอดทำนองจากแผ่นบันทึกเสียงกลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยและขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำเผยแพร่ไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครุฑดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยนี้ เป็นการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครุฑดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร หลักการการจัดฝึกอบรม เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครุฑดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ คน(โรงเรียนละ ๑ คน) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย(Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างหลักสูตร เป็นการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ชั้นที่ ๖ และผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ มากำหนดหลักสูตรฝึกอบรมครุฑดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย(ฉบับร่าง) โดยมีขั้นตอนย่อย

๓ ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง)การตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร(ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาในขั้นตอนที่ ๒ มาทดลองใช้หลักสูตรด้วยการนำไปปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดอยู่ในสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน ๑๕ คน

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการตรวจสอบผลที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร โดยประเมินจาก

๑. ด้านความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎี ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งประเมินโดยแบบสอบถามปลายเปิด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหลังการฝึกอบรม

๒. ด้านคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม ร้อยละ ๗๐ ของคะแนนเต็ม

๓. ด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความคิดเห็นต่อรายการประเมินในระดับความคิดเห็น ตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป(ระดับมาก)

๔. ด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินโดยใช้แบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความพึงพอใจต่อรายการประเมินในระดับความพึงพอใจ ตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป(ระดับมาก)

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ที่สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เป็นการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีการจัด

การศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน ๒๒๒ คน(โรงเรียนละ ๑ คน) ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย จำนวน ๑๓๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๗๓ ผลการศึกษาพบว่า

๑.๑ คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.57) จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.5๓ และ $\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.๐๑ ตามลำดับ) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยอยู่ในระดับมากเพียงหนึ่งรายการ คือ มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.๙๐) นอกจากนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ คือ คุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี ได้แก่ ศัพท์สังคีต($\bar{X} = 3.3๓$, S.D. = 0.๘๒) แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ($\bar{X} = 3.3๑$, S.D. = 0.๙๐) ประวัติศิลป์ป็นต้นแบบที่สำคัญ($\bar{X} = 3.2๐$, S.D. = 0.๙๕) แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.๐๓) ระบบการขับร้อง($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.๙๔) แบบแผนการเรียนรู้($\bar{X} = 3.1๑$, S.D. = 0.๙๓) องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.๘๓) การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.๐๒) ประวัติการขับร้อง($\bar{X} = 2.9๒$, S.D. = 0.๙๑) และคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติ ได้แก่ มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง($\bar{X} = 3.3๑$, S.D. = 0.๘๔) มีความสามารถในการจำ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.๘๓) มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม($\bar{X} = 3.2๐$, S.D. = 0.๘๕) ซึ่งคุณลักษณะด้านการขับร้องในบทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกบทเพลงอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ เพลงต้นบรเทศ เถา($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.๑.๒) เพลงสุดสงวน เถา($\bar{X} = 2.9๒$, S.D. = 0.๐๒) เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา($\bar{X} = 2.9๒$, S.D. = 0.๐๙) เพลงจีนขิมเล็ก เถา($\bar{X} = 2.9๒$, S.D. = 0.๑๑) เพลงดรัมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น($\bar{X} = 2.9๑$, S.D. = 0.๑๑) เพลงนางครวญ เถา($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.๑๑) เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น($\bar{X} = 2.9๒$, S.D. = 0.๑๒) และเพลงแสนสุสวาท สามชั้น($\bar{X} = 2.๕๔$, S.D. = 0.๐๗)

๑.๒ ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.๙๔$, S.D. = 0.๘๕) จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.๙๔$, S.D. = 0.๘๕ และ $\bar{X} = 3.๙๕$, S.D. = 0.๘๕ ตามลำดับ) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกรายการอยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคทฤษฎี ได้แก่ ศัพท์สังคีต($\bar{X} = 4.๐๓$, S.D. = 0.๘๓) องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง($\bar{X} = 4.๐๒$, S.D. = 0.๘๓) ประวัติการขับร้อง($\bar{X} = 4.๐๑$, S.D. = 0.๘๕) ระบบการขับร้อง($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.๗๙) ประวัติศิลป์ป็นต้นแบบที่สำคัญ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.๙๓) แบบแผนการเรียนรู้($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.๗๓) แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม($\bar{X} = 3.9๖$, S.D. = 0.๙๑) แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ($\bar{X} = 3.9๕$, S.D. = 0.๙๐) การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ

($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.90) และความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยภาคปฏิบัติ ได้แก่ มีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติเพิ่มเติม($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.83) มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.78) มีความสามารถในการจำ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.79) มีฝีมือในการใช้กำลัง และการบังคับเครื่องดนตรีตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.90) ซึ่งความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องในบทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยทุกบทเพลงอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ เพลงสดสวณ เกา($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.77) เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.85) เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.85) เพลงจีนขิมเล็ก เกา($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.85) เพลงนางครวญ เกา($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.91) เพลงต้นบรเทศ เกา($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.90) เพลงแสนสดสวาท สามชั้น($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.89) และเพลงแขกมอญบางขุนพรหม เกา($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.93)

๒. ผลการสร้างหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประกอบกับการศึกษาข้อมูลตามขอบเขตของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และนำหลักสูตร(ฉบับร่าง) ดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาในประเด็นต่างๆ และมีผลการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ ความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีผลการประเมินในค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.80 - 4.60 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.00 - 0.84 แสดงว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

๒.๒ ความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8 - 1.00 แสดงว่า หลักสูตร(ฉบับร่าง) มีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

๒.๓ ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกรายการระหว่าง 4.00 - 4.40 แสดงว่า เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยมีความเหมาะสมเที่ยงตรงเพียงพอสำหรับการใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการตรวจสอบหลักสูตร(ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นในการปรับปรุงและการดำเนินการปรับปรุงของผู้วิจัยได้ดังนี้

๑) สภาพปัญหาและความจำเป็น ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับปรุงภาษาและการเขียนความจำเป็นที่ต้องสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) หลักการของหลักสูตร ได้ดำเนินการปรับปรุงโดยปรับปรุงภาษาและการเขียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) กิจกรรมและระยะเวลา ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของหลักสูตรที่ต้องการเน้นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติ จึงได้ดำเนินการปรับแก้รูปแบบของกิจกรรม และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากจำนวน ๓๐ คน เป็นจำนวน ๑๕ คน

๔) การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ ได้ดำเนินการปรับปรุงภาษาในการวัดและประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้ชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๓. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ในการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด เนื้อหา และรูปแบบการฝึกอบรม แก่วิทยาการล่วงหน้า เพื่อให้วิทยาการได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาข้อมูลเนื้อหาของหลักสูตร และได้ทวนทางเพลงให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยที่กำหนดไว้ในกาฝึกอบรม รวมทั้งมีการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย วิทยาการ และผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งปรากฏว่าการกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นในแต่ละเนื้อหาของแต่ละหน่วยย่อย แต่กำหนดให้ระยะเวลาการฝึกอบรมในภาพรวมเป็นไปตามที่กำหนด และได้เพิ่มระยะเวลาในการทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรม และให้วิทยาการเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ในช่วงต้นของการฝึกอบรม และเพิ่มระยะเวลาในการทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการฝึกอบรม และให้วิทยาการเป็นผู้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องปฏิบัติตามการขับร้องในบทเพลงที่กำหนดในการฝึกอบรมร่วมกับวงดนตรีไทย เพื่อสร้างประสบการณ์ในการขับร้องเพลงไทยที่กำหนดร่วมกับวงดนตรีไทย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนดนตรีไทยภาคปฏิบัติได้จริง รวมทั้งกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย และแบบประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ในช่วงท้ายของการฝึกอบรม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ดำเนินการประสานงานการฝึกอบรมและเป็นผู้สังเกตการณ์ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านสามารถใช้เวลาในการปรับตัวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่างมีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะจากการฝึกอบรมอย่างเต็มที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะมาร่วมกันฝึกซ้อมบทเพลงที่ได้รับการถ่ายทอด ก่อนการฝึกอบรมตั้งแต่เวลา ๗.๓๐ น. และผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางท่านจะอยู่ฝึกซ้อมเพิ่มเติมร่วมกับวงดนตรีไทยของนิสิตภายหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน และระหว่างการฝึกอบรมผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายซักถาม และแลกเปลี่ยนทรรศนะกับวิทยากรทั้งภายในและภายนอกห้องฝึกอบรม ในส่วนของการกิจกรรมและระยะเวลาในการฝึกอบรมตามหลักสูตรนั้น พบว่าระยะเวลาสำหรับการทดลองใช้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ หลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒๕ ชั่วโมง ประกอบด้วย การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น จำนวน ๙ ชั่วโมง การฝึกหัดขับร้องเพลงสดสวณ เถา จำนวน ๙ ชั่วโมง และการฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น จำนวน ๗ ชั่วโมง เป็นระยะเวลานานเกินไป เนื่องจากสื่อที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งครอบคลุมถึงโน้ตทำนองร้อง และแผ่นบันทึกเสียงบทเพลงที่กำหนดนั้น เป็นส่วนสนับสนุนให้การฝึกอบรมในแต่ละบทเพลงเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว จึงควรปรับระยะเวลาในการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้นี้ให้คงเหลือ จำนวน ๒๐ ชั่วโมง ประกอบด้วย การฝึกหัดขับร้องเพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น จำนวน ๗ ชั่วโมง การฝึกหัดขับร้องเพลงสดสวณ เถา จำนวน ๗ ชั่วโมง และการฝึกหัดขับร้องเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น จำนวน ๖ ชั่วโมง และต้องกำหนดกิจกรรมในการขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยให้เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการฝึกอบรม ภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดประสบการณ์การขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยก่อนมีการประเมินรายบุคคล โดยกำหนดกิจกรรมดังกล่าวไว้ท้ายการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จำนวน ๒ ชั่วโมง แล้วจึงเข้าสู่กิจกรรมการประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตรตามปกติ

๔. ผลการประเมินผลหลักสูตร

๔.๑ ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินความรู้ความเข้าใจตามหัวข้อในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้และแบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีตเพิ่มมากขึ้นหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม โดยทราบถึงเนื้อหาและรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อมากยิ่งขึ้น

๔.๒ ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้วิทยากรประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังจากเสร็จสิ้นการอบรมเป็นรายบุคคล ในประเด็นการประเมินคุณลักษณะ คือ ๑) ทำนอง ๒) วิธีการขับร้อง ๓) การเปล่งเสียง คุณภาพเสียง และรสเสียง ๔) การหายใจและผ่อนลม และ ๕) ความแม่นยำในการขับร้องตามทำนองทางร้องที่กำหนดไว้ และแนวทางการดำเนินทำนอง ซึ่งผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีผลการประเมินร้อยละ ๗๐ ขึ้นไป (คะแนนเฉลี่ย ๘.๕๓ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน) โดยผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมแตกต่างกัน โดยผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

ผลการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๔.๓ ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ซึ่งผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.54) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การบรรยายและการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) การเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.41) ความคุ้มค่าของทรัพยากร งบประมาณ เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้ท่านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมท่านอื่นๆ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.26) กิจกรรมในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) สื่อและเอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) การวัดและประเมินการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) เนื้อหาในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.63) การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ช่วยให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52) การฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ช่วยให้ท่านมีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) และรายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) การเข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้ท่านนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) สถานที่จัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) และระยะเวลาในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72)

๔.๔ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย

ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจ

ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.61) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.41) ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.63) กระบวนการและขั้นตอน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52) ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52) คุณภาพการให้บริการ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) และรายการประเมินที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.63) มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72) และสถานที่ในการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.74)

นอกจากนี้ ในการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. เป็นการฝึกอบรมที่ดีมาก ควรจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

๒. การฝึกอบรมเป็นประโยชน์มาก ช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการขับร้อง และการสอนการขับร้องให้นักเรียน

๓. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ตั้งแต่เกณฑ์มาตรฐานขั้นที่ ๑ - ขั้นที่ ๕

๔. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านอื่น เช่น ด้านปี่พาทย์ ด้านเครื่องสาย หรือเน้นในเครื่องดนตรีต่างๆ

๕. กิจกรรมมีความน่าสนใจ วิทยากรมีทักษะที่ดี สอนเก่ง สอนสนุก

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น ดังนี้

๑. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เป็นการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบถึงคุณลักษณะปัจจุบันของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยว่าอยู่ในระดับใด มีรายการใดอยู่ในระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุด เพื่อนำไปประมวลร่วมกับความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยว่ามีรายการใดที่ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุดถึงระดับมากที่สุด จึงจะนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งรายการคุณลักษณะที่นำมาใช้เป็นข้อคำถามในการศึกษาข้อมูลในขั้นตอนนี้ สอดคล้องกับกรอบองค์ความรู้ในขอบเขตและลักษณะประสพการณ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี และเกณฑ์เพลงและหน้าที่ที่กำหนดให้บรรเลงและขับร้องในเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ๒๕๕๓) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้

สามารถนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เกิดประโยชน์ในการนำความรู้ความสามารถ และทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความสามารถด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเช่นเดียวกับการสอนดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการฝึกอบรมจากหลักสูตรดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาในกรณีของการขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญโดยตรงและผู้สอนหรือผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์การนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้กับผู้เรียนตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่พบจากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสู่การปฏิบัติ ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๓) และสอดคล้องกันกับการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนดนตรีไทยไปใช้ตามผลการวิจัยของสุภารัตน์ ชาญเลขา(๒๕๔๙) ซึ่งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนดนตรีไทยมาใช้ในการเรียนการสอน คือ อาจารย์ทุกคนมีการนำเกณฑ์มาตรฐานไปใช้ในการเรียนการสอนโดยมีระดับคะแนนค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับปานกลางและระดับน้อย นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพนดนตรีไทยไปใช้ พบว่า หลักสูตรยังไม่ได้บรรจุเพลงหรือวิธีการของเกณฑ์ไว้อย่างสมบูรณ์ การกำหนดเพลงในเกณฑ์สูงเกินไป อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาคปฏิบัติจึงไม่สามารถถ่ายทอดการสอนได้ตามเกณฑ์

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาคุณลักษณะปัจจุบันด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยพบว่า มีเพียงหนึ่งรายการ คือ มีพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามนั้นเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการบรรจุอัตราให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภาที่กำหนดให้ครูผู้สอนสำเร็จการศึกษาในสายวิชาการศึกษาศาสตร์หลักสูตร ๕ ปี หรือต้องผ่านการอบรมหรือทดสอบตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสากำหนดเพื่อให้ได้รับใบประกอบวิชาชีพครู จึงทำให้คุณลักษณะในรายการดังกล่าวอยู่ในระดับมาก

๒. ผลการสร้างหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะปัจจุบันและความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องของครูดนตรีไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ประกอบกับการศึกษาข้อมูลตามขอบเขตของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ซึ่งในการสร้างหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายในช่วงต้นของการสร้างหลักสูตร(ฉบับร่าง) คือ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคทฤษฎี ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ ประวัติการขับร้อง องค์ประกอบด้านกายภาพของผู้ขับร้อง ประวัติศิลปินต้นแบบที่สำคัญ ระบบการขับร้อง แบบแผนการเรียนรู้ แบบแผนกระบวนการฝึกฝน/ฝึกซ้อม การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ แบบแผนและจรรยาบรรณวิชาชีพ และศัพท์สังคีต และเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการขับร้องบทเพลงตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ภาคปฏิบัติ ชั้นที่ ๖ อันได้แก่ เพลงตับมโหรีเรื่องนางนาค สองชั้น เพลงสุดสงวน เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง สองชั้น ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมายนั้นถือเป็นส่วนสำคัญที่สุด เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ(Taba, Hilda. ๑๙๖๒) ที่ได้นำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนแรกๆ คือ ๑) สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ

และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม รวมทั้งศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และ ๒) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งควรเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถนำไปปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้

ในการสร้างหลักสูตรในส่วนของสภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและระยะเวลา สื่อการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรม และการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ นั้น เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และความเป็นไปได้ของการนำไปปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ ซึ่งการสร้างหลักสูตรนั้นผู้วิจัยพิจารณาประเด็นในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเป็นประเด็นสำคัญ อันสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมของवेคเลย์ และลาธัม(Wexley, Kenneth N and Latham Glay P. ๑๙๘๑ : ๔ - ๕) ที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า เพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญการตามสาขาวิชาชีพ นอกจากนี้ ในการสร้างหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่างๆ ไปขอรับคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิชาการทางด้านการขับร้องเพลงไทย และนักวิชาการทางด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้คำแนะนำในการสร้างโครงสร้างของหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ จึงทำการพิจารณาหลักสูตร(ฉบับร่าง) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน มีผลการพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตร(ฉบับร่าง) ในระดับมากขึ้นไปทุกองค์ประกอบ มีความสอดคล้องของหลักสูตร(ฉบับร่าง) สอดคล้องกันทุกประเด็น และมีความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการปรับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากจำนวน ๓๐ คน เป็นจำนวน ๑๕ คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญใจ ฮีลีย์(๒๕๓๓) ที่พบว่า การเรียนการสอนทักษะส่วนใหญ่เป็นการสอนตัวต่อตัว การกำหนดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีจำนวนมากจึงอาจทำให้ผลการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ ในส่วนของการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ ที่ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะให้มีการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกรีซ อัมโกชน (๒๕๔๕) ที่ได้กล่าวถึงการประเมินผลและติดตามผลโครงการฝึกอบรมว่าสามารถใช้วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินผลและติดตามผลโครงการฝึกอบรม ประเมินผลการให้การฝึกอบรมของวิทยากร ตลอดจนการประเมินสัมฤทธิ์ผลของการอบรมวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม

๓. ผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการประเมินผลหลักสูตร

จากผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการประเมินผลหลักสูตรพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และมีคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยได้ ซึ่งผลของการประเมินคุณลักษณะด้านการขับร้องเพลงไทยตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในการขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยให้เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดประสบการณ์การขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยก่อนมีการประเมินรายบุคคล โดยกำหนดกิจกรรมดังกล่าวไว้ท้ายการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จำนวน ๒ ชั่วโมง แล้วจึงเข้าสู่กิจกรรมการประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตรตามปกติ นั้น เป็นการกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับกิจกรรม

ในการฝึกอบรมที่ธงชัย สันติวงษ์(๒๕๓๙: ๒๐๑) ได้กล่าวถึงในกิจกรรมการฝึกอบรมที่สำคัญประกอบด้วย ๑) การบรรยาย(Lecture) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาที่เตรียมไว้แล้วให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยวิธีการพูดของวิทยากร ๒) การสาธิต(Demonstration) เป็นวิธีการที่วิทยากรแสดง(การกระทำ) ให้ผู้เข้าอบรมรู้ถึงกระบวนการหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง และ ๓) การฝึกปฏิบัติ (Practical exercise) คือ การจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วจากวิทยากรเพื่อตรวจสอบความเข้าใจหรือทักษะในเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้ จากการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการพบว่า ประสบการณ์ในการบรรเลงเครื่องดนตรีในบทเพลงที่กำหนดให้ขับร้องนั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการขับร้องของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละท่าน กล่าวคือ หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมท่านใด “ได้เพลง” “ได้ทำนองทางเครื่อง” “คันท่วง” ในบทเพลงที่กำหนดแล้ว จะส่งผลให้สามารถต่อยอดการฝึกอบรมการขับร้องในเพลงดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจซักถาม ได้ตอบกับวิทยากร และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านมีระยะเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ ของระยะเวลาทั้งหมด ซึ่งเกิดจากการยอมรับและความเชื่อในตัววิทยากร และความกระตือรือร้นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในการ “ต่อเพลง” และ “ทวนเพลง” นอกจากนี้ ในการฝึกอบรมยังเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัย วิทยากร และผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในรูปแบบของการฝึกซ้อม การสนทนา การอภิปราย รวมถึงการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการต่างๆ ของผู้วิจัย วิทยากร และผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในขณะก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมในแต่ละวัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

เพื่อให้การนำหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำไปใช้ควรตระหนักถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ต้องศึกษาหลักสูตรฉบับนี้ทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมและควรศึกษารายละเอียดหลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมและระยะเวลา สื่อการฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรม และการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ของหลักสูตร เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในหลักสูตร

๑.๒ หลักสูตรที่สร้างขึ้นพัฒนาจากพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรีไทย โดยสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย จึงควรนำไปใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน หากต้องการนำไปใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ไม่ได้มีคุณสมบัติดังกล่าว ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้

๑.๓ ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรจัดให้มีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ “ต่อเพลง” อย่างต่อเนื่อง และไม่ก่อให้เกิดปัญหา “ลืมทำนอง”

๑.๔ ควรมีการแจกและชี้แจงรายละเอียดของเอกสารและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถศึกษาก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อันจะก่อให้เกิดความ “คันท่วง” เพื่อให้การต่อเพลงเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในระยะเวลาที่กำหนด

๑.๕ วิทยาการควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการให้ความรู้ความเข้าใจและการเป็น “ครูเพลง” ทางด้านการขับร้องเพลงไทย รวมทั้งควรมีเวลาและความพร้อมในการฝึกอบรม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๒.๑ จากการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการขับร้องตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย ดังนั้น ควรมีการขยายการฝึกอบรมแก่ครูดนตรีไทยในทุกจังหวัด เพื่อให้ผู้สอนดนตรีไทยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานทางด้านวัฒนธรรมดนตรีไทยสู่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาวิชาการและวิชาชีพดนตรีไทย

๒.๒ ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีสาขาวิชาทางด้านดนตรีไทยเป็นแม่ข่ายของกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

๓.๑ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยในด้านอื่นๆ เช่น ปี่พาทย์ เครื่องสาย หรือในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการนำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเป็นการเตรียมความรู้ความสามารถและทักษะตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยให้พร้อมสู่การประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา

๓.๓ ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ด้วยตนเอง